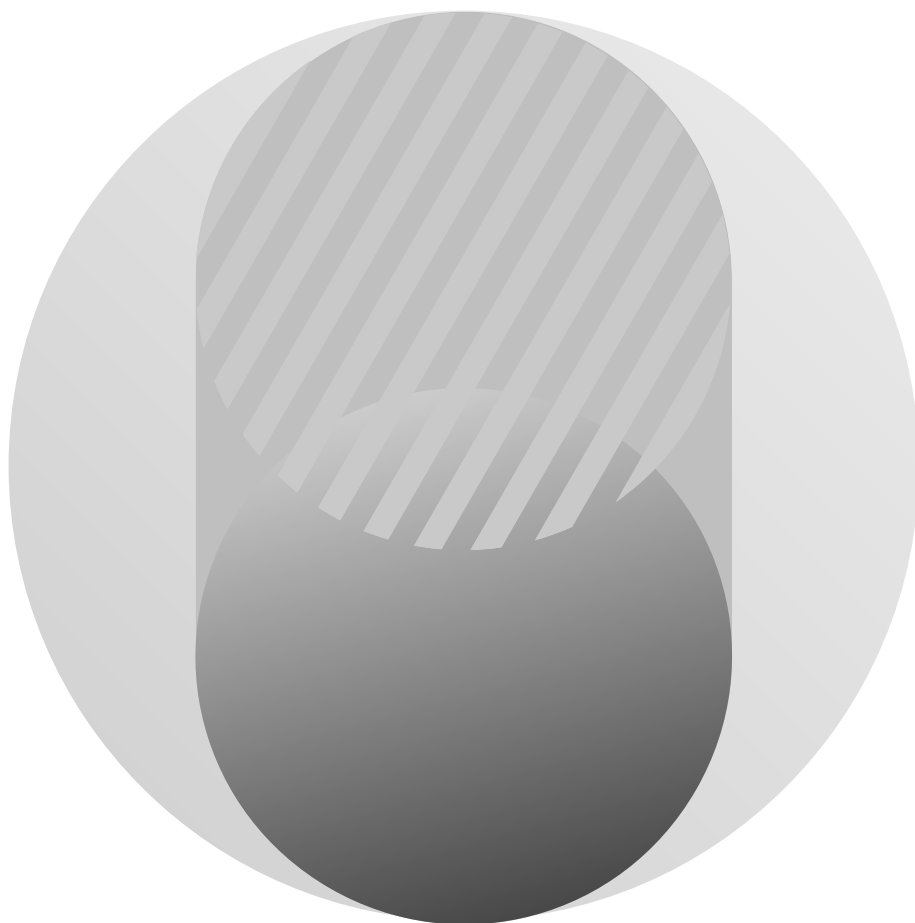

Zeszyt metodologiczny

Badanie budżetów gospodarstw domowych

Methodological report. Household budget survey

Zeszyt metodologiczny **Badanie budżetów gospodarstw domowych**

Methodological report. Household budget survey

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Warszawa Warsaw 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych
Statistics Poland, Social Survey Department

Kierujący

Supervisor

Piotr Łysoń

Zespół autorski

Editorial team

Maria Barlik, Barbara Lewandowska, Krystyna Siwiak

Współpraca

Cooperation

Anna Rozworowska, Agnieszka Zarzycka – CIS Warszawa (w zakresie tematu „przetwarzanie danych; redagowanie danych; tworzenie zbioru wtórnego; opracowanie tablic wynikowych”)

Karolina Warno – Departament Programowania i Koordynacji Badań (w zakresie tematu „dobór próby; schemat losowania; estymacja parametrów i ocena precyzji estymatorów”)

Wiesław Strzelecki – CIS Radom (w zakresie „techniki zbierania danych”)

Prace redakcyjne

Editorial work

Maria Barlik, Barbara Lewandowska, Krystyna Siwiak

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dariusz Jacyków

ISSN

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. XXX/201X/nakł. XXX

Wstęp

Obecne opracowanie „Metodologia badania budżetów gospodarstw domowych” jest uaktualnioną wersją poprzedniej wersji publikacji zaakceptowanej przez Komisję Metodologiczną 15 kwietnia 2011 r. i wydanej pod tym samym tytułem w serii Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje w 2011 r. Ze względu na istotne zmiany, jakie sukcesywnie wprowadzano w latach 2011–2018 i te przygotowane do wprowadzenia w 2019 r., konieczne stało się opracowanie aktualnej wersji zeszytu metodologicznego do tego badania. Ujęte w nim zmiany w metodologii i organizacji badania w największym zakresie dotyczą metod elektronicznych zbierania danych (CAPI, CAII).

Publikacja składa się z trzech rozdziałów oraz aneksu.

Rozdział pierwszy dotyczy charakterystyki badania budżetów gospodarstw domowych. Omówiony w nim został m.in. cel badania, podstawa prawna, podmiot i przedmiot, jego rys historyczny oraz narzędzia badawcze, które podlegały największym zmianom, m. in. dobór próby i techniki zbierania danych.

W rozdziale drugim zaprezentowano ważniejsze pojęcia, definicje oraz kategorie ekonomiczne stosowane w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Tematem rozdziału trzeciego jest przyjęty w badaniu sposób przetwarzania danych, który istotnie zmienił się oraz opracowanie wyników i ich prezentacja.

W aneksach zamieszczono m. in. aktualnie stosowaną w badaniu budżetów gospodarstw domowych klasyfikację przychodów i rozchodów, która została wdrożona od 01.01.2013 r. Ponadto uaktualnione zostały tablice przeglądowe, wykaz badań modułowych zrealizowanych na próbie wylosowanej do badania budżetów, wykaz publikacji Głównego Urzędu Statystycznego zawierających wyniki tego badania oraz wzory kwestionariuszy.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie okaże się cennym źródłem informacji o metodologii i organizacji badania budżetów gospodarstw domowych.

dr Piotr Łysoń
Dyrektor
Departamentu Badań Społecznych

Warszawa, grudzień 2018 r.

Spis treści

Wstęp	3
Spis treści	4
Objaśnienie znaków umownych i ważniejsze skróty	6
Rozdział 1. Charakterystyka badania budżetów gospodarstw domowych	7
1. Cel badania	7
2. Podstawa prawna badania	8
3. Obowiązek zachowania tajemnicy statystycznej	8
4. Podmiot badania	8
5. Przedmiot badania	8
6. Postanowienia wstępne	9
7. Rys historyczny	9
8. Metoda badania	10
9. Dobór próby	12
9.1. Schemat losowania	12
9.2. Estymacja parametrów i ocena precyzji estymatorów	13
10. Techniki zbierania danych	15
10.1 Organizacja badania	18
11. Główne zmiany metodologiczne w latach 1999–2019	19
12. Kwestionariusze	21
13. Braki odprowadzi	22
14. Błędy oraz kontrola jakości danych w terenie	23
Rozdział 2. Ważniejsze pojęcia, definicje oraz kategorie ekonomiczne stosowane w badaniu budżetów gospodarstw domowych	25
1. Gospodarstwo domowe	25
2. Członkowie gospodarstwa domowego	25
3. Budżet gospodarstwa domowego	26
4. Spożycie ilościowe	29
5. Posiłki	29
6. Wyposażenie gospodarstwa domowego w wybrane dobra trwałego użytkowania i nieruchomości	29
7. Osoba odniesienia	29
8. Źródła utrzymania osób w gospodarstwie domowym	30
9. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego	30
10. Grupowania gospodarstw domowych	31
11. Klasyfikacje	34

Rozdział 3. Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych	35
1. Przetwarzanie danych	35
1.1 Tworzenie kartoteki	35
1.2. Redagowanie danych	35
1.3. Tworzenie zbioru wtórnego	37
1.4. Opracowanie tablic wynikowych	38
2. Prezentacja wyników	38
Aneks	41
I Kategorie ekonomiczne	41
II Klasyfikacje: przychody, rozchody, spożycie, wyposażenie	45
III Klasyfikacja opisowa wydatków na towary i usługi konsumpcyjne	63
IV Tablice przeglądowe lata 2000–2017	76
V Wykaz badań modułowych zrealizowanych w latach 1993–2018	81
VI Publikacje GUS z lat 1999–2018 i inne źródła zawierające wyniki badania budżetów gospodarstw domowych	82
Załączniki	83
I Kwestionariusze stosowane w badaniu budżetów gospodarstw domowych w 2019 r.	83
Bibliografia	84

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

BBGD – Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych

BS – Departament Badań Społecznych

CAPI – ang. Computer Assisted Personal Interviewing, wspomagany komputerowo wywiad bezpośredni

CATI – ang. Computer Assisted Telephone Interviewing, wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny

CIS – Centrum Informatyki Statystycznej (Warszawa, Radom)

COICOP – Klasyfikacja Spożycia Indywidualnego według Celu

CORstat – system zarządzania badaniami

Eurostat – Urząd Statystyczny Unii Europejskiej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JPS – jednostki losowania pierwszego stopnia

NSP – Narodowy Spis Powszechny

NUTS – Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych

OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

PAPI – ang. Paper and Pencil Interview, wywiad bezpośredni z wykorzystaniem formularzy papierowych

SIB – System Informatyczny Badania

TERYT – rejestr podziału terytorialnego kraju

UE – Unia Europejska

US – Urząd Statystyczny

Rozdział 1. Charakterystyka badania budżetów gospodarstw domowych

1. Cel badania

Badanie budżetów gospodarstw domowych dostarcza istotnych danych do analizy poziomu życia ludności. Stanowi podstawowe źródło informacji o rozchodach, spożyciu ilościowym żywności, przychodach oraz o innych aspektach warunków życia określonych grup ludności.

W badaniu budżetów gospodarstw domowych zbierane są szczegółowe informacje o:

- poziomie i strukturze realizowanych wydatków, źródłach pozyskiwania towarów i usług,
- poziomie spożycia podstawowych artykułów żywnościowych w ujęciu ilościowym oraz w przeliczeniu na wartości energetyczne i składniki odżywcze,
- cenach płaconych przez gospodarstwa domowe za wybrane towary i usługi,
- poziomie i źródłach osiąganych dochodów,
- wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku,
- warunkach mieszkaniowych,
- subiektywnej ocenie sytuacji materialnej gospodarstw domowych,
- zasobności tj. zgromadzonych aktywach i zaciągniętych zobowiązaniach,
- strukturze demograficzno-społecznej gospodarstw domowych, tj. o liczbie, wieku, płci, wykształceniu, niepełnosprawności, aktywności ekonomicznej osób wchodzących w skład badanego gospodarstwa domowego.

Dane uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych umożliwiają dokonywanie analiz warunków życia ludności, ocenę wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i różnicowania sytuacji materialnej podstawowych grup gospodarstw domowych.

Informacje pozyskane z badania służą administracji państwowej (oraz organom władzy) jako materiał pomocny w przygotowaniu odpowiednich rozwiązań i podejmowaniu działań w zakresie polityki społecznej oraz wykorzystywane są przy porównaniach międzynarodowych.

Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych wykorzystywane są głównie do:

- analizy poziomu i różnicowania warunków życia podstawowych grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych oraz przyczyn powodujących to zróżnicowanie,
- analizy poziomu oraz zróżnicowania warunków życia podstawowych grup gospodarstw domowych w ujęciu dynamicznym,
- tworzenia wag służących do obliczania wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych, a tym samym pośrednio do rewaloryzacji rent i emerytur oraz innych świadczeń społecznych,
- ustalania poziomu minimalnego wynagrodzenia,
- ustalania stawek opłat za odpady komunalne,
- szacowania obciążeń wydatkowych i podatkowych gospodarstw domowych,
- badania spożycia naturalnego,
- badania ubóstwa,
- badania ubóstwa energetycznego,
- badania poziomu oraz zachodzących zmian w dochodach nominalnych i realnych poszczególnych grup gospodarstw domowych,
- szczegółowych badań rynku konsumpcyjnego, opracowań prognostycznych oraz innych analiz ekonomicznych,
- porównań międzynarodowych.

Ze względu na znaczenie i szerokie wykorzystywanie, wyniki badania budżetów gospodarstw domowych powinny w sposób prawidłowy i wiarygodny odzwierciedlać rzeczywistość. Wymaga to sprawnej organizacji, dużej dokładności i ustawicznej kontroli tego badania na wszystkich etapach realizacji.

2. Podstawa prawna badania

Podstawę prawną prowadzenia badania budżetów gospodarstw domowych stanowią: Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1068, z późniejszymi zmianami) oraz coroczne rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej, ustalające program badań na dany rok.

3. Obowiązek zachowania tajemnicy statystycznej

1. Osoby prowadzące badanie budżetów gospodarstw domowych oraz sprawujące nadzór nad tym badaniem są zobowiązane – w myśl art. 54 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz.1068 z późniejszymi zmianami) – do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji uzyskanych od badanych gospodarstw domowych.
2. Art.54 Ustawy, wymienionej w pkt.1 postanawia, że „Kto narusza tajemnicę statystyczną, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”, a art. 55 „Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej wykorzystuje dane statystyczne, z którymi zapoznał się w związku z wykonywaniem pracy lub czynności na zlecenie prowadzącego badanie statystyczne statystyki publicznej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 5”.
3. Badanie jest realizowane zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych.
4. W myśl obowiązujących przepisów wszystkie informacje dotyczące poszczególnych rodzin objętych badaniem budżetów gospodarstw domowych, stanowią tajemnicę statystyczną oraz osobistą tych rodzin. W związku z tym muszą być odpowiednio zabezpieczone zarówno przez ankieterów, jak i przez urzędy statystyczne.
5. Prawo wglądu do materiałów uzyskiwanych od poszczególnych rodzin mają – poza ankieterami współpracującymi z tymi rodzinami – tylko osoby kontrolujące, kierownicy odpowiedzialni za badanie budżetów rodzinnych oraz upoważnieni pracownicy departamentu.

4. Podmiot badania

Jednostką obserwacji w badaniu budżetów rodzinnych jest prywatne gospodarstwo domowe jedno- lub wieloosobowe.

Badaniu nie podlegają gospodarstwa domowe:

1. Zamieszkujące w obiektach zbiorowego zakwaterowania (internat, hotel robotniczy, dom rencisty, klasztor itp.) z wyjątkiem gospodarstw domowych pracowników zamieszkałych w tych obiektach z tytułu wykonywanej pracy (np.: kierownik hotelu, dozorca).
2. Obywateli obcego państwa – szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy okres czasu i postępujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

5. Przedmiot badania

Przedmiotem badania jest przede wszystkim budżet gospodarstwa domowego, tzn. wielkość przychodów i rozchodów (pieniężnych i niepieniężnych) wszystkich członków badanego gospodarstwa domowego oraz ilościowe spożycie wybranych artykułów i usług.

Ponadto w badaniu zbierane są informacje o cechach demograficznych i społeczno-ekonomicznych osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego, warunkach mieszkaniowych, zasobności, wyposażeniu gospodarstwa w dobra trwałego użytkowania oraz subiektywnej ocenie sytuacji materialnej gospodarstwa domowego.

6. Postanowienia wstępne

1. Ankieter – pracownik urzędu statystycznego, który organizuje badanie w terenie, utrzymuje bezpośredni kontakt z badanymi gospodarstwami domowymi, kontroluje, analizuje i rejestruje dane uzyskane od badanych gospodarstw domowych.
2. Inspektor (osoba kontrolująca) – pracownik urzędu statystycznego, który sprawuje nadzór nad pracą przydzielonych mu ankieterów, polegający na kontroli ich pracy w terenie, bieżącym instruktażu oraz analizie zarejestrowanych danych.
3. Pojęcie „gospodarstwo domowe” stosowane jest w dalszej części instrukcji zamiennie z pojęciem „rodzina”, zatem termin „budżet gospodarstwa domowego”, w myśl tego założenia, jest równoznaczny z określeniem „budżet rodziny” lub „budżet domowy”.
4. Stosowane w niniejszej instrukcji skróty oznaczają:
 - GUS – Główny Urząd Statystyczny,
 - Departament – Departament Badań Społecznych,
 - US – Urząd Statystyczny,
 - JPS – jednostka losowania pierwszego stopnia. Jest to jednostka terytorialna (rejon statystyczny lub zespół rejonów), posiadająca swój numer identyfikacyjny, na terenie której w każdym okresie rotacji (miesiącu) badaniem objęte są gospodarstwa domowe zamieszkałe w dwóch mieszkaniach,
 - COICOP/HBS – Klasyfikacja Spożycia Indywidualnego według Celu, opracowana na potrzeby badania budżetów gospodarstw domowych i obowiązująca od 2013 r.

7. Rys historyczny

Historia badań budżetów gospodarstw domowych na ziemiach polskich sięga przełomu XIX i XX wieku. Podobnie jak sto lat wcześniej na zachodzie Europy, były to opracowania pojedynczych budżetów rodzin zaliczanych do niższych warstw społecznych, sporządzane przez indywidualnych badaczy.

W dwudziestoleciu międzywojennym badania budżetów gospodarstw domowych zostały podjęte przez GUS, placówki naukowe oraz instytucje samorządu terytorialnego. Pozwoliło to na objęcie nimi kilkudziesięciu do kilkuset gospodarstw domowych. Były to jednak badania fragmentaryczne, nastawione na wybrane grupy ludności, prowadzone na niezbyt dużych próbach i w niektórych regionach kraju.

Po wojnie kontynuacją badania budżetów gospodarstw domowych zajęł się GUS. Od 1957 roku GUS prowadzi nieprzerwanie do dnia dzisiejszego badanie budżetów oparte na metodzie reprezentacyjnej.

Można tu wyróżnić cztery okresy¹:

- 1957–1971 – podejście branżowe, metoda ciągła,
- 1973–1982 – podejście terytorialne, metoda ciągła,
- 1982–1992 – podejście terytorialne, metoda rotacji kwartalnej,
- od 1992 – podejście terytorialne, metoda rotacji miesięcznej.

Podejście branżowe opierało się na losowaniu zakładów pracy, a następnie badaniu gospodarstw domowych wybranych losowo pracowników.

Podejście terytorialne oznacza losowanie gospodarstw domowych (mieszkań) zamieszkałych na terenie uprzednio wylosowanych rejonów statystycznych (lub ich zespołów utworzonych dla potrzeb narodowego spisu powszechnego).

Metoda ciągła polegała na badaniu tych samych gospodarstw przez rok albo dłużej.

Metoda rotacyjna oznacza wymianę badanych gospodarstw w ciągu roku. W przypadku rotacji kwartalnej gospodarstwa wymieniane są co kwartał, w przypadku rotacji miesięcznej – co miesiąc.

¹ Na podstawie artykułów prof. J. Kordosa: „Czterdzieści lat badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce”, Wiadomości Statystyczne nr 7/1997, GUS i PTS, Warszawa oraz „Rozwój badań warunków życia ludności”, Wiadomości Statystyczne nr 2/2008, GUS i PTS, Warszawa.

8. Metoda badania

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą reprezentacyjną, opartą na próbie losowej, która daje możliwość uogólnienia z określonym błędem, uzyskanych wyników na wszystkie prywatne gospodarstwa domowe w kraju.

W badaniu budżetów rodzinnych zastosowana została metoda rotacji całkowitej, z miesięcznym okresem wymiany rodzin. Oznacza to, że co miesiąc na terenie każdej jednostki pierwszego stopnia (jps) w badaniu uczestniczą gospodarstwa domowe zamieszkałe w dwóch różnych mieszkaniach.

Badaniu podlegają wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach² (w jednym mieszkaniu może mieszkać więcej niż jedno gospodarstwo domowe). Od 1993 r. (eksperymentalnie w 1992 r.) badanie budżetów prowadzone jest metodą rotacji całkowitej miesięcznej, o cyklu kwartalnym.

„Rotacja miesięczna” oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe. Jest to tzw. miesiąc badania. Gospodarstwo notuje w tym okresie swoje rozchody i przychody w specjalnych zeszytach, nazywanych książeczkami budżetowymi. Respondenci mają też możliwość zbierania paragonów, których nie muszą przepisywać do książeczek papierowych. Od 2016 r. udostępniono respondentom możliwość rejestracji przychodów i rozchodów w aplikacji elektronicznej (tzw. CAII) – na sprzęcie respondenta.

„Rotacja całkowita” oznacza, że wymianie podlegają wszystkie gospodarstwa domowe uczestniczące w badaniu w danym okresie.

„Cykl kwartalny” oznacza, że z gospodarstwami domowymi badanymi w poszczególnych miesiącach kwartału kalendarzowego na koniec kwartału przeprowadzany jest dodatkowy wywiad. Dla gospodarstw badanych w styczniu, lutym i marcu wywiad kwartalny przeprowadzany jest na przełomie marca i kwietnia, dla gospodarstw badanych w kwietniu, maju i czerwcu wywiad ten przeprowadzany jest na przełomie czerwca i lipca itd.

W przypadku nieprzystąpienia do badania żadnego gospodarstwa domowego z wylosowanego mieszkania, dobierane jest inne mieszkanie, ze specjalnie przygotowanej w tym celu rezerwowej listy mieszkań. Listę taką losuje się oddzielnie dla każdego mieszkania w danym jps.

Mieszkanie z próby rezerwowej dobiera się tak długo, aż co najmniej jedno gospodarstwo domowe zamieszkujące w dobranym mieszkaniu wyrazi zgodę na uczestniczenie w badaniu. Istotne jest tutaj ścisłe przestrzeganie losowo ustalonego porządku mieszkań.

Zamianę mieszkań stosuje się wówczas, gdy gospodarstwo zamieszkujące wylosowane mieszkanie nie podejmuje badania lub rezygnuje z udziału w badaniu w terminie do dziesiątego dnia miesiąca badania (do 2018 r. było do połowy miesiąca badania). Nie stosuje się jej natomiast w przypadku przerwania badania przez gospodarstwo po upływie dziesiątego dnia miesiąca badania lub jego nie przystąpienia do wywiadu kwartalnego.

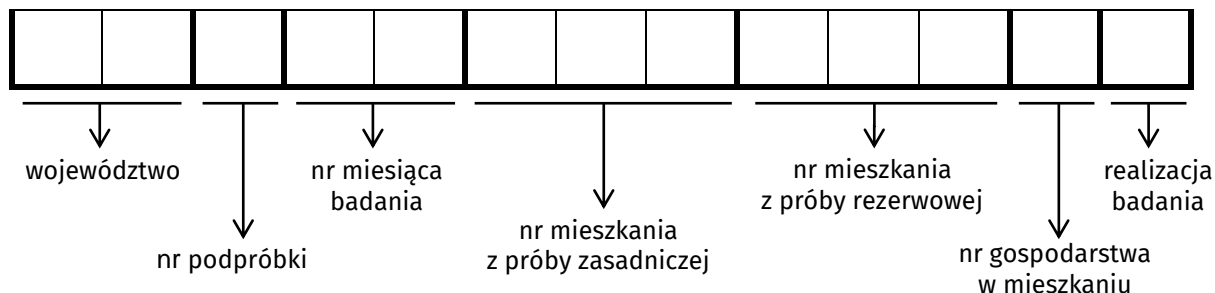
W każdym miesiącu badaniem objętych jest 3132 mieszkania (1566 jps). Zatem wyniki roczne dotyczą gospodarstw domowych zamieszkujących 37584 mieszkania.

Niestosowanie zamiany mieszkań w ww. sytuacjach oraz badanie w niektórych przypadkach więcej niż jednego gospodarstwa w wylosowanym mieszkaniu powoduje, że liczba gospodarstw zbadanych w danym okresie różni się (w praktyce jest niższa) od liczby mieszkań wylosowanych na ten okres. Liczba gospodarstw zbadanych, czyli gospodarstw, dla których wypełniono wszystkie wymagane kwestionariusze kształtuje się na poziomie około 37 tys. gospodarstw.

Stosowanie zamiany mieszkań powoduje, że w próbie znajdują się zarówno gospodarstwa zamieszkujące mieszkania wylosowane, jak i mieszkania dobrane. Gospodarstwa te mają różny okres uczestniczenia w badaniu, w zależności od roku, w którym nastąpiła rezygnacja z badania. I tak, gospodarstwa domowe mogą uczestniczyć w badaniu przez okres dwóch lat (w tym samym miesiącu) lub jednego roku.

² Przez mieszkanie w badaniu budżetów gospodarstw domowych rozumie się odrębny lokal mieszkalny w budynku wielomieszkaniowym jak i dom jednorodzinny.

Każde gospodarstwo objęte badaniem (zarówno podejmujące jak i niepodejmujące badania) otrzymuje unikatowy numer gospodarstwa domowego. Numer ten składa się z 13 cyfr i ma następującą strukturę:

Wyjaśnienie:

- ❖ Województwo: dwuznakowy symbol województwa (02–32).
- ❖ Numer próbki: jednoznakowy symbol próbki z zakresu 1–2.
- ❖ Miesiąc badania: 01–12.
- ❖ Numer mieszkania z próby zasadniczej: trzyznakowy symbol mieszkania z wykazu wylosowanych na dany miesiąc mieszkań dla próby zasadniczej.
- ❖ Numer mieszkania z próby rezerwowej przypisanej danej próbie zasadniczej: trzyznakowy symbol mieszkania z wykazu wylosowanych mieszkań dla próby rezerwowej.
- ❖ Numer gospodarstwa w mieszkaniu: jednoznakowy numer gospodarstwa w mieszkaniu w zależności od liczby gospodarstw zamieszkujących wylosowane mieszkanie.
- ❖ Realizacja badania: jednoznakowy symbol zgodny z kwestionariuszem BR-01b:
 - 1 – dla gospodarstw badanych po raz pierwszy,
 - 2 – dla gospodarstw badanych po raz drugi,
 - 3 – dla gospodarstw (badanych po raz pierwszy) niezbadanych,
 - 4 – dla gospodarstw badanych w analogicznym okresie poprzedniego roku i zamienionych,
 - 5 – dla gospodarstw przerywających badanie w trakcie miesiąca,
 - 6 – dla gospodarstw, które nie udzieliły wywiadu kwartalnego,
 - 7 – brak części wywiadu kwartalnego dotyczącego zasobności gospodarstwa domowego.

Symbol realizacji badania odnosi się do informacji:

- czy gospodarstwo bierze udział w badaniu, nie podejmuje badania lub przerywa badanie,
- czy gospodarstwo zamieszkuje w mieszkaniu wylosowanym do badania, czy dobranym z listy rezerwowej,
- który z kolei rok gospodarstwo bierze udział w badaniu.

Metodologia badania budżetów gospodarstw domowych jest dostosowana do zaleceń EUROSTAT³ oraz Systemu Rachunków Narodowych.

³ EUROSTAT – Office Statistique des Communautés Europeennes, Biuro Statystyczne Wspólnot Europejskich.

9. Dobór próby

9.1. Schemat losowania

Próby do badania budżetów gospodarstw domowych, podobnie jak do innych badań gospodarstw domowych, losowane są z Operatu do Badań Społecznych, którego podstawę stanowi system TERYT tj. rejestr podziału terytorialnego kraju.

System TERYT podlega corocznej aktualizacji. Przedmiotem aktualizacji są zmiany administracyjne, podział terytorium kraju na rejony i obwody, a także zmiany w wykazie mieszkań wynikające z nowego budownictwa, wyburzeń oraz zmian przeznaczenia lokali.

W badaniu budżetów gospodarstw domowych zastosowano schemat losowania dwustopniowego z warstwowaniem na pierwszym stopniu.

Za jednostki pierwszego stopnia (jps) przyjmuje się rejony statystyczne. Każda jps musi posiadać odpowiednią liczbę mieszkań. Minimalna liczba mieszkań jest określona na 250 w miastach i 150 na wsi.

Jeżeli jps nie spełnia wymogów co do minimalnej liczby mieszkań, konieczne jest jej łączenie z inną. Dla każdej jps oblicza się centroid (punkt o średnich współrzędnych x i y ze wszystkich adresów danej jps). Mało liczne jps łączymy z najbliższą jps w sensie odległości centroidów. Łączenie jps wykonuje się tak długo aż wszystkie jps mają odpowiednią liczbę mieszkań. Łącznie powstaje około 30 tysięcy jps.

Przed losowaniem jps są warstwowane. Duże miasta stanowią na ogół samodzielne warstwy. W Warszawie, Krakowie, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu utworzono po kilka warstw poprzez połączenie sąsiadujących ze sobą dzielnic. Z kolei małe miasta i tereny wiejskie zostały powarstwowane według podregionów (NUTS 3).

Do 2017 roku liczba powstałych warstw wynosiła od 5 w województwie opolskim i świętokrzyskim do 27 w województwie śląskim. Łącznie było 191 warstw, w tym 58 wiejskich.

W roku 2018 dokonano nowego podziału na warstwy, uwzględniającego nowy podział administracyjny na poziomie NUTS 3 oraz w kilku przypadkach zamożność gmin wchodzących w skład podregionu, które oceniono na podstawie danych o podatku dochodowym od osób fizycznych na głowę mieszkańca.

W 2018 liczba powstałych warstw wyniosła od 5 w województwie opolskim i świętokrzyskim do 27 w województwie mazowieckim i śląskim. Łącznie utworzono 205 warstw, w tym 67 wiejskich.

W roku x badane są dwie podpróbki: podpróbka losowana w roku $x-2$ i badana w latach $x-1$ i x oraz podpróbka losowana w roku $x-1$ i badana w latach x i $x+1$. Każda podpróbka składa się z 783 jps.

Dla każdej podpróbki 675 jps zostało rozdzielonych w przybliżeniu proporcjonalnie do liczby mieszkań w warstwach. Jednak są dwa odstępstwa od tej zasady. Począwszy od 2005 roku, dla uzyskania lepszej precyzji ocen dotyczących gospodarstw domowych rolników, liczba wiejskich jps wzrosła o około 50%. W związku z tym wylosowano próbę 108 jps wiejskich, które zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby mieszkań w warstwach wiejskich. Począwszy od roku 2017 wprowadzono zróżnicowanie w obrębie województw na warstwy bardziej i mniej rolnicze. Podział ten jest oparty na danych o osobach pracujących w gospodarstwach rolnych z Operatu do Badań Społecznych. Dodatkowe 108 jps wiejskich zostało w poszczególnych województwach zaalokowanych do warstw „bardziej rolniczych” spośród warstw wiejskich.

Począwszy od 2018 roku dodatkowo zmodyfikowano sposób alokacji jps pomiędzy warstwy. Do warstw skupiających najzamożniejsze gminy w Polsce zaalokowano 1,2 raza więcej jps niż by to wynikało z alokacji proporcjonalnej. Ta zmiana miała na celu uzyskanie lepszych wskaźników precyzji dla estymatorów, których wariancja w dużym stopniu zależy od informacji uzyskanych w zamożniejszych gospodarstwach domowych.

Losowanie jps odbywa się w każdej warstwie osobno, z prawdopodobieństwami wyboru proporcjonalnymi do liczby mieszkań w jps.

Jednostkami losowania drugiego stopnia są mieszkania. Przyjęto następujące założenia:

- 1) w badaniu stosuje się model rotacji całkowitej z miesięcznym okresem wymiany próby,
- 2) dla każdego miesiąca losuje się dwa mieszkania w danej jps, a w wylosowanym mieszkaniu badane są wszystkie gospodarstwa domowe,
- 3) w wylosowanym mieszkaniu przeprowadzane jest badanie w danym miesiącu w dwóch kolejnych latach,
- 4) ze względu na występowanie odmów udziału w badaniu, w każdej jps losuje się rezerwową próbę mieszkań.

Z powyższych założeń wynika, że liczba mieszkań losowanych z każdej jps wynosi 24 (po dwa na każdy miesiąc). Wielkość próby rezerwowej waha się w zależności od wielkości miejscowości od 120 do 500 mieszkań. W próbie rezerwowej mieszkania występują w kolejności losowej. Od 2014 próby rezerwowe są sortowane wg miejscowości na terenach wiejskich. Oznacza to, że na liście mieszkań rezerwowych adresy leżące w jednej miejscowości są umieszczone koło siebie, natomiast kolejność miejscowości, jak również kolejność adresów w obrębie jednej miejscowości, są losowe. Podobne postępowanie dotyczy rejonów w miastach w tych przypadkach, kiedy jps składa się z więcej niż 1 rejonu.

9.2. Estymacja parametrów i ocena precyzji estymatorów

Podstawowymi parametrami szacowanymi w badaniach budżetów gospodarstw domowych są przeciętne miesięczne wydatki (dochody, spożycie) na jedną osobę w gospodarstwie domowym. Parametr ten ma postać ilorazu zmiennych losowych tj.:

$$(1) \quad R = \frac{X}{Y},$$

gdzie:

X – przeciętna miesięczna suma (z roku) wydatków (dochodów, spożycia),
 Y – liczba osób w gospodarstwach domowych.

Estymatorem parametru R jest wielkość r dana wzorem:

$$(2) \quad r = \frac{\sum_h \hat{x}_h}{\sum_h \hat{y}_h},$$

gdzie:

h – numer warstwy.

Z kolei wartości zapisane w liczniku i mianowniku wzoru (2) szacowane są następująco:

$$(3) \quad \hat{x}_h = \frac{1}{12} \sum_i \sum_j x_{hij} * w_{hij}$$

gdzie:

x_{hij} – wartość zmiennej X w j -tym gospodarstwie domowym i -tej jps w h -tej warstwie,
 w_{hij} – waga przypisana do j -tego gospodarstwa domowego w i -tej jps w h -tej warstwie.

W analogiczny sposób obliczana jest wartość \hat{y}_h .

Pierwszym etapem wyznaczenia wag w_{hij} jest obliczenie wag z losowania (w_{los_h}). Wagi te, będące odwrotnościami prawdopodobieństw wyboru gospodarstwa, są takie same dla wszystkich gospodarstw w danej warstwie. Są one następnie korygowane poprzez zastosowanie stratyfikacji ex post lub kalibracji zintegrowanej.

Do stratyfikacji ex post wykorzystuje się pochodzące z NSP 2011 informacje o liczbie gospodarstw domowych ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym, oddzielnie w miastach i na terenach wiejskich. Dla każdej z 12 kategorii gospodarstw (gospodarstwa 1-osobowe, 2-osobowe, ..., gospodarstwa o liczbie osób 6 i więcej w miastach i na terenach wiejskich) obliczone zostały wartości:

$$(4) \quad M_k = \frac{G_k}{\hat{g}_k}, \quad (k = 1, 2, \dots, 12)$$

gdzie:

G_k – liczba gospodarstw domowych w k -tej kategorii w populacji (tj. wg NSP 2011),
 \hat{g}_k – liczba gospodarstw w k -tej kategorii oszacowana na podstawie próby.
Mnożniki M_k służą do korygowania wag w_{los_h} .

Począwszy od roku 2015 równolegle wprowadzono drugi zestaw wag, oparty na kalibracji zintegrowanej nie tylko do liczby gospodarstw danej kategorii, ale również do struktury demograficznej ludności z bieżących szacunków demograficznych na 30 czerwca danego roku, w grupach płci, wieku (10 grup) i miejsca zamieszkania (miasto/wieś). Docelowo planowane jest przejście na ten drugi, dokładniejszy rodzaj kalibracji.

Celem kalibracji jest jak najmniejsze „poprawienie” wagi w_{los_h} tak, aby iloraz ostatecznej wagi $w_{kal_{hij}}$ do wagi w_{los_h} był jak najbliższy jedności, a jednocześnie, aby uogólnienia za pomocą ostatecznych wag odtwarzały ustalone dane zewnętrzne.

Stosując terminologię matematyczną, problem kalibracji można sformułować wprowadzając tzw. funkcję odległości $G\left(\frac{w_{kal}}{w_{los}}\right)$, która będzie kontrolowała odchylenia ilorazu wag od jedynki. Wagi „kalibrowane” wg_{kal} są rozwiązaniem następującego problemu optymalizacji z ograniczeniami:

$$\text{minimum: } \sum_h \sum_i \sum_j w_{los_h} G\left(\frac{w_{kal_{hij}}}{w_{los_h}}\right)$$

$$\text{przy ograniczeniach: } \sum_h \sum_i \sum_j w_{kal_{hij}} * x_{r_{hij}} = X_r \quad (r = 1, 2, \dots, p)$$

gdzie:

p – liczba zmiennych pomocniczych przyjętych do kalibracji,

X_r – wartość globalna dla zmiennej pomocniczej r ,

$x_{r_{hij}}$ – wartość zmiennej r w j -tym gospodarstwie domowym i -tej jps w h -tej warstwie.

Sformułowany wyżej problem optymalizacji rozwiązywany jest za pomocą odpowiednich metod numerycznych, które iteracyjnie doprowadzają do rozwiązania przybliżonego. W praktycznym rozwiązywaniu tego problemu mogą być stosowane różne postacie funkcji odległości G . Przy obliczaniu wag dla badania BBGD użyto metody opartej na funkcji sinusa hiperbolicznego, ze względu na wykazaną w praktyce własność uzyskiwania rozkładów wag kalibrowanych bardzo blisko skupionych wokół wartości wyjściowych.

Precyzję estymatora r tj. oszacowania R , obliczamy metodą zrównoważonych półprób replikacyjnych⁴. Wykorzystuje się przy tym fakt losowania dwu prób z każdej warstwy.

W metodzie tej najpierw wyliczane są wartości: $x_{1h}, x_{2h}, y_{1h}, y_{2h}$ które są oszacowaniami sum wartości zmiennych X i Y w h -tej warstwie odpowiednio na podstawie pierwszej i drugiej podpróbki. Następnie dla wartości r obliczamy zrównoważone replikacje r_α ($\alpha = 1, 2, \dots, A$; $A = 200$) według poniższych wzorów:

$$(5) \quad x_\alpha = 2 * \sum_{h=1}^L [P_{ch} * x_{1h} + (1 - P_{ch}) * x_{2h}]$$

$$(6) \quad y_\alpha = 2 * \sum_{h=1}^L [P_{ch} * y_{1h} + (1 - P_{ch}) * y_{2h}]$$

gdzie:

P_{ch} – element macierzy \mathbf{P} ⁵ zależny od numeru replikacji i i numeru warstwy. Elementy macierzy \mathbf{P} mają wartość 1 lub 0,

L – liczba warstw ($L = 191$).

$$(7) \quad r_\alpha = \frac{x_\alpha}{y_\alpha},$$

Następnie obliczamy oszacowania wariancji $s^2(r)$ oraz współczynnika zmienności $v(r)$ tj. względnego błędu standardowego:

$$(8) \quad s^2(r) = \frac{1}{A} \sum_{\alpha=1}^A (r_\alpha - r)^2,$$

$$(9) \quad V(r) = \frac{\sqrt{s^2(r)}}{r},$$

Wartości oszacowanych błędów dla ocen najważniejszych parametrów zamieszczane są w publikacjach zawierających wyniki badań budżetów gospodarstw domowych⁶.

⁴ Opis tej metody podany został m.in. w pracy Carl-Erik Särndal, Bengt Swensson, Jan Wretman „Model Assisted Survey Sampling”. Springer – Verlag 1992.

⁵ Macierz \mathbf{P} tworzy się na podstawie macierzy \mathbf{H} – J. Hadamarda, w której elementy o wartości -1 zastąpione zostały zerami.

⁶ Budżety gospodarstw domowych w 2008 r. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa, 2009 r. str. 197–208.

10. Techniki zbierania danych

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą CAPI (kwestionariusze BR-01b, BR-01a, BR-04) oraz metodami CAII/PAPI (książeczka BR-01).

W wyjątkowych przypadkach, wynikających z przyczyn niezależnych od ankietera (np. brak możliwości włączenia tabletu, problem z pobraniem danych na tablet), ankieter wypełnia kwestionariusze papierowe i następnie wprowadza dane do aplikacji CAPI.

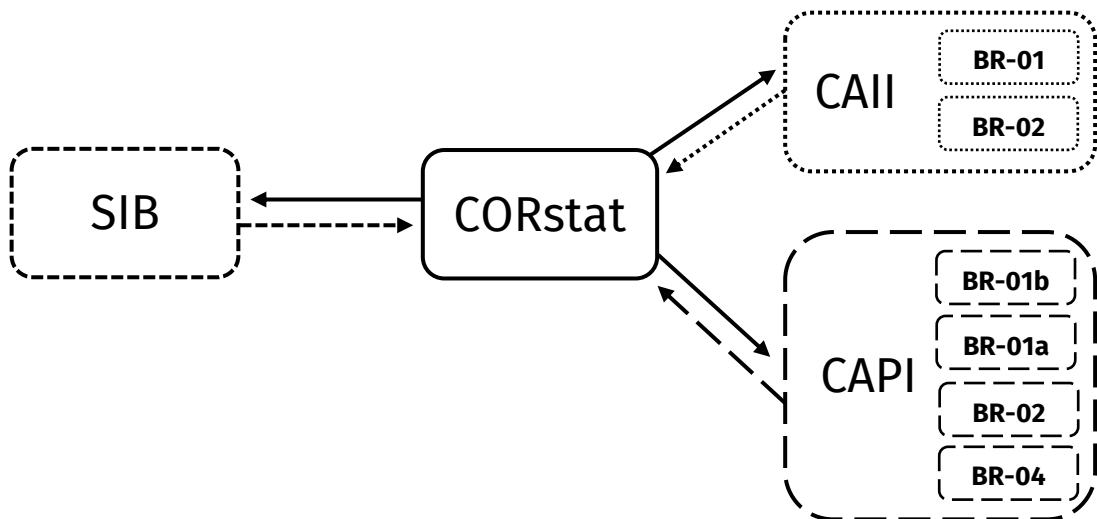
Książeczka budżetowa może być wypełniana przez respondenta na dwa sposoby: metodą CAII na prywatnym komputerze respondenta lub w formie papierowej i później rejestrowana przez ankietera również metodą CAII.

Komponenty systemu realizacji badania:

- ❖ Aplikacja CAPI (CIS Radom),
- ❖ Aplikacja CAII (CIS Radom),
- ❖ System CORstat (CIS Radom),
- ❖ System SIB (CIS Warszawa).

Autorem aplikacji CAPI i CAII jest zespół z CIS Zakład w Radomiu. W badaniu wykorzystywany jest System Informatyczny Badania (SIB) opracowany przez programistów z CIS Warszawa. SIB jest narzędziem analitycznym i służy do pracy inspektorów i koordynatorów merytorycznych. System umożliwia m. in. kontrolę danych oraz dokonywania superakceptacji błędów.

W realizacji badania wykorzystywany jest również system zarządzania badaniami CORstat, opracowany w Radomiu, który służy m.in. do przydzielania ankietom zadań, monitorowania postępu prac oraz zarządza przepływami danych pomiędzy kanałami i systemami CAPI/CAII a SIB.

PODSTAWOWY SCENARIUSZ REALIZACJI BADANIA Z WYKORZYSTANIEM SYSTEMÓW

- generowanie kartoteki rocznej – SIB,
- udostępnienie kartoteki miesięcznej – SIB,
- import kartoteki i udostępnienie jej inspektorom oraz koordynatorom do przydziału obowiązków ankieterom – CORstat,
- synchronizacja z CORstatem w celu pobrania przydzielonych obowiązków na tablet do aplikacji CAPI – Ankieter,
- werbunek gospodarstw do badania – Ankieter,
- w sytuacji pomyślnego werbunku prezentacja wersji DEMO systemu CAII i ustalenie z respondentem trybu realizacji CAII lub PAPI – Ankieter.

CAII

W przypadku wyboru przez respondenta metody CAII, ankieter zaznacza właściwą opcję w aplikacji tabletovej CAPI na kwestionariuszu BR-01b, przekazuje respondentowi login i tymczasowe hasło (zapisuje informacje w aplikacji CAPI) oraz adres do aplikacji Internetowej.

Ankieter synchronizuje się z CORstatem w celu przekazania do systemu CAII deklaracji respondenta o użyciu CAII do wypełniania książeczki BR-01 wraz z loginem (nr gospodarstwa) i tymczasowym hasłem.

Na podstawie przekazanych via CORstat informacji w systemie CAII tworzone jest konto dla zadeklarowanego gospodarstwa (wpisywany jest login i hasło zarejestrowane w aplikacji CAPI podczas werbunku).

PAPI

W przypadku wyboru PAPI ankieter zaznacza opcję w aplikacji CAPI na kwestionariuszu BR-01b.

Ankieter synchronizuje się z CORstatem w celu przekazania do systemu CAII deklaracji respondenta o użyciu PAPI do wypełniania książeczki BR-01.

Na podstawie przekazanych informacji wskazane gospodarstwo jest przypisywane danemu ankieterowi do obsługi w systemie CAII. Ankieter po odebraniu papierowej książeczki BR-01 wprowadza dane do aplikacji CAII.

I połowa miesiąca

CAII

- rejestracja danych przez respondenta,
- monitorowanie postępu prac przez ankietera (podgląd przez aplikację CAII).

II połowa miesiąca

PAPI

- odbiór książeczki od respondenta,
- rejestracja danych przez ankietera za I poł. m-ca.

CAII

- rejestracja danych przez respondenta,
- monitorowanie postępu prac przez ankietera (podgląd przez aplikację CAII).

Koniec miesiąca (dzień po...)

PAPI

- odbiór książeczki od respondenta za II poł. m-ca,
- rejestracja danych przez ankietera za II poł. m-ca,
- redakcja danych przez ankietera (akceptacje błędów),
- weryfikacja przez inspektora (superakceptacje błędów).

CAII

- redakcja danych przez ankietera (akceptacja błędów),
- weryfikacja przez inspektora (m.in. superakceptacja błędów),
- blokada edycji książeczki dla respondenta w trybie automatycznym w wybranym terminie ustalonym w harmonogramie.

1. Zatwierdzenie danych w książeczce.
 2. Pobranie danych z książeczki na tablet.
 - A. Kontrola kompletnych danych na tablecie (Błędy powiązań pomiędzy kwestionariuszami).
 - wystąpiły błędy:
 - B. W przypadku błędów w CAPI – korekta w CAPI.
 - C. W przypadku błędów w CAII – korekta w CAII.
- Ponownie kroki: 1.,2.,A.,B.,C.
- brak błędów:
- Udostępnienie danych dla SIB.

OGÓLNA FUNKcjONALNOŚĆ KOMPONENTÓW SYSTEMU

SIB – System Informatyczny Badania

- przygotowanie i obsługa kartoteki,
- przetwarzanie danych z kanałów CAII i CAPI,
- weryfikacja zintegrowanych danych superakceptacje,
- opracowanie wyników badania.

CAPI

- obsługa przydzielonych obowiązków,
- rejestracja kwestionariusza BR-01a,
- rejestracja kwestionariusza BR-01b,
- rejestracja kwestionariusza BR-04,
- rejestracja kwestionariuszy do modułów,
- kontrola danych,
- raportowanie o błędach,
- synchronizacja – wymiana danych.

Wersja demo do nauki

CAII

- rejestracja i ewidencja danych z książeczki BR-01 w układzie działów,
- obsługa użytkowników na poziomie: respondent, ankieter, koordynator,
- walidacja danych i aktywne podpowiedzi,
- raportowanie.

Wersja demo do nauki

CORstat

- zarządzanie badaniami, edycjami i obowiązkami,
- zarządzanie kanałami,
- zarządzanie telefonami,
- obsługa zgłoszeń,
- udostępnianie aplikacji mobilnych,
- udostępnianie danych,
- odbieranie danych,
- przydział pracy,
- monitorowanie,
- zarządzanie użytkownikami.

10.1 Organizacja badania

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzą urzędy statystyczne na terenie całego kraju. Nadzór merytoryczny nad przebiegiem tego badania sprawuje Główny Urząd Statystyczny – Departament Badań Społecznych. Aplikacje do rejestracji danych przygotowuje Centrum Informatyki Statystycznej w Radomiu a organizacją przetwarzania informacji i oprogramowaniem tablic wynikowych zajmuje się Centrum Informatyki Statystycznej w Warszawie.

W terenie, badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest przez **ankieterów**, którzy są pracownikami wojewódzkich urzędów statystycznych. Ankieter prowadzi badanie zgodnie z zasadami zawartymi w „Instrukcji organizacyjno-metodologicznej do badania budżetów gospodarstw domowych” oraz wytycznymi Departamentu.

Do obowiązków ankietera należy m.in.:

- werbowanie w każdym miesiącu w wylosowanych mieszkaniach gospodarstw domowych do badania i przeprowadzanie wywiadu wstępnego dotyczącego charakterystyki społeczno-demograficznej gospodarstwa domowego,
- odwiedzanie każdego badanego gospodarstwa domowego co najmniej cztery razy w miesiącu (obowiązuje dwutygodniowy cykl dokonywania zapisów przez rodzinę), a jeśli zachodzi potrzeba, to częściej – w celu udzielenia instruktażu dotyczącego prowadzenia zapisów w książeczce budżetowej oraz wyjaśnienia zapisów wątpliwych,
- przeprowadzenie wywiadu na koniec miesiąca badania na temat wydatków mieszkaniowych, wybranych opłat stałych oraz opinii respondentów o warunkach życia gospodarstwa domowego,
- zestawianie i analizowanie informacji zebranych od gospodarstw domowych na kwestionariuszach i w książeczkach budżetowych,
- rejestracja na komputerze książeczki budżetowej i przeprowadzenie kontroli rachunkowej i logicznej przewidzianej programem,
- opracowywanie dla każdego gospodarstwa domowego „Miesięcznego budżetu gospodarstwa domowego”,
- przeprowadzanie wywiadu kwartalnego z gospodarstwami domowymi:
 - z podpróbki wylosowanej do badania po raz pierwszy – odnośnie do wyposażenia gospodarstw w przedmioty trwałego użytkowania i nieruchomości,
 - z gospodarstwami zarówno z podpróbki badanej po raz pierwszy jak i badanej po raz drugi – odnośnie do rozchodów rzadkich poniesionych w ciągu kwartału,
 - z gospodarstwami z podpróbki wylosowanej do badania po raz drugi (tzw. podpróbki wychodzącej z badania) – odnośnie do zasobności gospodarstw domowych.

Każdemu ankieterowi przydzielone są 3 bądź 4 jednostki pierwszego stopnia (jps). W każdym miesiącu przeprowadza on badanie z gospodarstwami zamieszkałymi w co najmniej 6 mieszkaniach (nie więcej jednak niż w 8 mieszkaniach). Oznacza to, że ankieter organizuje w ciągu roku badanie i sprawuje nadzór nad gospodarstwami zamieszkałymi w co najmniej 72 mieszkaniach (jednak nie więcej niż w 96 mieszkaniach).

Pracę ankietera w urzędach statystycznych nadzoruje **inspektor**, który podlega koordynatorowi badania oraz kierownikowi Wydziału Badań Ankietowych.

Do podstawowych zadań inspektora należy:

- organizacja badania w terenie,
- kontrola jakości zebranego materiału,
- kontrola pracy ankieterów,
- instruktaż i szkolenie ankieterów.

Do głównych zadań koordynatora należy:

- kontrola jakości materiału i zatwierdzanie zbioru wojewódzkiego,
- kontrola pracy inspektora i ankietera,
- instruktaż i szkolenie inspektorów i ankieterów,
- współpraca z autorami badania w GUS.

Ankieterzy, inspektorzy i koordynatorzy badań budżetów gospodarstw domowych są etatowymi pracownikami Urzędów Statystycznych. Legitymują się oni co najmniej średnim wykształceniem, odpowiednim przeszkole-

niem oraz doświadczeniem w realizacji badania w terenie. Pomiędzy GUS a US istnieje ścisła współpraca, polegająca na bezpośrednich kontaktach pomiędzy pracownikami GUS, zajmującymi się badaniem budżetów gospodarstw domowych a kierownikami, czy też osobami nadzorującymi badanie budżetów w urzędach statystycznych. Składają się na nią:

- przeprowadzane dwukrotnie w ciągu roku 3-4-dniowe szkolenia instruktazowe połączone z obustronną wymianą doświadczeń,
- bieżące kontakty robocze, polegające na rozwiązywaniu i wyjaśnianiu problemów merytorycznych i organizacyjnych,
- bieżący monitoring realizacji badania.

Osoby prowadzące badanie budżetów gospodarstw domowych oraz osoby sprawujące nadzór nad tymi badaniami są zobowiązane – w myśl art. 54 ustawy z dnia 31 lipca 1995 roku o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1068) – do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji uzyskanych od badanych gospodarstw domowych.

Ankieter nie jest osobą anonimową dla gospodarstwa domowego. Posiada on legitymację służbową, którą okazuje rodzinie. Na książeczce budżetowej, którą przekazuje rodzinie do wypełnienia, notuje swoje dane personalne, tj. imię i nazwisko, telefon służbowy, nazwę i adres Urzędu Statystycznego, który reprezentuje.

Do rodzin zamieszkujących wylosowane do badania budżetów gospodarstw domowych mieszkania wysyłany jest list Prezesa GUS oraz folder prezentujący wybrane wyniki z badania budżetów gospodarstw domowych. Poprzedzają one pierwszą wizytę ankietera w wylosowanych mieszkaniach. List Prezesa podkreśla znaczenie tego badania, zawiera m. in. skrótowe informacje o jego przebiegu, obowiązkach wynikających z podjęcia go oraz gwarantowanej w pełni poufności zbieranych informacji.

11. Główne zmiany metodologiczne w latach 1999–2019

Główne zmiany metodologiczne dotyczące badania budżetów gospodarstw domowych poczyniwszy od 1999⁷ dotyczą następujących zagadnień:

Przeważanie (uogólnianie) wyników

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Do 1999 roku w celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości, a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane uzyskane z badania przeważano strukturą gospodarstw domowych oszacowaną na podstawie wylosowanej próby.

W latach 2000–2003⁸ – wyniki przeważano strukturą gospodarstw domowych oszacowaną na podstawie danych pochodzących z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 2004 roku uzyskane z badania wyniki są przeważane strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2002 (w latach 2003–2010) oraz z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011 (od 2011 roku).

Schemat losowania

Do 1999 roku próba do badania budżetów gospodarstw domowych składała się w połowie z próby stałej i w połowie z próby zmiennej. Mieszkania do próby stałej losowano na okres czterech lat, a do próby zmiennej na dwa lata.

Poczyniwszy od 2000 roku – do badania losowane są mieszkania na okres dwóch lat⁹.

Ażeby zachować wymianę tylko części próby w 2000 roku w badaniu wzięły udział gospodarstwa domowe z wylosowanych do badania mieszkań wg nowej zasady (połowa próby) oraz połowa próby według starej zasady.

⁷ Wcześniejsza metodologia badania budżetów gospodarstw domowych została opisana w „Metodyka badania budżetów gospodarstw domowych” GUS, Warszawa 1999.

⁸ Dane za rok 2003 zostały przeważone dwiema metodami tj. strukturą gospodarstw domowych oszacowaną w oparciu o BAEL jak i NSP 2002.

⁹ Patrz rozdział I pkt. 9

Klasyfikowanie grup społeczno-ekonomicznych

Począwszy od 2005 roku zrezygnowano z wyodrębniania grupy gospodarstw domowych pracowników użytkujących gospodarstwo rolne. Gospodarstwa te zostały zaklasyfikowane do pozostałych grup społeczno-ekonomicznych (tj. gospodarstw pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów i utrzymujących się z niezarobkowych źródeł) w zależności od głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego. Dla celów porównawczych niektóre tablice za rok 2004 zostały przeliczone według „nowych” grup społeczno-ekonomicznych.

Włączenie do badania kwestionariusza BR-05 „Dochody w naturze z pracy najemnej”

W 2006 roku wprowadzono do badania kwestionariusz BR-05 „Dochody w naturze z pracy najemnej”, na którym podczas wywiadu kwartalnego zbierane są informacje o osiągniętych przez członków gospodarstwa domowego dochodach niepieniężnych z pracy najemnej. Kwestionariusz ostatnio realizowany był w 2015 r.

Rozszerzenie informacji o sytuacji mieszkaniowej gospodarstwa domowego

Przeniesienie od 2005 roku opłat związanych z użytkowaniem mieszkania/domu i kolejnych domów oraz opłat „stałych” ponoszonych przez gospodarstwo domowe z „Książeczki budżetu gospodarstwa domowego” (BR-01) na kwestionariusz BR-01a „Karta statystyczna gospodarstwa domowego”. W 2018 r. opłaty związane z użytkowaniem mieszkania/domu i kolejnych domów, garaży, miejsc postojowych, domków letniskowych, działek rekreacyjnych i ogródków działkowych z powrotem zostały przeniesione do książki BR-01, do specjalnie opracowanego (ułatwiającego wypełnianie) działu „Opłaty mieszkaniowe”.

Zmiany klasyfikacyjno-metodologiczne

- a) w 2005 roku wyodrębniono z wydatków wchodzących w zakres klasyfikacji COICOP/HBS „fundusz remontowy”, który został przeniesiony do rozchodów (poza zakres COICOP/HBS). Dane za 2004 rok zostały przeliczone w warunkach porównywalnych z 2005 rokiem,
- b) od 2007 roku wyodrębniono wydatki za granicą,
- c) od 2008 roku wyodrębniono dochody i świadczenia uzyskane za granicą,
- d) w 2013 r. wprowadzono nową klasyfikację rozchodów opartą na klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu – COICOP/HBS/HICP/PPP.

Podmiot badania

Od 2005 roku badaniu podlegają także gospodarstwa domowe, w skład których wchodzi obywatele obcego państwa.

Wprowadzenia zmiennych podstawowych „core variables”

W 2010 roku wprowadzono do badania wszystkie zmienne podstawowe (core variables), rekomendowane przez EUROSTAT do wszystkich badań społecznych.

Zmiany definicyjne

- a) w składzie gospodarstwa domowego tj. osób, które zalicza się do składu gospodarstwa domowego, dwukrotnie, w 2005 i 2010 roku, dokonano zmian dotyczących okresu przebywania poza gospodarstwem domowym;
- b) zastąpienie w 2005 roku głowy gospodarstwa domowego¹⁰ osobą odniesienia¹¹.

Wdrożenie elektronicznych metod zbierania danych (CAPI, CAII)

Od 01.01.2016 r. ankieterzy rejestrują i dokonują symbolizacji dochodów i rozchodów w książeczce budżetowej w wersji elektronicznej (aplikacja CAII) oraz rejestrują pozostałe kwestionariusze na sprzęcie służbowym w domu u respondentów (aplikacja CAPI).

¹⁰ Głową gospodarstwa domowego stanowiła osoba otrzymująca najwyższych dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego mających źródło utrzymania zgodnie z grupą społeczno-ekonomiczną całego gospodarstwa domowego.

¹¹ Osoba, która ukończyła 16 lat i osiąga najwyższy stały, w dłuższym okresie czasu, dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego (patrz str. 38).

Ponadto respondentom udostępniono możliwość wypełniania książeczki budżetowej, poza wersją papierową, alternatywnie również w wersji elektronicznej (CAII).

Zbieranie danych o rozchodach, spożyciu ilościowym i przychodach

Rejestrację wszystkich danych dotyczących wartości ponoszonych przez gospodarstwa domowe rozchodów, w tym od 2018 r. opłat związanych z mieszkaniem, ilościowego spożycia produktów żywnościowych i uzyskiwanych przychodów zamieszczono w książeczce budżetowej (BR-01).

Zasobność gospodarstw domowych

Od 01.01.2018 roku wprowadzono do kwestionariusza BR-04 (badanie kwartalne) nowy dział dotyczący posiadanego majątku i zadłużenia gospodarstw domowych. Pytania zadawane są gospodarstwu domowemu biorącemu udział w badaniu po raz drugi (z tzw. próbki wychodzącej z badania). Natomiast w tych gospodarstwach nie są zbierane dane o wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania.

12. Kwestionariusze

W badaniu budżetów rodzinnych obowiązują następujące kwestionariusze:

1. INFORMACJA O UDZIALE W BADANIU (symbol BR-01b),
2. KARTA STATYSTYCZNA GOSPODARSTWA DOMOWEGO (symbol BR-01a),
3. KSIĄŻECZKA BUDŻETU GOSPODARSTWA DOMOWEGO (symbol BR-01),
4. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE O GOSPODARSTWIE DOMOWYM (symbol BR-04).

Każdy kwestionariusz posiada metryczkę, w której zawarte są cechy identyfikacyjne gospodarstwa domowego: rok badania i unikatowy numer gospodarstwa domowego.

Informacja o udziale w badaniu – BR-01b

Kwestionariusz BR-01b zawiera podstawowe informacje na temat gospodarstw domowych zamieszkujących wylosowane do badania mieszkania, jak również gospodarstw domowych zamieszkujących mieszkania dobrane wówczas, gdy gospodarstwa domowe z wylosowanych mieszkań nie wzięły udziału w badaniu, przerwały badanie w trakcie miesiąca bądź nie udzieliły wywiadu kwartalnego.

Ponadto w kwestionariuszu zawarte są informacje dotyczące rodzaju budynku wylosowanego (dobranego) do badania, otoczenia miejsca zamieszkania, oceny stanu budynku, stosowanych zabezpieczeń oraz klasyfikacji budynku i budynków sąsiadujących. Tych odpowiedzi udziela ankiecie na podstawie własnej obserwacji oraz subiektywnej oceny zarówno w przypadku zrealizowanej ankiety, jak i gdy nie udało się przeprowadzić badania w gospodarstwie domowym.

Kwestionariusz ten stanowi „kartotekę” badania.

Karta statystyczna gospodarstwa domowego – BR-01a

Kwestionariusz BR-01a dostarcza podstawowych informacji o:

- cechach demograficznych i społeczno-ekonomicznych członków gospodarstwa domowego,
- ocenie aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa domowego,
- źródłach utrzymania gospodarstwa domowego (grupie społeczno-ekonomicznej) i osób,
- warunkach mieszkaniowych i wyposażeniu mieszkania w instalacje techniczno-sanitarne,
- powierzchni gruntów użytkowanych przez gospodarstwo domowe,
- subiektywnej ocenie warunków życia gospodarstwa domowego.

Kwestionariusz BR-01a wypełnia, na podstawie informacji uzyskanych od badanego gospodarstwa, ankiecie w trakcie dwóch wywiadów, na początku i końcu miesiąca badania. W trakcie wywiadu wstępnego (pierwszego) wypełniane są działy 1, 2, 3, część A działu 4 oraz dział 5. W trakcie wywiadu końcowego (drugiego) wypełniana jest: część B działu 4 i dział 6, a także weryfikowane są informacje z działu 2, 3 i części A działu 4 oraz zbierane są informacje do części A działu 4, odnoszące się do nowo przybyłych członków gospodarstwa.

Ponadto, podczas wywiadu końcowego ankietier aktualizuje informacje dotyczące grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa domowego oraz źródeł utrzymania i stanu cywilnego członków gospodarstwa, biorąc pod uwagę wydarzenia, jakie zaszły w gospodarstwie w ciągu miesiąca badania (np.: zawarcie związku małżeńskiego, jego rozpad, podjęcie lub rezygnacja z pracy najemnej, rozpoczęcie działalności na własny rachunek lub jej zakończenie). W trakcie wywiadu końcowego ankietier może również dokonać zmiany osoby odniesienia.

Książeczka budżetu gospodarstwa domowego – BR-01

Książeczkę budżetową wypełnia (jako jedyny z kwestionariuszy) badane gospodarstwo domowe. Gospodarstwo domowe otrzymuje dwie książeczki budżetowe w wersji papierowej: na pierwszą i drugą połowę miesiąca lub alternatywnie od 2016 r. ma możliwość wypełniania książeczki w wersji elektronicznej (CAII) lub zbierania paragonów.

W książeczkach budżetu gospodarstwa domowego rodzina notuje:

- wszystkie rozchody pieniężne i niepieniężne gospodarstwa domowego oraz na gospodarstwo rolne (z podziałem na zakupione za gotówkę lub na kredyt, otrzymane bezpłatnie),
- ilość zakupionych towarów,
- zakupy dokonane przez Internet (ilość dokonanych transakcji i ich wartość),
- ilość i wartość towarów pobranych z użytkowanego (przez badane gospodarstwo domowe) gospodarstwa rolnego oraz z działalności prowadzonej na własny rachunek (przez członków badanego gospodarstwa domowego),
- wszystkie przychody pieniężne i niepieniężne, jakie wpłynęły do gospodarstwa domowego w miesiącu badania,
- liczbę posiłków spożytych przez członków gospodarstwa domowego poza gospodarstwem domowym,
- liczbę posiłków spożytych w badanym gospodarstwie przez osoby nie będące jego członkami.

Po wypełnieniu przez gospodarstwo domowe książeczki, ankietier dokonuje symbolizacji podanych przychodów i rozchodów zgodnie z obowiązującą klasyfikacją.

Uwaga:

Transakcje dokonywane za pośrednictwem rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (ROR) traktowane są jako transakcje gotówkowe.

Każdy rozchód niepieniężny jest traktowany jednocześnie jako przychód niepieniężny.

Informacje uzupełniające o gospodarstwie domowym – BR-04

Kwestionariusz BR-04 służy uzyskaniu informacji o wyposażeniu gospodarstwa domowego w wybrane dobra trwałe użytkowania oraz nieruchomości, jak również o tzw. rozchodach rzadkich oraz zasobności gospodarstw domowych. Rozchody rzadkie są to ważniejsze rozchody mające miejsce w danym kwartale kalendarzowym (obejmującym miesiąc badania). Zasobność gospodarstw domowych dotyczy posiadania nieruchomości, pojazdów, oszczędności a także zaciągniętych kredytów i innych zobowiązań.

Kwestionariusz wypełnia ankietier, na podstawie informacji uzyskanych od badanego gospodarstwa, w trakcie wywiadu przeprowadzonego na koniec kwartału (bądź w pierwszych dniach następnego kwartału).

13. Braki odpowiedzi

Przyczyny braku odpowiedzi, czyli niepodjęcia badania lub rezygnacji z dalszego w nim uczestniczenia ogólnie można podzielić na obiektywne i subiektywne.

Przyczyny obiektywne odnoszą się do wypadków losowych, uniemożliwiających prowadzenie zapisów przez gospodarstwo. Są to:

- brak możliwości nawiązania kontaktu z powodu choroby, podeszłego wieku bądź alkoholizmu,
- nieobecność w domu (w okresie badania),
- brak możliwości kontaktu z mieszkańcami (ankietier nikogo nie zastał w domu),
- brak badanego gospodarstwa domowego (rozpad gospodarstwa, zmiana miejsca zamieszkania),
- zmiana miejsca zamieszkania,
- inne (np. gospodarstwo domowe zamieszkuje wylosowane mieszkanie krócej niż okres badania).

Przez **przyczyny subiektywne**, należy rozumieć sytuację, w której wylosowane gospodarstwo mogłoby uczestniczyć w badaniu, lecz odmawia w nim udziału. Najczęściej przyczyną odmowy jest niechęć do badań statystycznych lub brak czasu.

Brak odpowiedzi może być spowodowany również błędami operatu, a ściślej jego niedostateczną aktualizacją. Błąd operatu występuje wówczas, gdy wylosowane do badania mieszkanie jest niezamieszkane, zostało zlikwidowane (wyburzone) lub zamienione w obiekt niemieszkalny. Im więcej braków odpowiedzi, tym mniejsza liczba przebadanych gospodarstw i gorsza precyzja¹².

W badaniach reprezentacyjnych udział wylosowanych jednostek do badania jest bardzo istotny i ma duży wpływ na jakość wyników.

W pewnym stopniu niekorzystny wpływ braków odpowiedzi można zredukować poprzez:

- a) zamianę gospodarstw,
- b) ważenie wyników¹³.

Pomimo korzystnego wpływu na precyzję, zamiana mieszkania może zniekształcać wyniki badania. Gospodarstwo dobrane z listy rezerwowej może posiadać zupełnie inne cechy demograficzne i społeczno-ekonomiczne (np.: inny skład osobowy, inne źródło utrzymania, wysokość i źródła dochodów, wysokość i strukturę wydatków) niż gospodarstwo odmawiające udziału w badaniu (wylosowane do badania).

W badaniu wyróżnia się cztery przypadki niepodjęcia badania przez gospodarstwa domowe:

- gospodarstwa mające przystąpić do badania po raz pierwszy, lecz nie podejmujące uczestnictwa w nim,
- gospodarstwa prowadzące zapisy w analogicznym okresie roku poprzedniego i nie przystępujące do prowadzenia zapisów w miesiącu badania,
- gospodarstwa biorące udział w badaniu i przerywające prowadzenie zapisów w trakcie miesiąca badania,
- gospodarstwa badane w miesiącu badania i nie podejmujące wywiadu kwartalnego.

W 2017 r. spośród gospodarstw domowych wylosowanych bądź dobranych (mających wziąć udział w badaniu zarówno po raz pierwszy, jak i po raz drugi) 61,1% gospodarstw domowych nie podjęło się udziału w badaniu, 2,8% przerwało badanie w trakcie realizacji, a 0,1% nie udzieliło wywiadu kwartalnego.

Natomiast wśród gospodarstw domowych (wylosowanych i dobranych), które prowadziły zapisy w analogicznym okresie roku poprzedniego, nie przystąpiło do badania 13,4% spośród nich.

Najczęstszą przyczyną nieprzystąpienia do udziału w badaniu jest „odmowa” udziału w jego realizacji. Spośród wszystkich gospodarstw (wylosowanych i dobranych) – „odmowę” jako przyczynę nieprzystąpienia do badania w 2017 roku wskazało 30,1% gospodarstw.

14. Błędy oraz kontrola jakości danych w terenie

Błędem nazywamy różnicę między wielkością uzyskaną z badania a wartością prawdziwą. Błędy występujące w badaniach statystycznych ogólnie dzielimy na losowe i nielosowe¹⁴.

Błędy losowe występują tylko w badaniach reprezentacyjnych. Powstają one stąd, że dane w badaniu uzyskano tylko od części badanej zbiorowości (próbki), która została wylosowana w określony sposób z całej zbiorowości (w przypadku badań budżetów gospodarstw domowych z ogółu prywatnych gospodarstw domowych). Otrzymane z tej próbki wyniki po uogólnieniu na całą zbiorowość mogą dać wyniki różniące się od wyników, jakie można by uzyskać z badania pełnego. Dlatego też po przeprowadzeniu badania określa się stopień precyzji otrzymanych wyników, a dokładniej sprawdza się, w jakim stopniu uzyskane oceny parametrów reprezentują całą zbiorowość¹⁵. Miarą precyzji jest błąd standardowy. Rozmiary błędów losowych zależą od rodzaju zastosowanego w badaniu schematu losowania, wielkości zastosowanej próbki, metod estymacji parametrów i częstości występowania badanych cech.

¹² patrz punkt 9.2.

¹³ patrz punkt 9.2.

¹⁴ Kordos J., *Jakość danych statystycznych*, PWE, 1988 r.

¹⁵ patrz punkt 9.2.

Błędy nielosowe, jak sama nazwa wskazuje, nie są związane z losowaniem, a powstają z różnych innych przyczyn na wszystkich etapach badania. Przyczyny te, to między innymi:

- źle opracowany kwestionariusz,
- niezrozumiała instrukcja,
- niewłaściwy dobór personelu (np. ankieterów),
- błędne informacje uzyskane od respondentów,
- źle opracowane wyniki.

Błędy nielosowe występują w badaniach prowadzonych metodą reprezentacyjną, jak również w badaniach pełnych. Mogą one osiągać znacznie większe rozmiary niż błędy losowe, co z kolei może mieć decydujące znaczenie dla jakości wyników badań.

Jak wykazuje praktyka badań reprezentacyjnych (zarówno w Polsce jak i w innych krajach), wyniki badań dotyczących budżetów gospodarstw domowych obarczone są zarówno błędami o charakterze losowym jak i nielosowym. Niektóre pozycje są celowo zaniżane przez gospodarstwa domowe. Dotyczy to m. in. dochodów ludności, wydatków na alkohol i tytoń, wyroby cukiernicze oraz żywienia w placówkach gastronomicznych.

Błędy nielosowe można zmniejszać poprzez właściwy dobór i szkolenie personelu realizującego badanie, w tym przede wszystkim ankieterów oraz poprzez kontrolę ich pracy na wszystkich etapach badania.

Uzyskanie wysokiej jakości (dokładności) wyników wymaga ciągłej kontroli na wszystkich etapach badania. Przed przystąpieniem do rejestracji informacji z poszczególnych kwestionariuszy, ankieter (jak również osoby nadzorujące w Wydziale Badań Ankietowych w US) zobowiązany jest do przeprowadzenia kontroli merytorycznej tych danych. Szczególnie istotna jest kontrola merytoryczna książeczki budżetowej. Przy jej dokonywaniu bardzo pomocne są informacje z kwestionariusza BR-01a. Zarejestrowane w książeczce budżetowej dane o rozchodach i przychodach gospodarstwa, jak również ilościowym spożyciu artykułów żywnościowych, należy bowiem analizować biorąc pod uwagę cechy demograficzne i społeczno-ekonomiczne członków gospodarstwa oraz jego warunki mieszkaniowe. Duże znaczenie ma tu dobra współpraca ankietera z respondentami oraz jego zdolność do kojarzenia i interpretacji różnych faktów.

Wszelkie wątpliwości, co do zarejestrowanych danych ankieter wyjaśnia z rodziną. Może się okazać, że wykryte nieprawidłowości spowodowane są zapomnieniem dokonania odpowiednich zapisów przez gospodarstwo domowe lub niezrozumieniem niektórych zasad wypełniania książeczki budżetowej.

Następny aspekt kontroli dotyczy prawidłowej symbolizacji rozchodów i przychodów gospodarstw domowych. Wymaga to dokładnej znajomości klasyfikacji.

Ankieter dokonuje rejestracji danych zawartych w kwestionariuszach za pomocą specjalnie zaprojektowanych aplikacji komputerowych (CAII i CAPI). Dają one możliwość przeanalizowania danych, a aplikacja CAII dodatkowo ułatwia symbolizację przychodów i rozchodów. W przypadku sytuacji błędnej aplikacja wyświetla odpowiedni komunikat. Rejestracja danego kwestionariusza nie może zostać zakończona bez poprawy wszystkich wykrytych błędów, akceptacji przez ankietera sytuacji wątpliwych oraz tzw. superakceptacji, której dokonuje osoba nadzorująca pracę ankietera.

Rozdział 2. Ważniejsze pojęcia, definicje oraz kategorie ekonomiczne stosowane w badaniu budżetów gospodarstw domowych

1. Gospodarstwo domowe

Gospodarstwo domowe jest to zespół osób spokrewnionych ze sobą lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się (gospodarstwo domowe wieloosobowe) lub osoba utrzymująca się samodzielnie, bez względu na to, czy mieszka sama, czy też z innymi osobami (gospodarstwo domowe jednoosobowe).

Członkowie rodziny mieszkający wspólnie, ale utrzymujący się oddzielnie, tworzą odrębne gospodarstwa domowe.

Wielkość gospodarstwa domowego jest określana liczbą osób wchodzących w jego skład.

2. Członkowie gospodarstwa domowego

Do składu gospodarstwa domowego **zalicza się**:

1. Osoby mieszkające razem w gospodarstwie domowym i wspólnie utrzymujące się, przebywające bądź zamierzające przebywać w gospodarstwie domowym przez okres co najmniej roku.
2. Osoby nieobecne w gospodarstwie domowym z racji pracy zawodowej, jeśli dochody z pracy tych osób przekazywane są rodzinie na utrzymanie (niezależnie od okresu przebywania poza gospodarstwem domowym).
3. Osoby nieobecne w gospodarstwie domowym, w wieku do 15 lat włącznie, pobierające naukę poza miejscem zamieszkania, mieszkające w internatach lub w domach prywatnych.
4. Osoby przebywające w zakładzie karnym, jeżeli ich rzeczywisty lub przewidywany okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest krótszy niż rok.
5. Osoby nieobecne w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywające w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest krótszy niż rok.

Do składu gospodarstwa domowego **nie zalicza się**:

1. Osób nieobecnych w gospodarstwie domowym, w wieku powyżej 15 lat, pobierających naukę poza miejscem zamieszkania, mieszkających w internatach, domach akademickich lub w domach prywatnych.
2. Osób przebywających w zakładzie karnym, jeżeli ich rzeczywisty lub przewidywany okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest dłuższy niż rok.
3. Osób nieobecnych w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywających w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub w szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest dłuższy niż rok.
4. Osób przebywających w gospodarstwie domowym w okresie badania (gości), obecnych w gospodarstwie domowym lub zamierzających w nim przebywać przez okres krótszy niż rok.
5. Lokatorów, w tym uczniów i studentów na stacji (z wyjątkiem sytuacji, gdy są oni traktowani przez badane gospodarstwo domowe jako członkowie gospodarstwa).
6. Osób wynajmujących pokój lub łóżko, na okres pracy w danej miejscowości (dotyczy to np.: takich prac jak melioracje, pomiar gruntów, wyręb lasów, budowa).
7. Osób mieszkających wspólnie z gospodarstwem domowym, zatrudnionych przez to gospodarstwo, np.: pomocy domowych, robotników rolnych, uczniów i praktykantów w zawodzie.

3. Budżet gospodarstwa domowego

Budżet gospodarstwa domowego jest to systematyczne zestawienie przychodów i rozchodów gospodarstwa za dany okres.

Przychody są to wszystkie wartości wpływające do gospodarstwa domowego.

Rozchody są to wszystkie wartości przekazywane przez gospodarstwo na zewnątrz.

Zestawienie systematyczne oznacza grupowanie przychodów i rozchodów według klasyfikacji, która zawiera szczegółowy wykaz symboli przychodów i rozchodów podlegających rejestracji.

Przychody i rozchody mogą występować w formie **pieniężnej** lub **niepieniężnej**, przy czym **każdy rozchód niepieniężny jest jednocześnie przychodem niepieniężnym**.

Przychody pieniężne obejmują przychody otrzymane przez członków gospodarstwa (lub przez całe gospodarstwo domowe) gotówką oraz w formie wpłat na rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (ROR) i inne rachunki bankowe. Do przychodów pieniężnych z pracy na własny rachunek, wykonywania wolnego zawodu należy również zaliczyć przychody wynikające z zakupu artykułów i usług przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych gospodarstwa domowego wliczanych w koszty prowadzonej działalności gospodarczej.

Rozchody pieniężne obejmują rozchody dokonywane przez członków gospodarstwa w formie gotówkowej, przelewów z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych i innych rachunków bankowych lub za pomocą kart płatniczych obciążających bezpośrednio ROR. Rozchody pieniężne obejmują także płatności dokonywane przez pracodawcę oraz instytucje wypłacające świadczenia społeczne (ZUS, KRUS, Urząd Pracy) w imieniu członków gospodarstwa domowego, takie jak: zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, dobrowolne składki ubezpieczeniowe na życie i NW, wpłaty do kas zapomogowo-pożyczkowych i oszczędnościowo-kredytowych.

Do **przychodów i rozchodów niepieniężnych** zalicza się dobra:

- pobrane z użytkowanego gospodarstwa rolnego, z działalności rolniczej lub pozarolniczej, przeznaczone na potrzeby konsumpcyjne gospodarstwa domowego (spożycie naturalne),
- pobrane z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym, produkowane lub sprzedawane przez gospodarstwo domowe, a przeznaczone na potrzeby konsumpcyjne gospodarstwa domowego (spożycie naturalne),
- otrzymane bezpłatnie lub częściowo odpłatnie od pracodawcy,
- otrzymane bezpłatnie lub częściowo odpłatnie od innych gospodarstw domowych (krewnych i znajomych), od gminy (posiłki i ubrania w ramach pomocy społecznej, część niepieniężna dodatku mieszkaniowego) oraz instytucji niekomercyjnych (w tym parafii Kościoła Katolickiego, innych kościołów, organizacji charytatywnych),
- zakupione na kredyt,
- zakupione kartą kredytową lub inną kartą mającą odrębny rachunek, inny niż ROR, w tym kartą z supermarketu.

Przychody netto są to wszystkie wartości wpływające do gospodarstwa domowego, *bez zaliczek na podatki dochodowy od osób fizycznych płaconych przez płatnika w imieniu podatnika, jak również bez składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne*. Na przychody netto składają się dochód rozporządzalny i pozycje oszczędnościowe po stronie przychodowej.

Rozchody netto są to wszystkie wartości wpływające z gospodarstwa na zewnątrz, *bez zaliczek na podatki dochodowy od osób fizycznych płaconych przez płatnika w imieniu podatnika, jak również bez składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne*. Na rozchody netto składają się wydatki i pozycje oszczędnościowe po stronie rozchodowej.

Dochód rozporządzalny jest to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i świadczeń pozostałych), o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary i usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek) oraz towary i usługi otrzymane nieodpłatnie.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Na **dochód rozporządzalny** składają się:

- dochód z pracy najemnej,
- dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie,
- dochód z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie, z wykonywania wolnego zawodu,
- dochód z tytułu własności,
- dochód z wynajmu nieruchomości,
- świadczenia z ubezpieczeń społecznych,
- świadczenia pozostałe,
- pozostały dochód (w tym dary i alimenty).

Dochód z pracy najemnej obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym:

- wynagrodzenie za pracę,
- zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze,
- dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę), np.: wartość usług związanych z korzystaniem z mieszkania służbowego, z samochodu służbowego do celów prywatnych, dopłaty do biletów na środki transportu publicznego,
- kwoty uzyskane z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych,
- odprawy wypłacone osobom przechodzącym na emeryturę lub zwolnionym.

Dochód z pracy najemnej obejmuje dochody uzyskane we wszystkich miejscach pracy, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę.

Dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie jest to różnica między wartością produkcji rolnej (w tym spożyciem naturalnym) i dopłatami związanymi z użytkowaniem gospodarstwa rolnego, a bieżącymi nakładami poniesionymi na produkcję rolną i podatkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Dochód z pracy na własny rachunek obejmuje część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie i wykonywania wolnego zawodu, jaka została przeznaczona na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych oraz inwestycje (np. budowa domu mieszkalnego, zakup mieszkania) i oszczędności na potrzeby gospodarstwa domowego. Uzyskany dochód z pracy na własny rachunek może być w formie pieniężnej jak i niepieniężnej (spożycie naturalne).

Dochód z tytułu własności obejmuje wartość odsetek od lokat, bonów lokacyjnych, obligacji, funduszy inwestycyjnych, udzielonych pożyczek oraz udziałów w zyskach przedsiębiorstw.

Dochód z wynajmu nieruchomości obejmuje dochód brutto (przychody minus nakłady) pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz dochód z wynajmu ziemi.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych obejmują świadczenia otrzymane przez osoby ubezpieczone oraz ich rodziny, wynikające z faktu ubezpieczenia się w funduszach ubezpieczeń społecznych. Są to emerytury, renty strukturalne za przekazane gospodarstwo rolne, świadczenia o charakterze rent inwalidzkich (renty z tytułu niezdolności do pracy, szkoleniowe, renty przyznane rolnikom indywidualnym), renty rodzinne, świadczenia rehabilitacyjne oraz zasiłki, w tym macierzyńskie, pogrzebowe i chorobowe (po ustaniu stosunku pracy). Do świadczeń z ubezpieczeń społecznych zaliczane są także emerytury i renty przyznane byłym żołnierzom zawodowym oraz byłym funkcjonariuszom i członkom ich rodzin przez odpowiednie resorty.

Świadczenia pozostałe obejmują świadczenia finansowane z budżetu państwa bądź gmin, ze specjalnych funduszy, jak również towary i usługi otrzymane od instytucji niekomercyjnych. Są to przede wszystkim: zasiłki rodzinne, dodatki do zasiłków rodzinnych, świadczenie wychowawcze (Rodzina 500+), świadczenie rodzicielskie, świadczenie pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne, dodatki mieszkaniowe, świadczenia pieniężne i niepieniężne

udzielone na podstawie ustawy o pomocy społecznej, renty socjalne, stypendia, jak również zasiłki dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne.

Pozostały dochód obejmuje odszkodowania wypłacane przez instytucje ubezpieczeniowe, dary i alimenty otrzymane od innych gospodarstw domowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych oraz pozostałe rodzaje dochodów.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Pozycje oszczędnościowe po stronie przychodowej składają się z:

- pobranych lokat, w tym także sprzedaży papierów wartościowych,
- zaciągniętych pożyczek i kredytów,
- zwrotu pożyczek pieniężnych udzielonych osobom prywatnym,
- świadczeń z tytułu ubezpieczenia na życie,
- sprzedaży majątku rzeczowego (nieruchomości, środki trwałe użytkowane w gospodarstwie rolnym),
- sprzedaży użytkowanych artykułów konsumpcyjnych (w tym przedmiotów trwałego użytkowania).

Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne¹⁶ oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują one towary zakupione za gotówkę również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej, na kredyt, otrzymane bezpłatnie oraz spożycie naturalne (towary i usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z prowadzonej działalności na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie). Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np.: żywność, napoje, lekarstwa), półtrwałego użytkowania (np.: odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np.: samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki składają się z:

- darów przekazanych innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym,
- niektórych podatków i opłat niebieżących, w tym podatku od spadków i darowizn, podatku od nieruchomości, opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu,
- zaliczek na podatek od dochodów osobistych oraz składek na ubezpieczenia społeczne płaconych samodzielnie przez podatnika,
- pozostałych rodzajów wydatków nie przeznaczonych bezpośrednio na cele konsumpcyjne, w tym strat pieniężnych, odszkodowań za wyrządzone szkody.

Pozycje oszczędnościowe po stronie rozchodowej składają się z:

- wpłaconych lokat, w tym zakupu papierów wartościowych,
- spłaconych pożyczek i kredytów,
- pożyczek pieniężnych udzielonych osobom prywatnym,
- składek ubezpieczeniowych na życie,
- zakupu, remontu i modernizacji majątku rzeczowego (w tym nieruchomości, środków trwałych użytkowanych w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie).

Zasobność (majątek) gospodarstwa domowego stanowią zgromadzone przez nie aktywa (rzeczowe i finansowe) pomniejszone o zaciągnięte zobowiązania (kredyty).

¹⁶ Klasyfikacja wydatków na towary i usługi konsumpcyjne oparta jest na Klasyfikacji COICOP/HBS (Classification of Individual Consumption by Purpose for Household Budget Surveys - Klasyfikacja Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych).

4. Spożycie ilościowe

Spożycie ilościowe artykułów żywnościowych (w tym napojów bezalkoholowych) wyrażane jest w naturalnych jednostkach miary (kg, l, szt.). Obejmuje ono towary zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane bezpłatnie oraz pobrane z prowadzonej działalności na własny rachunek (w tym z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź) – spożycie naturalne. Za moment spożycia artykułów żywnościowych przyjmuje się moment ich pozyskania przez gospodarstwo domowe.

Dane o spożyciu ilościowym nie obejmują artykułów spożywczych konsumowanych w placówkach gastronomicznych (placówki żywienia przyzakładowego, bary, restauracje itp.).

Spożycie ilościowe pozostałych towarów i usług dotyczy: napojów alkoholowych (wyrażanych w litrach), papierosów i cygar (w szt.), środków transportu (w szt.), paliwa (w l). Spożycie ww. produktów obejmuje zakupy gotówkowe, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt oraz pobrane z prowadzonej działalności na własny rachunek – spożycie naturalne.

5. Posiłki

Badanie budżetów gospodarstw domowych dostarcza również informacji o liczbie posiłków spożytych przez członków badanego gospodarstwa domowego poza domem, jak również o liczbie posiłków spożytych w badanym gospodarstwie domowym przez osoby spoza gospodarstwa domowego.

Dzięki tym informacjom możliwe jest obliczenie wartości energetycznych i składników odżywczych w dziennym spożyciu towarów żywnościowych na osobę.

Posiłki spożyte przez członków badanego gospodarstwa domowego poza domem są to posiłki spożyte w przedszkolu, stołówce szkolnej, pracowniczej, u krewnych (znajomych), w delegacji, w placówkach zbiorowego żywienia (restauracje, bary, mała gastronomia), podczas pobytu na wczasach, koloniach itp. Nie zalicza się tu natomiast posiłków spożytych poza domem, przyrządzonych z żywności pobranej z gospodarstwa domowego (np.: kanapki wzięte ze sobą do szkoły, do pracy, na wycieczkę).

Posiłki spożyte w badanym gospodarstwie domowym przez osoby spoza tego gospodarstwa są to posiłki spożyte przez gości, pracowników zatrudnionych w gospodarstwie domowym (np.: pomoce domowe, pracowników zatrudnionych przy budowie domu), sublokatorów, studentów, którzy z racji nauki mieszkają poza domem i przyjechali odwiedzić rodziców.

6. Wyposażenie gospodarstwa domowego w wybrane dobra trwałego użytkowania i nieruchomości

Wyposażenie w dobra trwałego użytkowania i nieruchomości określane jest jako ilość wybranych dóbr trwałego użytkowania (np.: samochody osobowe, zmywarki do naczyń, kuchenki mikrofalowe, komputery osobiste) i nieruchomości (garaż, działka rekreacyjna, domek letniskowy) użytkowanych przez gospodarstwo domowe.

7. Osoba odniesienia

Za **osobę odniesienia** uważa się osobę, która ukończyła 16 lat i osiąga w dłuższym okresie czasu stały, najwyższy spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego dochód przeznaczony na potrzeby członków gospodarstwa domowego.

W przypadku, gdy dwie lub więcej osób osiąga taki sam dochód, wówczas za osobę odniesienia uważa się osobę, która głównie rozporządza środkami na utrzymanie gospodarstwa domowego.

Osoby stanowiące jednoosobowe gospodarstwo domowe są równocześnie osobami odniesienia.

W gospodarstwach wieloosobowych dopuszcza się możliwość, że źródła utrzymania osoby odniesienia (główne i dodatkowe) nie są zgodne ze źródłami utrzymania gospodarstwa domowego (głównym i dodatkowym).

8. Źródła utrzymania osób w gospodarstwie domowym

Źródła utrzymania osób w gospodarstwie domowym są to źródła, z których pochodzą uzyskiwane środki pieniężne jak i niepieniężne zarówno w kraju, jak i z zagranicy.

Przy ustalaniu głównego i dodatkowego źródła utrzymania osoby bierze się pod uwagę dochody o charakterze stałym lub powtarzalnym.

Za **główne źródło utrzymania** osoby uważa się wyłączne lub przeważające źródło utrzymania.

Za **dodatkowe źródło utrzymania** członka gospodarstwa domowego uważa się źródło najważniejsze spośród pozostałych źródeł utrzymania poza głównym źródłem utrzymania.

Rozróżnia się następujące źródła utrzymania osób:

1. Źródła zarobkowe

Źródła te przyporządkowuje się osobom pracującym, którym praca przynosi określony dochód (zarobek). Zalicza się do nich:

- pracę najemną (stałą lub dorywczą),
- użytkowanie gospodarstwa rolnego,
- pracę na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym,
- wykonywanie wolnego zawodu.

Uwzględnia się tu również pracę członków gospodarstwa domowego pomagających (bez umownego wynagrodzenia) w użytkowaniu gospodarstwa rolnego lub w pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym, wykonywaniu wolnego zawodu.

2. Źródła niezarobkowe

- świadczenia z ubezpieczenia społecznego (w tym z emerytury i renty),
- świadczenia pozostałe (w tym zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia przedemerytalne, zasiłki stałe i okresowe, stypendia, alimenty wypłacane z Funduszu Alimentacyjnego, świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, świadczenie rodzicielskie),
- inne dochody (w tym dary),
- dochody z własności (odsetki od lokat, obligacje, bony lokacyjne, udział w zyskach przedsiębiorstw),
- dochody z wynajmu nieruchomości (domów, mieszkań, garaży oraz ziemi),
- inne przychody (np.: sprzedaż majątku, korzystanie z oszczędności, pobrane pożyczki i zaciągnięte kredyty).

3. Pozostawanie na utrzymaniu

Za osobę pozostającą na utrzymaniu uważa się osobę, która nie posiada własnego źródła utrzymania (zarobkowego lub niezarobkowego), jest natomiast utrzymywana przez członków gospodarstwa domowego.

W sytuacji, gdy żaden z członków gospodarstwa domowego nie uzyskuje dochodów o charakterze stałym lub powtarzalnym, źródła utrzymania członków gospodarstwa domowego ustala się na podstawie dochodów jednorazowych oraz przychodów.

9. Źródła utrzymania gospodarstwa domowego

Źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło dochodów pieniężnych i niepieniężnych uzyskiwanych przez gospodarstwo domowe.

Za **główne źródło utrzymania** gospodarstwa domowego uważa się jedyne lub przeważające źródło utrzymania.

Za **dodatkowe źródło utrzymania** gospodarstwa domowego uważa się źródło najważniejsze spośród pozostałych źródeł utrzymania (poza głównym źródłem).

Przy ustalaniu głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa domowego bierze się pod uwagę dochody o charakterze stałym lub powtarzalnym (krajowe i z zagranicy).

Źródło utrzymania gospodarstwa domowego ustala się na podstawie głównych i dodatkowych źródeł utrzymania wszystkich członków gospodarstwa, łącznie z dochodami otrzymywanymi na całe gospodarstwo domowe.

W sytuacji, gdy żaden z członków gospodarstwa domowego nie uzyskuje dochodów o charakterze stałym lub powtarzalnym, źródło utrzymania gospodarstwa domowego ustala się na podstawie dochodów jednorazowych oraz przychodów niebędących dochodami.

10. Grupowania gospodarstw domowych

W badaniu budżetów, przy prezentacji wyników, stosuje się grupowania gospodarstw domowych według określonych kryteriów, tj.:

- grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa domowego,
- wielkości gospodarstwa domowego,
- typu biologicznego gospodarstwa domowego,
- grupy kwintylowej i decylowej, naliczanej na bazie dochodu rozporządzalnego i według wydatków,
- grup dochodowych,
- klasy miejscowości zamieszkania,
- województw (od 01.01.2018 r. – regionów),
- regionów (od 01.01.2018 r. – makroregionów),
- stopnia urbanizacji kraju,
- źródeł pozyskania danego rozchodu,
- charakteru zamieszkania gospodarstwa domowego,
- niepełnosprawności,
- poziomu wykształcenia osoby odniesienia,
- powierzchni użytków rolnych gospodarstwa rolnego.

W oparciu o źródła utrzymania gospodarstwa domowego od 2005 r. w badaniu budżetów gospodarstw domowych wyróżnia się następujące grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych:

- **gospodarstwa pracowników** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym. Dodatkowym źródłem utrzymania tych gospodarstw może być emerytura, renta lub inne niezarobkowe źródło, praca na własny rachunek, użytkowanie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, wykonywanie wolnego zawodu. Oznacza to, że dochód uzyskiwany ze źródeł dodatkowych jest niższy od dochodów uzyskiwanych z pracy najemnej;
- **gospodarstwa rolników** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. Dodatkowym źródłem utrzymania tych gospodarstw może być emerytura, renta lub inne źródło niezarobkowe, praca najemna, praca na własny rachunek, bądź wykonywanie wolnego zawodu. Oznacza to, że dochód uzyskiwany ze źródeł dodatkowych jest niższy od dochodów uzyskiwanych z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie;
- **gospodarstwa pracujących na własny rachunek** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie lub wykonywanie wolnego zawodu. Dodatkowym źródłem utrzymania może być: praca najemna, użytkowanie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, emerytura, renta lub inne niezarobkowe źródło. Oznacza to, że dochód uzyskiwany z dodatkowych źródeł jest niższy od dochodów z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie;
- **gospodarstwa emerytów i rencistów** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta. Dodatkowym źródłem utrzymania może być: inne źródło niezarobkowe poza emeryturą (np.: dochód z własności, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, dary), praca najemna, użytkowanie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, praca na własny rachunek lub wykonywanie wolnego zawodu. Oznacza to, że dochód uzyskiwany ze źródeł dodatkowych jest niższy od dochodów uzyskiwanych z emerytur i rent;
- **gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł** – gospodarstwa domowe, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, np.: zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielone na podstawie ustawy o pomocy

społecznej, pieniądze dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, świadczenie rodzicielskie, alimenty, darowizny, dochody z tytułu własności i z wynajmu nieruchomości. Dodatkowym źródłem utrzymania tych gospodarstw może być: praca najemna, emerytura lub renta, praca na własny rachunek i wykonywanie wolnego zawodu, użytkowanie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. Oznacza to, że dochód uzyskiwany ze źródeł dodatkowych jest niższy od dochodów uzyskiwanych ze źródeł niezarobkowych innych niż emerytura i renta.

W ramach grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych, na podstawie głównego źródła utrzymania, można wyróżnić podgrupy gospodarstw.

W ramach grupy gospodarstw pracowników wyróżnia się:

- gospodarstwa pracowników na stanowisku robotniczym,
- gospodarstwa pracowników na stanowisku nierobotniczym.

W ramach grupy gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł wyróżnia się:

- gospodarstwa utrzymujących się ze świadczeń społecznych (tj. ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i świadczeń pozostałych),
- gospodarstwa utrzymujących się z pozostałych niezarobkowych źródeł (tj. z własności, wynajmu, darów, alimentów prywatnych).

Wielkość gospodarstwa domowego określana jest na podstawie liczby osób wchodzących w jego skład. Wyróżnia się następujące wielkości gospodarstwa:

- gospodarstwa jednoosobowe,
- gospodarstwa dwuosobowe,
- gospodarstwa trzyosobowe,
- gospodarstwa czterosobowe,
- gospodarstwa pięciosobowe,
- gospodarstwa sześć- i więcej osobowe.

Typ biologiczny gospodarstwa domowego jest określany na podstawie stopnia pokrewieństwa członków gospodarstwa do osoby odniesienia. Wyróżnia się następujące typy biologiczne gospodarstw domowych:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z jednym dzieckiem na utrzymaniu,
- małżeństwo z dwojgiem dzieci na utrzymaniu,
- małżeństwo z trojgiem dzieci na utrzymaniu,
- małżeństwo z czworgiem i większą liczbą dzieci na utrzymaniu,
- matka z dziećmi na utrzymaniu,
- ojciec z dziećmi na utrzymaniu,
- małżeństwo z przynajmniej jednym dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami,
- matka z przynajmniej jednym dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami,
- ojciec z przynajmniej jednym dzieckiem na utrzymaniu i innymi osobami,
- inne osoby z dziećmi na utrzymaniu,
- gospodarstwa jednoosobowe,
- pozostałe.

Do grupy małżeństw dołączone są również osoby żyjące w związkach nieformalnych.

Do dzieci na utrzymaniu zalicza się dzieci własne (rodzone i przysposobione) będące w składzie gospodarstwa domowego w wieku 0-14 lat (włącznie) oraz dzieci do ukończenia 25 lat, jeżeli nie posiadają własnego źródła utrzymania i nie pozostają w związku małżeńskim lub związku nieformalnym.

Grupy kwintylowe i decylowe – dochodowe i wydatkowe. Gospodarstwo domowe zalicza się do danej grupy kwintylowej (decylowej) na podstawie wysokości dochodu rozporządzalnego (wydatków) na osobę w tym gospodarstwie. W tym celu należy przeważać każde gospodarstwo domowe, uszeregować osoby według wzrastającej wartości dochodu rozporządzalnego (wydatków) na osobę (od najmniejszej do największej). Listę tę dzieli się następnie na równe części co do ilości osób: w przypadku grup kwintylowych na pięć części, w przypadku grup decylowych na dziesięć.

Jeżeli w wyniku tak przeprowadzonego podziału członkowie jednego gospodarstwa domowego zostaną zaklasyfikowani do dwóch kolejnych grup kwintylowych (decylowych), gospodarstwo to zalicza się do niższej z tych grup. Powoduje to, że liczba osób zaliczonych do kolejnych grup kwintylowych (decylowych) różni się nieznacznie.

Podział ten jest dokonywany dla zbiorowości kwartalnych gospodarstw domowych. Określona w ten sposób przynależność gospodarstwa do danego kwintyla (decyla) jest zachowywana przy obliczaniu wyników rocznych. Grupy kwintylowe/decylowe ustala się w oparciu o całą zbiorowość ludności (po uogólnieniu wyników).

Górna granica danej grupy kwintylowej (decylowej) określana jest jako najwyższa wartość wskaźnika, występująca w danej grupie kwintylowej (decylowej). Każda grupa kwintylowa obejmuje dwie grupy decylowe.

Klasa miejscowości zamieszkania

Przy grupowaniu gospodarstw domowych według klasy miejscowości zamieszkania stosuje się podział kraju na obszary miejskie i wiejskie. W ramach obszarów miejskich wyróżnia się:

- miasta o liczbie mieszkańców 500 tys. i więcej,
- miasta o liczbie mieszkańców 200–499 tys.,
- miasta o liczbie mieszkańców 100–199 tys.,
- miasta o liczbie mieszkańców 20–99 tys.,
- miasta o liczbie mieszkańców poniżej 20 tys.

Makroregiony

Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych prezentowane są również według regionów (województw), które tworzą makroregiony:

- centralny (województwa: łódzkie, świętokrzyskie),
- południowy (województwa: małopolskie i śląskie),
- wschodni (województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie),
- północno-zachodni (województwa: lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie),
- południowo-zachodni (województwa: dolnośląskie, opolskie),
- północny (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie),
- województwo mazowieckie.

Stopień urbanizacji kraju

Stopień urbanizacji wyrażany jest jako udział mieszkańców danego obszaru w ogólnej liczbie ludności:

- obszar gęsto zaludniony tj. obszar, gdzie gęstość zaludnienia przekracza 500 mieszkańców na kilometr kwadratowy,
- obszar o średniej gęstości zaludnienia tj. obszar, gdzie gęstość zaludnienia przekracza 100 mieszkańców na kilometr kwadratowy,
- obszar słabo zaludniony tj. obszar, gdzie gęstość zaludnienia nie przekracza 100 mieszkańców na kilometr kwadratowy.

Źródła pozyskania

Gospodarstwa domowe pozyskują towary i usługi w formie pieniężnej (płacąc gotówką, kartą płatniczą, przelewem z rachunku bankowego), jak i niepieniężnej tj.:

- opłacone przez pracodawcę,
- opłacone kartą kredytową,
- zakupione na kredyt,
- pobrane z własnego gospodarstwa rolnego/działki,
- pobrane z działalności na własny rachunek,
- otrzymane od osoby spoza gospodarstwa domowego,
- otrzymane od instytucji (np. gmina, fundacja).

Charakter zamieszkania gospodarstwa domowego

Przy grupowaniu gospodarstw według charakteru zamieszkania stosuje się następujące kryteria:

- tytuł prawny do mieszkania,
- własności mieszkania,
- rodzaj budynku.

11. Klasyfikacje

Badanie budżetów gospodarstw domowych opiera się na Klasyfikacji przychodów i rozchodów. W zakresie wydatków konsumpcyjnych badanie budżetów opiera się na klasyfikacji COICOP/HBS, w której wyróżnia się 12 głównych grup wydatków konsumpcyjnych:

- żywność i napoje bezalkoholowe,
- napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe,
- odzież i obuwie,
- użytkowanie mieszkania i nośniki energii,
- wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego,
- zdrowie,
- transport,
- łączność,
- rekreacja i kultura,
- edukacja,
- restauracje i hotele,
- pozostałe towary i usługi (w tym higiena osobista, przedmioty osobistego użytku, opieka socjalna, usługi ubezpieczeniowe).

W zakresie dochodów – oparta jest na Systemie Rachunków Narodowych i na ogólnych zaleceniach EUROSTAT.

Klasyfikacja zawodów i specjalności obowiązująca w badaniu budżetów gospodarstw domowych oparta została na klasyfikacji ISCO – 08.¹⁷

Działy gospodarki zostały sklasyfikowane zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (wprowadzoną na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r.). Jest ona oparta na klasyfikacji NACE,¹⁸ będącej standardem EUROSTAT-u.

¹⁷ International Standard Classification of Occupations, ILO, Genewa 1987.

¹⁸ Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, Eurostat, Bruksela, Luksemburg 1996.

Rozdział 3. Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych

1. Przetwarzanie danych

System informatyczny do opracowania danych z kwestionariuszy do badania budżetów gospodarstw domowych składa się z czterech części obsługujących kolejne etapy przetwarzania.

Etap pierwszy polega na utworzeniu kartoteki mieszkań do badania.

Etap drugi polega na zarejestrowaniu danych, dokonaniu kontroli logicznej, rachunkowej i kompletności zbioru zgodnie z wykazami gospodarstw domowych oraz opracowaniu tablic kontrolnych, które służą do zatwierdzenia danych. Etap ten nazywano etapem redagowania danych i w całości realizowany jest w urzędach statystycznych.

Etap trzeci realizowany jest w Centrum Informatyki Statystycznej i polega na utworzeniu zbioru wtórnego będącego podstawą do opracowania tablic.

Etap czwarty to opracowanie tablic wyników.

1.1. Tworzenie kartoteki

Kartoteka jest tworzona dla całego roku dla nowej podpróbki, która została wylosowana dla danego roku oraz dla podpróbki z roku poprzedniego. Podpróbka ubiegłoroczna zawiera adresy, które w ubiegłym roku były badane po raz pierwszy i dla których został zrealizowany wywiad. Kartoteka zawiera adresy z próby zasadniczej oraz rezerwy (gospodarstwa dobrane).

W ramach Systemu Informatycznego Badania jest generowana kartoteka miesięczna zawierająca adresy z wylosowanej próby zasadniczej dla danego miesiąca oraz rezerwy tworzonej na podstawie wykorzystanej rezerwy w poprzednim miesiącu.

Podczas generowania kartoteki tworzone są także pliki zawierające dane historyczne dotyczące wybranych cech z kwestionariusza BR-01b oraz BR-01a dla gospodarstw badanych po raz drugi, czyli zbadanych po raz pierwszy w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Kartoteka jest importowana do systemu CORSTAT, gdzie następuje przydział obowiązków ankierom.

1.2. Redagowanie danych

Do obsługi etapu redagowania danych w urzędach statystycznych w 2018 roku zostały opracowane aplikacje:

- do rejestracji i kontroli danych z kwestionariuszy BR-01b, BR-01a, BR-04 metodą CAPI,
- do rejestracji i kontroli danych z książki (BR-01) metodą CAII (Internet),
- do importu danych zarejestrowanych w CAPI oraz CAII. Podczas synchronizacji wykonywanej przez ankierów na tabletach, dane przesyłane są do systemu CORSTAT, skąd pobierane są i zapisywane do bazy BR2018 znajdującej się na SQL (MS SQL Server 2008),
- System Informatyczny Badania (tzw. **SIB**) – aplikacja do aktualizacji, wykonania akceptacji błędów uznanych przez ankiera (tzw. superakceptacje), ostatecznej kontroli logicznej, rachunkowej i kompletności, opracowania tablic kontrolnych. Użytkownicy aplikacji mają możliwość podglądu zarejestrowanych danych, dla których była wykonana synchronizacja.

SIB powstał przy użyciu pakietu Visual FoxPro wersji 9.0. Wersja ta pozwala na pracę tylko w środowisku Windows. Oprogramowanie zrealizowane jest w technologii klient-serwer z zastosowaniem programu CITRIX.

Dane zapisywane są na serwerze SQL (MS SQL Server 2008) w bazie BR2018. Zastosowany został scentralizowany model przetwarzania, co oznacza, że dane zapisywane są w jednej bazie. Baza danych zlokalizowana jest w Centrum Informatyki Statystycznej, ale dzięki sesjom terminalowym, dostęp do niej mają urzędy statystyczne oraz oddziały terenowe.

Do obsługi poszczególnych kwestionariuszy z badania budżetów gospodarstw domowych opracowane zostały moduły służące do kontroli i aktualizacji danych:

BR01b2018 – z kwestionariuszy BR-01b,

BR01a2018 – z kwestionariuszy BR-01a,

BR01_2018 – do książeczek budżetowych BR-01,

BR04_2018 – z kwestionariuszy BR-04,

BR_ADM2018 – służący do nadzorowania realizacji przetwarzania, tworzenia zestawień kontrolnych, przeglądania danych itp.,

BR_TK2018 – służący do opracowania tablic kontrolnych.

Wymienione moduły łączy w całość moduł główny **BR2018**. Ten właśnie moduł jest udostępniany.

Użytkownikami aplikacji są:

- operatorzy – którzy mają możliwość kontroli i korekty danych dla przypisanych im mieszkań,
- technolodzy (inspektorzy) – mają uprawnienia operatora, a ponadto dostęp do każdego mieszkania w ramach oddziału, możliwość uruchomienia aplikacji dla wszystkich danych z oddziału zapisanych w bazie a także akceptowania tzw. błędów uznaniowych, które pojawiają się po uruchomieniu programu kontroli,
- supertechnolodzy (koordynatorzy) – mający uprawnienia technologa i mający dostęp do wszystkich danych dla województwa, jak również mogący akceptować błędy uznaniowe (wyjątkowe tj. te, których nie mogli akceptować technolodzy), a które pojawiły się po uruchomieniu programu kontroli (tzw. superakceptacje).

Moduły dotyczące kwestionariuszy **BR-01b**, **BR-01a**, **BR-01**, **BR-04** zawierają opcje do kontroli, przeglądania danych zaimportowanych z CORstat oraz tworzenia zestawień i statystyk. W przypadku BR-01b kontrola wykonywana jest w ramach oddziału terenowego lub województwa. Do edycji są dostępne tylko niektóre pytania z kwestionariusza BR-01b. Błędy do superakceptacji są akceptowane przez koordynatora po uruchomieniu odpowiedniej opcji z menu aplikacji.

W modułach dotyczących kwestionariuszy **BR-01a**, **BR-01**, **BR-04** jest możliwość wykonania kontroli dla pojedynczego gospodarstwa, mieszkania, oddziału terenowego lub całego województwa. Po kontroli gospodarstwa na ekranie pokazywane są symbole błędów z krótkim opisem natomiast specjalnym klawiszem można przywołać pełny opis błędu.

Koordynator wykonuje superakceptacje bezpośrednio po kontroli gospodarstwa lub po wykonaniu zestawienia superakceptacji do wykonania dla oddziału lub województwa.

Dla każdego gospodarstwa w każdym z kwestionariuszy są dostępne do podglądu notatki ankietera, które sporządził podczas wywiadu oraz komentarze do zaakceptowanych błędów.

Moduł z BR-01 pozwala na automatyczne utworzenie różnego typu zestawień:

- zestawienie BR-02 – jest to zestawienie wszystkich przychodów i rozchodów gospodarstwa domowego w badanym miesiącu,
- listowanie symboli żywności, które nie wystąpiły w gospodarstwie domowym w badanym miesiącu,
- listowanie tzw. rozchodów rzadkich – rozchody, które zbierane są na kwestionariuszu BR-04,
- zestawienia dla gospodarstwa, pomocne do analizy danych w gospodarstwie: listowanie zakupów przez Internet, listowanie zakupów dokonanych kartą kredytową.

Każdemu gospodarstwu domowemu przypisana jest zmienna o nazwie „wskaźnik poprawności”, która informuje, czy dane dla tego gospodarstwa zostały uznane za poprawne, czyli nie wystąpiły w nich żadne błędy lub pojawiły się tylko takie błędy, które można zaakceptować.

Podobny „wskaźnik poprawności” przypisany jest dla numeru mieszkania (NRM), a informuje on o statusie wszystkich gospodarstw z danego NRM. Istnieje możliwość uruchomienia kontroli danych z odblokowaniem wskaźnika poprawności, która polega na skontrolowaniu wszystkich gospodarstw niezależnie od ich statusu. Kontrolę taką przeprowadza się w przypadku zmiany programu kontroli (zmiana założeń lub błęd w programie). Efektem przebiegu programu kontroli może być nowa lista błędów, ale sama akceptacja dla poszczególnych błędów uznaniowych gospodarstwa pozostaje. Opcja ta dostępna jest dla technologa i supertechnologa.

W założeniach do kontroli danych w badaniu budżetów gospodarstw domowych wyszczególniona jest grupa błędów, których akceptowanie wymaga szczególnej rozważliwej i dodatkowej analizy danych. Akceptowanie takich błędów jest w gestii supertechnologa i nosi nazwę superakceptacji.

Moduł administrowania **BR_ADM** dostępny jest tylko dla technologów i supertechnologów.

Jeśli użytkownikiem aplikacji jest supertechnolog, to w każdej opcji pierwszym ekranem jest wybór oddziału, określający podzbiór danych, na którym będzie wykonywana wybrana opcja. Jeśli aplikację uruchomił technolog, wszystkie dalsze opcje dotyczą tylko jego oddziału.

W module tym dostępne są następujące opcje:

- opcja **Użytkownicy** – pozwala na wyświetlenie listy operatorów, z funkcją przepisania NRM innemu użytkownikowi oraz listy wszystkich użytkowników,
- opcja **Mieszkania** – wyświetla listę NRM z informacją o operatorze, który jest do niego przypisany oraz listę NRM, które są aktualnie zajęte czyli w edycji,
- opcja **Dane** – umożliwia przeglądanie danych, wykonanie statystyk (dla miesiąca i kwartału), zestawień „Rozliczenie kompletności badania”, „Zestawienie wg NRM” oraz „Przerwane badania wg ankieterów”, kumulację przychodów i rozchodów z BR-01 oraz zamianę gospodarstwa domowego,
- opcja **superakceptacje i akceptacje** – służy do przeglądania wykonanych akceptacji i superakceptacji dla poszczególnych kwestionariuszy oraz do wykonania superakceptacji przez supertechnologa.

Moduł **Tablice kontrolne** dostępny jest tylko dla technologów i supertechnologów.

Technolog otrzymuje tablice dla swojego oddziału terenowego. Supertechnolog otrzymuje tablice dla całego województwa oraz wybranych oddziałów. Tablice mogą być opracowywane w dowolnym momencie.

Dane z badania budżetów gospodarstw domowych w 2018 roku zapisane są w 36 zbiorach, które w bazie SQL nazywane są tabelami. Niektóre z nich tak jak wykazy gospodarstw domowych, zakresy cen, wykaz oddziałów terenowych i wykaz NRM ładowane są podczas zakładania bazy. Pozostałe tabele są zapełniane podczas rejestracji danych lub podczas wykonywania innych czynności np. akceptacji błędów uznaniowych lub wykonywania różnych zestawień.

Dla kwestionariusza BR-01b przewidziane są 4 tabele łącznie z wykazami gospodarstw, dla książeczki budżetowej (BR-01) – 12 tabel, dla BR-01a – 7 tabel, a dla kwestionariuszy BR-04 – 13 tabel.

Po zakończeniu każdego kwartału dane dotyczące badanego kwartału importowane są do bazy BR2018P, znajdującej się na serwerze zlokalizowanym w Centrum Informatyki Statystycznej. Aby kopiowanie mogło nastąpić, w urzędach statystycznych musi być wykonana opcja **Kumulacja przychodów i rozchodów z BR-01 (tzw. BR-01 skumulowane)**. Opcja dostępna jest w module **BR_ADM** i może być wykonana na poprawnych danych tylko przez supertechnologa.

Po wykonaniu kumulacji supertechnolog z urzędu statystycznego powiadamia głównego projektanta systemu w CIS o poprawności danych dla województwa. Na tej podstawie zostanie uruchomione zadanie IMPORTU danych.

Do bazy BR2018P kopiowane są dane z kwestionariuszy BR-01b, BR-01a, BR-04, skumulowane przychody i rozchody z BR-01, przychody osób z książeczek BR-01, wybrane tablice kontrolne oraz niektóre tabele pomocnicze.

1.3. Tworzenie zbioru wtórnego

Zbiór wtórny tworzony jest kwartalnie w oparciu o dane z kwestionariuszy BR-01a, BR-04 oraz skumulowanych przychodów i rozchodów z książeczki budżetowej BR-01. Zestawienie przychodów i rozchodów gospodarstwa domowego dokonuje się według „Klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu do badania budżetów gospodarstw domowych” zgodnie z algorytmem tworzenia zbioru wtórnego. Operacja ta odbywa się w dwóch etapach i kończy utworzeniem zbioru BR-03:

1. Zestawienie danych z książeczki budżetowej BR-01 (tzw. BR-01 skumulowanego). W przypadku gospodarstw otrzymujących dodatek mieszkaniowy w formie niepieniężnej jest on rozliczany na poszczególne składniki opłat mieszkaniowych (koszty zarządu i administracji, zimna i ciepła woda, centralne ogrzewanie, wywóz nieczystości, fundusz remontowy, pozostałe usługi związane z zamieszkiwaniem).
2. Skorygowanie danych jednostkowych o wartość tzw. rozchodów rzadkich pochodzących z kwestionariusza BR-04.

W ramach zbioru wtórnego dokonuje się:

- włączenia do budżetu jednej trzeciej wartości kwartalnych z rozchodów rzadkich,
- obliczania dochodu z działalności rolniczej (jako saldo przychodów i rozchodów związanych z tą działalnością),
- naliczenia kategorii ekonomicznych (tj.: dochód rozporządzalny, dochód do dyspozycji, wydatki, wydatki na towary i usługi konsumpcyjne, wydatki pozostałe) na gospodarstwo domowe i na osobę,
- obliczenia wartości gotówki na koniec miesiąca badania i wyliczenie tzw. pozycji bilansującej zbiorów (wyliczenie tej wartości pozwala na zbilansowanie przychodów i rozchodów gospodarstwa domowego),
- zaklasyfikowania osób do odpowiednich grup kwintylowych i decylowych,
- przypisania każdemu gospodarstwu domowemu wagi służącej do uogólniania wyników.

Po wykonaniu powyższych operacji opracowywany jest zestaw tablic kontrolnych, które służą do zatwierdzenia zbioru wtórnego.

1.4. Opracowanie tablic wynikowych

Tablice wynikowe opracowywane są na danych z badanego kwartału oraz dla kwartałów narastająco. Tablice naliczane są za pomocą procedur na bazie SQL. Wyniki prezentowane są w intranecie na serwerze SQL w postaci raportów tworzonych w Visual Studio i generowanych w Reporting Services. Raporty są rodzajem „wydruku” z naliczonych tablic i służą jedynie do przeglądania wyników.

Raporty z tablicami wynikowymi umieszczone są w katalogu „Budżety Rodzinne” w odpowiednich podkatalogach przypisanych do roku przetwarzania oraz dodatkowo w podkatalogach tematycznych (ze względu na zagadnienie, którego dotyczą np.: Aktywność Ekonomiczna, Przychody, Rozchody, Spożycie, Warunki Mieszkania i inne).

Tablice wynikowe są prezentowane na danych z próbki oraz na danych uogólnionych.

Wyniki prezentowane w raportach mogą być zapisane na lokalnym komputerze w formacie „przyjaznym” dla użytkownika m.in. w Excel lub w Adobe Acrobat.

2. Prezentacja wyników

Wyniki badania budżetów prezentowane są głównie w postaci wskaźników:

- przeciętne miesięczne przychody i rozchody (wielkości nominalne w rozbiciu na poszczególne pozycje) na osobę (statystyczną i w gospodarstwach, w których dany przychód/rozchód wystąpił) oraz na jednostkę ekwiwalentną (wg skali oryginalnej i zmodyfikowanej),
- przeciętne miesięczne spożycie wybranych artykułów żywnościowych w naturalnych jednostkach miary (kg, l, szt.) na osobę (statystyczną i w gospodarstwach, w których dany przychód/rozchód wystąpił) oraz w zł na jednostkę ekwiwalentną (wg skali oryginalnej i zmodyfikowanej),
- przeciętne dzienne spożycie wartości cieplnych w kcal i w kJ oraz wartości odżywczych w gramach (białko zwierzęce, roślinne, tłuszcze, węglowodany) na osobę żywną,
- ilość wybranych dóbr trwałego użytkowania i nieruchomości na 100 gospodarstw domowych,
- przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym posiadających określone źródła utrzymania, liczba jednostek konsumpcyjnych i ekwiwalentnych w gospodarstwie domowym,
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę,
- przeciętna liczba osób na jeden pokój.

Wyniki badania obejmują również wartości bezwzględne: liczbę osób i gospodarstw mających określone cechy demograficzne i społeczno-ekonomiczne.

Prezentacja wyników obejmuje także udziały procentowe gospodarstw o danej charakterystyce w określonej zbiorowości gospodarstw. Dotyczy to:

- udziału procentowego gospodarstw domowych wyposażonych w wybrane dobra trwałego użytkowania i nieruchomości,
- udziału procentowego gospodarstw domowych, których mieszkanie wyposażone jest w określone instalacje techniczno-sanitarne lub posiada określoną powierzchnię oraz liczbę pokoi,
- udziału procentowego gospodarstw domowych o określonej subiektywnej ocenie sytuacji materialnej swojego gospodarstwa domowego.

Liczba osobodni żywienia (wykorzystywana do naliczania przeciętnego dziennego spożycia wartości cieplnych i odżywczych na 1 osobę żywioną) równa jest sumie osobodni zaliczania wszystkich członków gospodarstwa w skład badanego gospodarstwa domowego podzielonej przez liczbę dni miesiąca. Osoby zaliczane do gospodarstwa przez cały miesiąc badania mają liczbę osobodni równą ilości dni w tym miesiącu. Osoby powiększające skład gospodarstwa lub zmniejszające go mają liczbę osobodni zaliczania odpowiednio krótszą, w zależności od daty przybycia do gospodarstwa (na skutek narodzin, wprowadzenia się) lub opuszczenia gospodarstwa (na skutek śmierci lub wyprowadzenia się).

Do obliczania **wskaźników na osobę żywioną** wykorzystuje się, obok osobodni zaliczania, ilość posiłków spożytych przez członków gospodarstwa poza domem oraz przez osoby spoza gospodarstwa domowego w badanym gospodarstwie domowym.

Posiłkom tym przyporządkowuje się następujące współczynniki: śniadanie – 0,25, obiad – 0,50, kolacja – 0,25. W ten sposób całodzienne żywienie członka gospodarstwa poza domem lub osoby spoza gospodarstwa w badanym gospodarstwie równa się 1. Liczba osób żywionych w gospodarstwie w miesiącu badania równa jest liczbie osobodni zaliczania w skład gospodarstwa pomniejszonej o sumę posiłków spożytych poza domem, powiększonej o sumę posiłków spożytych w gospodarstwie przez osoby spoza gospodarstwa, podzielonej przez liczbę dni w miesiącu.

Do obliczania przeciętnej liczby jednostek konsumpcyjnych w gospodarstwie domowym przyjęto odpowiednie wagi, zależne od wieku i płci osób będących członkami gospodarstw domowych, a odnoszące się do zapotrzebowania na wartości kaloryczne spożywanych pokarmów:

<u>dzieci w wieku:</u>		<u>mężczyźni w wieku:</u>	
poniżej 1 roku	– 0,25	14 – 17 lat	– 0,85
1 rok	– 0,30	18 lat i więcej	– 1,00
2 lata	– 0,40		
3 – 7 lat	– 0,50	<u>kobiety w wieku:</u>	
8 – 11 lat	– 0,60	14 – 17 lat	– 0,75
12 – 13 lat	– 0,70	18 lat i więcej	– 0,85

Zatem

$$\text{przec. liczba jedn. konsumpcyjnych} = \frac{\sum_{i=1}^n A_i * B_i}{D},$$

gdzie:

- n – liczba osób w danej grupie gospodarstw domowych,
- A_i – liczba osobodni zaliczania i-tej osoby w skład gospodarstwa domowego,
- B_i – waga odpowiadająca zapotrzebowaniu na wartości kaloryczne spożywanych pokarmów przez i-tą osobę,
- D – liczba dni w miesiącu badania.

Przy obliczaniu przeciętnej **liczby jednostek ekwiwalentnych w** badaniu budżetów stosuje się oryginalną skalę ekwiwalentności OECD¹⁹, w której pierwszej osobie dorosłej w gospodarstwie przyporządkowuje się wagę 1, każdej następnej osobie dorosłej – 0,7, dzieciom (do lat 14) – 0,5²⁰ oraz skalę zmodyfikowaną, w której analogicznie przypisuje się wartości 1; 0,5; 0,3.

Wyniki badania prezentowane są dla gospodarstw ogółem, ich określonych grupowań oraz przekrojów. Stosuje się następujące grupowania i przekroje:

- grupy społeczno-ekonomiczne,
- wielkość gospodarstwa,
- grupy kwintylowe i decylowe,
- grupy dochodowe (określone przedziały dochodów),
- źródła pozyskania danego dochodu,

¹⁹ Organization for Economic Cooperation and Development – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

²⁰ Skale ekwiwalentności stosuje się dla zachowania porównywalności sytuacji gospodarstw domowych różniących się wielkością i strukturą demograficzną. Są to parametry pozwalające mierzyć wpływ składu demograficznego gospodarstwa domowego na jego koszty utrzymania.

- typ biologiczny gospodarstwa domowego,
- klasa miejscowości zamieszkania,
- stopień urbanizacji kraju,
- regiony (województwa),
- makroregiony,
- powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego, dla gospodarstw ogółem i rolników,
- grupa gospodarstw z osobami niepełnosprawnymi i bez osób niepełnosprawnych,
- poziom wykształcenia osoby odniesienia,
- charakter zamieszkania gospodarstwa domowego.

Tablice naliczane są dla miesięcy, kwartałów, kwartałów narastająco i roku – w zależności od zmiennych i przekroju. Np. tablica dotycząca spożycia ilościowego naliczana jest dla wszystkich okresów, natomiast tablica dotycząca podziału na grupy decylowe – dla roku. Część tablic (od 2008 roku) liczona jest dla „roku kroczącego”, czyli wyniki dotyczą (czterech kolejnych kwartałów) i nie muszą obejmować roku kalendarzowego. Naliczane są również tablice dla gospodarstw domowych biorących udział w badaniu przez okres 2 lat (tzw. panel) oraz dla pozostałych gospodarstw (nie biorących udziału w badaniu przez okres dwóch lat i tych, które będą badane po raz drugi dopiero w następnym roku) – tzw. reszty.

Dla tablic podstawowych (przychody, rozchody, spożycie i wyposażenie według grup społeczno-ekonomicznych, regionów i makroregionów wyliczane są wartości bezwzględnego i względnego błędu szacunku oraz mediana (dla zagregowanych kategorii).

Na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych liczony jest również wskaźnik koncentracji dochodów (współczynnik Giniego).

Niektóre wyniki badania nie są udostępniane według wszystkich grupowań ze względu na reprezentacyjny charakter badania. I tak nie są udostępniane wyniki badania dla gospodarstw rolników według grup kwintylowych i decylowych oraz grup dochodowych. Ze względu na dużą sezonowość dochodów z działalności rolniczej poziom tej kategorii ekonomicznej nie odzwierciedla rzeczywistego poziomu zamożności rozpatrywanych gospodarstw. Wiąże się to z przyjętą metodą notowania przychodów i rozchodów gospodarstwa domowego jedynie w miesiącu badania. Okres ten jest zbyt krótki dla badań dochodów charakteryzujących się dużą sezonowością. Obliczony na podstawie danych z miesiąca badania dochód z działalności rolniczej w danym gospodarstwie nie może stanowić podstawy do sporządzania rozkładów. Powinien ją stanowić dochód roczny, który uwzględnia charakterystyczne dla rolnictwa sezonowe wahania produkcji i nakładów.

Podstawowe wyniki roczne badania budżetów publikowane są przede wszystkim w Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej, Małym Roczniku Statystycznym, Roczniku Województw, Roczniku Statystycznym Rolnictwa oraz corocznej publikacji „Budżety gospodarstw domowych” wydawanej w wersji polsko-angielskiej. Publikacja „Budżety gospodarstw domowych” począwszy od 2007 roku oprócz danych tabelarycznych zawiera opis analityczny. Publikacja dostępna jest również na CD oraz w Internecie (www.stat.gov.pl). Ponadto począwszy od 2014 roku na końcu I kw., na stronie internetowej GUS ukazuje się komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem. Podana wysokość dochodu służy do ustalenia przez radę gminy stawek opłat za odpady komunalne zbierane i odbierane w sposób selektywny. Obwieszczenie w tej sprawie jest publikowane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Informacjami z badania zasilany jest również Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl/html/index.html) oraz Dziedzina Baza Wiedzy. Dane pochodzące z badania budżetów gospodarstw domowych publikowane są także przez EUROSTAT (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>), jednakże ukazują się one rzadziej i prezentują wyniki badań w krajach europejskich w odstępach pięcioletnich (latami odniesienia były 1999 rok, 2005, 2010 i 2015 – jako kolejny przewidziany jest rok 2020).

ANEKS

I. KATEGORIE EKONOMICZNE

Symbol	Przychody
PGDB	PRZYCHODY GOSPODARSTWA DOMOWEGO BRUTTO PGDN+TB + 125311; TB=141
PGDN	PRZYCHODY GOSPODARSTWA DOMOWEGO NETTO D+OP+900001
D	DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY DPN+DPWR+DGR+DWŁ+DWN+DSUS+DSP+DP
DDP	w tym: DOCHÓD DO DYSPOZYCJI D – WP
DPN	DOCHODY Z PRACY NAJEMNEJ (901111+901112+901113+901211+901212) = DPNk+DPNz
DPNk	DOCHODY Z PRACY NAJEMNEJ W KRAJU (901111+901113+901211)
DPNz	DOCHODY Z PRACY NAJEMNEJ ZA GRANICĄ (901112+901212)
DPWR	DOCHODY Z PRACY NA WŁASNY RACHUNEK POZA GOSPODARSTWEM ROLNYM W UŻYTKOWANIU INDYWIDUALNYM (902111+902112+902211+902212) = DPWRk+DPWRz
DPWRk	DOCHODY Z PRACY NA WŁASNY RACHUNEK POZA GOSPODARSTWEM ROLNYM W UŻYTKOWANIU INDYWIDUALNYM W KRAJU (902111+902211)
DPWRz	DOCHODY Z PRACY NA WŁASNY RACHUNEK POZA GOSPODARSTWEM ROLNYM W UŻYTKOWANIU INDYWIDUALNYM ZA GRANICĄ (902112+902212)
DGR	DOCHODY Z GOSPODARSTWA ROLNEGO DPGR+DNPGR
DPGR	DOCHODY PIENIĘŻNE Z GOSPODARSTWA ROLNEGO (911111+911211+911212)-(171+1721+1722)
DNPGR	DOCHODY NIEPIENIĘŻNE Z GOSPODARSTWA ROLNEGO (911121+911122+911211)
DWŁ	DOCHODY Z WŁASNOŚCI (903111)
DWN	DOCHODY Z WYNAJMU NIERUCHOMOŚCI (904111+904121+904131+911311) = DWNk+DWNz
DWNk	DOCHODY Z WYNAJMU NIERUCHOMOŚCI W KRAJU (904111+904121+911311)
DWNz	DOCHODY Z WYNAJMU NIERUCHOMOŚCI ZA GRANICĄ (904131)
DSS	DOCHODY ZE ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH DSUS+DSP
DSSk	DOCHODY ZE ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH W KRAJU DSUSk+DSPk
DSSz	DOCHODY ZE ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH ZA GRANICĄ DSUSz+DSPz
DSUS	ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH (905111+905112+905113+905114 +905211+905212+ 905311+905312+905321+905323) = DSUSk+DSUSz

Symbol	Przychody
DSUSk	ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – KRAJOWE (905111+905112+905114+905211+905311+ 905321+905323)
DSUSz	ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH Z ZAGRANICY (905113+905212+905312)
DSP	ŚWIADCZENIA POZOSTAŁE (906111+906112+906113+906114+906115+906120+906121+906122+906131+906132+906133+906211+ 906311+906312+906421+906431+906432+906441+ 906511+906512+906513+906521+ 911411) = DSPk+DSPz
DSPk	ŚWIADCZENIA POZOSTAŁE KRAJOWE (906111+906112+906113+906114+906115+906120+906121+906122+906131+906132+906133 +906211+ 906311+906312+906421+906431+906432+ 906511+906512+906521+911411)
DSPz	ŚWIADCZENIA POZOSTAŁE Z ZAGRANICY (906441+906513)
DP	POZOSTAŁE DOCHODY (907111+907121+907131+907141+907211+907212+907213+907214+907311+907411+ 907412+907500+911421+911431+911441) W TYM DARY OTRZYMANE OD OSÓB PRYWATNYCH NA GOSPODARSTWO DOMOWE (907211+907212+907213+907214)
DPk	POZOSTAŁE DOCHODY KRAJOWE (907111+907121+907131+907141+907211+907213+907311+907411+907500+911421+911431+911441) W TYM DARY OTRZYMANE OD OSÓB PRYWATNYCH W KRAJU NA GOSPODARSTWO DOMOWE (907211+907213)
DPz	POZOSTAŁE DOCHODY Z ZAGRANICY (907212+907214+907412) W TYM DARY OTRZYMANE OD OSÓB PRYWATNYCH Z ZAGRANICY NA GOSPODARSTWO DOMOWE (907212+907214)
OP	POZYCJE OSZCZĘDNOŚCIOWE PO STRONIE PRZYCHODOWEJ UTKP+MP+FP
UTKP	SPRZEDAŻ UŻYTKOWANYCH TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH (908111)
MP	SPRZEDAŻ MAJĄTKU RZECZOWEGO (909111+909211+909311+909411+911511)
FP	POZYCJE FINANSOWE PO STRONIE PRZYCHODOWEJ KZ+LP+PZ
KZ	KREDYTY ZACIĄgniĘTE (910111+910112+910113+910114+910121+910131)
LP	LOKATY POBRANE (910311+910321+910322+910331+910341)
PZ	ZWROT POŻYCZEK UDZIELONYCH OSOBOM PRYWATNYM (910211)
900001	POZOSTAŁOŚĆ GOTÓWKI Z POPRZEDNIEGO MIESIĄCA
PGR	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWADZENIA GOSPODARSTWA ROLNEGO (911111+911121+911122+911131+911211+911212)

Symbol	Rozchody
RGDB	ROZCHODY GOSPODARSTWA DOMOWEGO BRUTTO RGDN+TB+125311
RGDN	ROZCHODY GOSPODARSTWA DOMOWEGO NETTO W+OR+PGNM+133
W	WYDATKI GOSPODARSTWA DOMOWEGO WTUK+WP
WTUK	TOWARY I USŁUGI KONSUMPCYJNE WŻ+WNAWT+WTNŻ+WKSZ lub WT+WU+WKSZ
WŻ	ŻYWNOŚĆ I NAPOJE BEZALKOHOLOWE (01)
WNAWT	NAPOJE ALKOHOLOWE, WYROBY TYTONIOWE I NARKOTYKI (02) WNA+WWT
WNA	NAPOJE ALKOHOLOWE (021)
WWT	WYROBY TYTONIOWE I NARKOTYKI (022+023)
WTNŻ	TOWARY NIEŻYWNOŚCIOWE I USŁUGI WOO+WUM+WWM+WZ+WTR+WTŁ+WRK+WE+WRH+WPTU albo WTNŻ+WU
WOO	ODZIEŻ I OBUWIE (03)
WUM	UŻYTKOWANIE MIESZKANIA LUB DOMU I NOŚNIKI ENERGII (04) WOW+WKM+WZWIUZ+WNE
WOW	OPŁATY NA RZECZ WŁAŚCICIELI (041101+041211+041221)
WKM	KONSERWACJA MIESZKANIA LUB DOMU (043)
WZWIUZ	ZAOPATRYWANIE W WODĘ I INNE USŁUGI ZWIĄZANE Z ZAMIESZKIWANIEM (044)
WNE	NOŚNIKI ENERGII (045)
WWM	WYPOSAŻENIE MIESZKANIA I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO (05)
WZ	ZDROWIE (06)
WTR	TRANSPORT (07)
WTŁ	ŁĄCZNOŚĆ (08)
WRK	REKREACJA I KULTURA (09)
WE	EDUKACJA (10)
WRH	RESTAURACJE I HOTELE (11)
WPTU	POZOSTAŁE WYDATKI NA TOWARY I USŁUGI (12 bez symbolu 125311) minus WKSZ (129999)
WHO	w tym: HIGIENA OSOBISTA (121)
WKSZ	KIESZONKOWE (129 lub 129999)
WT	TOWARY WŻ+WNAWT+WTNŻ
WŻ	ŻYWNOŚĆ I NAPOJE BEZALKOHOLOWE (01)
WNAWT	NAPOJE ALKOHOLOWE, WYROBY TYTONIOWE I NARKOTYKI (021+022+023) lub WNA+WWT
WTNŻ	TOWARY NIEŻYWNOŚCIOWE WTTU+WTPU+WTNU
WTTU	TOWARY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA (0511+051211+051221+0531+055111+071+0820+0911+0912+0913+0921+0922+123111+123121)

Symbol	Rozchody
WTPU	TOWARY PÓŁTRWAŁEGO UŻYTKOWANIA (031101+0312+0313+0321+052011+0520021+052031+052091+0532+054011+054021+054031+055211+055221+061311+061321+061391+0721+0914+0931 +093211+093221+095111+095121+095131+121211+121311+123211+123221+123291)
WTNU	TOWARY NIETRWAŁEGO UŻYTKOWANIA (01+02+043101+0441+045+056101+061101+0612+0722+0933+0934+0952+095301+0954+12132)
WU	USŁUGI (0314+032201+041+0432+044201+044301+0444+051231+051301+052041+053301+054041+055121+055231+0562+061331+062+063+072301+0724+073+081+082041+083+091501+092301+093231+093501+094+095141+096+10+11+1211+121221+122+ 123131+123231+124+125 (bez symb.125311)+126+127)
WP	WYDATKI POZOSTAŁE (131+132+142) w tym:
DRP	DARY PRZEKAZANE INNYM GOSPODARSTWOM DOMOWYM (131111+131112+131114)
TNB	PODATKI I OPŁATY NIEBIEŻĄCE (142)
OR	POZYCJE OSZCZĘDNOŚCIOWE PO STRONIE ROZCHODOWEJ MR+FR
MR	POZYSKANIE MAJĄTKU RZECZOWEGO (15+18)
FR	POZYCJE FINANSOWE PO STRONIE ROZCHODOWEJ KS+LW+PU
KS	KREDYTY SPŁACONE (1611)
LW	LOKATY WPŁACONE (1613)
PU	POŻYCZKI PIENIĘŻNE UDZIELONE OSOBOM PRYWATNYM (161211)
PGNM	STAN GOTÓWKI NA KONIEC MIESIĄCA (przed włączeniem wartości z kwestionariusza BR-04)
133	WYDATKI ZA GRANICĄ (133111+133112)
ΔG	PRZYROST GOTÓWKI (PGNM minus 900001)
PBW	POZYCJA BILANSUJĄCA PGDN-RGDN
TB	PODATKI BIEŻĄCE (141)
ΔO	PRZYROST POZYCJI OSZCZĘDNOŚCIOWYCH GOSPODARSTWA DOMOWEGO D-W-133 -PBW -ΔG lub ΔM+ΔF-UTKP
UTKP	SPRZEDAŻ UŻYTKOWANYCH TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH (908)
ΔM	PRZYROST MAJĄTKU RZECZOWEGO MR - MP
ΔF	PRZYROST POZYCJI FINANSOWYCH ΔK+ΔL+ΔP
ΔK	PRZYROST KREDYTÓW KS - KZ
ΔL	PRZYROST LOKAT LW - LP
ΔP	PRZYROST POŻYCZEK UDZIELONYCH OSOBOM PRYWATNYM PU - PZ
NBGR	NAKŁADY BIEŻĄCE NA GOSPODARSTWO ROLNE (171+1721+1722)

II. KLASYFIKACJE

2.1. Przychody

Symbol	Przychody
900001	Pozostałość gotówki z poprzedniego miesiąca
901	DOCHODY Z PRACY NAJEMNEJ
901111	Dochody z pracy najemnej stałej w kraju
901112	Dochody z pracy najemnej stałej za granicą
901113	Odprawy
901211	Dochody z pracy najemnej dorywczej w kraju
901212	Dochody z pracy najemnej dorywczej za granicą
902	DOCHODY Z PRACY NA WŁASNY RACHUNEK POZA GOSPODARSTWEM ROLNYM W UŻYTKOWANIU INDYWIDUALNYM
902111	Dochody z pracy stałej na własny rachunek w kraju
902112	Dochody z pracy stałej na własny rachunek za granicą
902211	Dochody z pracy dorywczej na własny rachunek w kraju
902212	Dochody z pracy dorywczej na własny rachunek za granicą
903	DOCHODY Z WŁASNOŚCI
903111	Dochody z własności
904	DOCHODY Z WYNAJMU NIERUCHOMOŚCI
904111	Dochody z wynajmu budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą – w kraju
904121	Dochody z wynajmu ziemi niezwiązanej z działalnością gospodarczą – w kraju
904131	Dochody z wynajmu budynków i budowli oraz ziemi niezwiązanych z działalnością gospodarczą – za granicą
904211	Czynsze umowne właścicieli domów i mieszkań (pierwszy dom)
904221	Pozostałe czynsze umowne
905	ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
905111	Emerytury krajowe
905112	Renty strukturalne za przekazane gospodarstwo rolne
905113	Emerytury zagraniczne
905114	Emerytury z Otwartych Funduszy Emerytalnych
905211	Renty z tytułu niezdolności do pracy – krajowe
905212	Renty zagraniczne
905311	Renty rodzinne krajowe
905312	Renty rodzinne zagraniczne
905321	Zasiłki macierzyńskie
905323	Pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych
906	POZOSTAŁE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE
906111	Zasiłki rodzinne
906112	Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w czasie korzystania z urlopu wychowawczego
906113	Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka
906114	Pozostałe dodatki do zasiłków rodzinnych
906115	Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”
906120	Świadczenie pielęgnacyjne

Symbol	Przychody
906121	Zasiłek pielęgnacyjny
906122	Specjalny zasiłek opiekuńczy
906131	Zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
906132	Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego
906133	Świadczenie rodzicielskie
906211	Dodatek mieszkaniowy
906311	Renta socjalna
906312	Zasiłki stałe, okresowe oraz pozostała pomoc pieniężna, materialna i w formie usług
906421	Pomoc od instytucji niekomercyjnych
906431	Stypendia
906432	Pozostałe dochody o charakterze świadczeń społecznych
906441	Pozostałe świadczenia społeczne z zagranicy
906511	Zasiłki dla bezrobotnych w kraju
906512	Pozostałe świadczenia dla bezrobotnych w kraju
906513	Świadczenia dla bezrobotnych – z zagranicy
906521	Świadczenia i zasiłki przedemerytalne
907	INNE DOCHODY
907111	Odszkodowania z tytułu ubezpieczenia mieszkania
907121	Świadczenia uzyskane z tytułu dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego
907131	Odszkodowania z tytułu ubezpieczeń związanych z transportem
907141	Odszkodowania z tytułu pozostałych ubezpieczeń
907211	Alimenty od osób prywatnych w kraju
907212	Alimenty od osób prywatnych z zagranicy
907213	Pozostałe dary od osób prywatnych dla gospodarstwa domowego w kraju
907214	Pozostałe dary od osób prywatnych dla gospodarstwa domowego z zagranicy
907311	Nadpłata podatku dochodowego od osób fizycznych
907411	Pozostałe rodzaje dochodów w kraju
907412	Pozostałe rodzaje dochodów z zagranicy
907500	Produkty żywnościowe i nieżywnościowe pobrane z działek i ogrodów
908	SPRZEDAŻ UŻYTKOWANYCH ARTYKUŁÓW KONSUMPCYJNYCH
908111	Sprzedaż użytkowanych artykułów konsumpcyjnych
909	SPRZEDAŻ MAJĄTKU RZECZOWEGO NIEZWIĄZANEGO Z DZIAŁALNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ
909111	Sprzedaż budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą
909211	Sprzedaż ziemi niezwiązanej z działalnością gospodarczą
909311	Sprzedaż majątku rzeczowego pozostałego po zlikwidowanej działalności gospodarczej
909411	Sprzedaż pozostałych towarów o charakterze kapitałowym
910	PRZYCHODY FINANSOWE
910111	Pożyczki i kredyty hipoteczne, których zabezpieczeniem jest pierwszy dom/mieszkanie
910112	Pożyczki i kredyty hipoteczne, których zabezpieczeniem jest nieruchomość inna niż pierwszy dom/mieszkanie
910113	Pożyczki i kredyty zaciągnięte w bankach kartą kredytową
910114	Pozostałe pożyczki i kredyty zaciągnięte w bankach
910121	Pożyczki i kredyty zaciągnięte w innych instytucjach
910131	Pożyczki pieniężne zaciągnięte od osób prywatnych

Symbol	Przychody
910211	Zwrot pożyczek pieniężnych udzielonych osobom prywatnym
910311	Lokaty pobrane z banków
910321	Lokaty pobrane z innych instytucji
910322	Przedpłaty, kaucje
910331	Świadczenia uzyskane z tytułu ubezpieczenia na życie
910341	Sprzedaż papierów wartościowych
911	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWADZENIA GOSPODARSTWA ROLNEGO
911111	Sprzedaż produktów i usług rolniczych
911121	Produkty żywnościowe pobrane z gospodarstwa rolnego
911122	Produkty nieżywnościowe pobrane z gospodarstwa rolnego
911211	Przychody z produkcji nierolniczej
911212	Dopłaty związane z użytkowaniem gospodarstwa rolnego
911311	Dochód z wynajmu ziemi użytkowanej rolniczo
911411	Pomoc od państwa, samorządów lokalnych, instytucji niekomercyjnych
911421	Odszkodowania z tytułu ubezpieczenia gospodarstwa rolnego
911431	Dary otrzymane od osób prywatnych na rzecz gospodarstwa rolnego
911441	Pozostałe dochody związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego
911511	Sprzedaż środków trwałych użytkowanych w gospodarstwie rolnym

2.2. Rozchody

Symbol	Rozchody
01	ŻYWNOŚĆ I NAPOJE BEZALKOHOLOWE
011	Żywność
011111	Ryż
011121	Mąka pszenna
011122	Pozostałe mąki
011123	Kasze i ziarna zbóż
011131	Pieczywo
011141	Pozostałe wyroby piekarskie
011151	Pizza i inne półprodukty mączne
011161	Makarony i produkty makaronowe
011171	Płatki śniadaniowe
011181	Pozostałe produkty zbożowe
011211	Mięso wołowe
011212	Mięso cielęce
011221	Mięso wieprzowe
011231	Mięso baranie, kozie
011241	Kury, koguty, kurczęta
011242	Pozostały drób
011251	Pozostałe mięsa
011261	Podroby i przetwory podrobowe
011271	Wędliny z wyjątkiem drobiowych

Symbol	Rozchody
011272	Wędliny drobiowe
011281	Mięso mielone mieszane
011282	Inne przetwory mięsne
011311	Ryby świeże lub chłodzone
011321	Ryby mrożone
011331	Owoce morza świeże lub chłodzone
011341	Owoce morza mrożone
011351	Ryby i owoce morza suszone, wędzone lub solone
011361	Pozostałe przetwory z ryb i owoców morza
011411	Mleko pełne świeże
011421	Mleko świeże niskotłuszczowe
011431	Mleko zagęszczone i w proszku
011441	Jogurt
011451	Sery dojrzewające i topione
011452	Twarogi
011461	Śmietana
011462	Napoje i inne produkty mleczne
011471	Jaja
011511	Masło
011521	Margaryna i inne tłuszcze roślinne
011531	Oliwa z oliwek
011541	Pozostałe oleje jadalne
011551	Pozostałe tłuszcze zwierzęce
011611	Owoce cytrusowe
011612	Banany
011613	Jabłka
011614	Owoce jagodowe
011615	Owoce pestkowe
011616	Pozostałe owoce
011621	Owoce mrożone
011631	Owoce suszone i orzechy
011641	Przetwory owocowe
011711	Sałata
011712	Kapusta
011713	Kalafiorowate
011714	Pomidory
011715	Ogórki
011716	Marchew
011717	Buraki
011718	Cebula
011719	Pozostałe warzywa i grzyby
011721	Warzywa i grzyby mrożone
011731	Kapusta kwaszona
011732	Pozostałe przetwory warzywne i grzybowe

Symbol	Rozchody
011741	Ziemniaki
011742	Przetwory ziemniaczane
011751	Chipsy
011761	Pozostałe warzywa bulwiaste i przetwory z warzyw bulwiastych
011811	Cukier
011821	Dżemy, marmolady
011822	Miód
011831	Czekolada
011841	Wyroby cukiernicze
011851	Lody
011861	Sztuczne substytuty cukru
011911	Sosy, przyprawy
011921	Sól
011922	Przyprawy korzenne i zioła kulinarne
011931	Żywność dla dzieci
011941	Gotowe dania
011991	Inne artykuły żywnościowe, gdzie indziej niesklasyfikowane
012	Napoje bezalkoholowe
012111	Kawa
012121	Herbata
012131	Kakao i czekolada w proszku
012211	Wody mineralne lub źródlane
012221	Napoje bezalkoholowe, gdzie indziej niesklasyfikowane
012231	Soki owocowe
012232	Soki warzywne i owocowo-warzywne
02	NAPOJE ALKOHOLOWE, WYROBY TYTONIOWE I NARKOTYKI
021	Napoje alkoholowe
021111	Napoje spirytusowe, likiery
021121	Napoje o niskiej zawartości alkoholu
021211	Wino z winogron
021221	Wino z pozostałych owoców
021231	Wino wzmocnione
021241	Napoje na bazie wina
021311	Piwo typu „Lager”
021321	Pozostałe piwo alkoholowe
021331	Piwo niskoalkoholowe i bezalkoholowe
021341	Napoje na bazie piwa
022	Wyroby tytoniowe
022011	Papierosy
022021	Cygara
022031	Pozostałe wyroby tytoniowe
023	Narkotyki
023001	Narkotyki

Symbol	Rozchody
03	ODZIEŻ I OBUWIE
031	Odzież i materiały odzieżowe
031101	Materiały odzieżowe
031211	Ubiory męskie
031212	Bielizna męska
031213	Wyroby pończosznicze męskie
031221	Ubiory damskie
031222	Bielizna damska
031223	Wyroby pończosznicze damskie
031231	Ubiory dziecięce (do 13 lat)
031232	Bielizna dziecięca (do 13 lat)
031233	Wyroby pończosznicze dziecięce (do 13 lat)
031311	Pozostałe artykuły odzieżowe
031321	Wyroby pasmanteryjne
031411	Czyszczenie, farbowanie, pranie odzieży
031421	Pozostałe usługi odzieżowe
032	Obuwie
032111	Obuwie męskie
032121	Obuwie damskie
032131	Obuwie dziecięce (do 13 lat)
032201	Usługi obuwnicze
04	UŻYTKOWANIE MIESZKANIA LUB DOMU I NOŚNIKI ENERGII
041	Opłaty na rzecz właścicieli
041101	Czynsze faktyczne (odstępne) za wynajem nieruchomości – pierwszy dom lub mieszkanie
041211	Czynsze faktyczne (odstępne) za wynajem drugiego i kolejnych domów lub mieszkań
041221	Czynsze faktyczne (odstępne) za użytkowanie garażu lub miejsca do parkowania związane z pierwszym i kolejnymi domami lub mieszkaniami
042	Czynsze umowne
042101	Czynsze umowne właścicieli domów lub mieszkań – pierwszy dom
042201	Pozostałe czynsze umowne
043	Konserwacja mieszkania lub domu
043101	Materiały do naprawy i konserwacji mieszkania lub domu
043211	Usługi hydrauliczne
043221	Usługi elektryczne
043231	Konserwacja systemów grzewczych
043241	Usługi malarskie
043251	Usługi stolarskie
043291	Pozostałe usługi związane z konserwacją mieszkaniu lub domu
044	Zaopatrzenie w wodę i inne usługi związane z zamieszkiwaniem
044101	Zaopatrzenie w zimną wodę
044201	Wywóz śmieci
044301	Usługi kanalizacyjne
044411	Koszty administracyjne i inne opłaty związane z zamieszkiwaniem

Symbol	Rozchody
044421	Usługi ochroniarskie
044491	Pozostałe usługi związane z zamieszkiwaniem
045	Nośniki energii
045101	Energia elektryczna
045211	Gaz ziemny i gaz miejski
045221	Gaz ciekły
045301	Paliwa płynne
045411	Węgiel kamienny
045491	Drewno opałowe
045492	Inne paliwa stałe
045414	Pozostałe artykuły opałowe
045501	Ciepła woda
045502	Centralne ogrzewanie
05	WYPOSAŻENIE MIESZKANIA I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO
051	Meble, artykuły dekoracyjne, sprzęt oświetleniowy, dywany i wykładziny podłogowe
051111	Meble do mieszkania lub domu
051121	Meble ogrodowe
051131	Sprzęt oświetleniowy
051191	Pozostałe meble i artykuły dekoracyjne
051211	Dywany i wykładziny dywanowe
051221	Pozostałe wykładziny podłogowe
051231	Układanie wykładzin podłogowych
051301	Naprawa mebli oraz artykułów do urządzania i wystroju mieszkania
052	Artykuły włókiennicze
052011	Tkaniny tapicerskie i zastony
052021	Bielizna pościelowa
052031	Bielizna stołowa i bielizna łazienkowa
052041	Naprawa artykułów włókienniczych
052091	Pozostałe artykuły włókiennicze dla gospodarstwa domowego
053	Urządzenia gospodarstwa domowego
053111	Lodówki, zamrażarki i chłodziarko-zamrażarki
053121	Urządzenia do prania, suszenia, zmywania
053131	Kuchenki
053141	Urządzenia grzewcze i wentylacyjne
053151	Sprzęt czyszczący
053191	Pozostały sprzęt trwałego użytku gospodarstwa domowego
053211	Urządzenia do przygotowania i przetwarzania żywności
053221	Ekspresy, czajniki
053231	Żelazka
053241	Tostery i grille
053291	Pozostały drobny elektryczny sprzęt gospodarstwa domowego
053301	Naprawa sprzętu gospodarstwa domowego

Symbol	Rozchody
054	Wyroby szklane, zastawa stołowa i artykuły użytku domowego
054011	Wyroby szklane i zastawa stołowa
054021	Sztućce i srebro stołowe
054031	Nieelektryczny sprzęt i artykuły użytku domowego
054041	Naprawa wyrobów szklanych, zastawy stołowej i innego sprzętu i artykułów użytku domowego
055	Sprzęt i narzędzia do domu i ogrodu
055111	Sprzęt i narzędzia silnikowe
055121	Naprawa, wynajem sprzętu i narzędzi silnikowych
055211	Drobne narzędzia bezsilnikowe
055221	Drobne akcesoria
055231	Naprawa drobnych narzędzi bezsilnikowych i akcesoriów
056	Inne artykuły użytku domowego oraz usługi związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego
056111	Środki czyszczące i konserwujące
056121	Pozostałe nietrwałe artykuły gospodarstwa domowego
056211	Usługi dla domu świadczone przez personel zatrudniany w gospodarstwie domowym
056221	Czyszczenie, farbowanie artykułów włókienniczych gospodarstwa domowego
056231	Wynajem mebli, sprzętu i artykułów wyposażenia mieszkania
056291	Pozostałe usługi związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego
06	ZDROWIE
061	Wyroby medyczo-farmaceutyczne, urządzenia i sprzęt medyczny
061101	Wyroby farmaceutyczne
061211	Testy ciążowe i mechaniczne środki antykoncepcyjne
061291	Pozostałe wyroby medyczne, gdzie indziej niesklasyfikowane
061311	Okulary korekcyjne i soczewki kontaktowe
061321	Aparaty słuchowe
061331	Naprawa urządzeń i sprzętu terapeutycznego
061391	Pozostałe urządzenia i sprzęt terapeutyczny
062	Usługi ambulatoryjne i inne usługi związane ze zdrowiem
062111	Usługi lekarskie – lekarzy ogólnych
062121	Usługi lekarskie – lekarzy specjalistów
062201	Usługi stomatologiczne
062311	Usługi laboratoriów medycznych i pracowni rentgenowskich
062321	Kąpiele termiczne, gimnastyka korekcyjna, usługi pogotowia ratunkowego i wypożyczanie sprzętu terapeutycznego
062391	Usługi medyczne pomocnicze i medycyny niekonwencjonalnej
063	Usługi szpitalne i sanatoryjne
063001	Usługi szpitalne
063002	Usługi sanatoryjne
07	TRANSPORT
071	Środki transportu
071111	Samochody osobowe nowe
071121	Samochody osobowe używane
071201	Pojazdy silnikowe jednośladowe

Symbol	Rozchody
071301	Rowery
071401	Pojazdy ciągnięte przez zwierzęta
072	Eksploatacja prywatnych środków transportu
072111	Opony
072121	Części zamienne do prywatnych środków transportu
072131	Akcesoria do prywatnych środków transportu
072211	Olej napędowy
072221	Benzyna
072231	Pozostałe paliwa do prywatnych środków transportu
072241	Smary, oleje, płyny
072301	Konserwacja i naprawa prywatnych środków transportu
072411	Wynajem garaży, miejsc parkingowych, prywatnych środków transportu
072421	Opłaty za przejazdy i za parkowanie
072431	Nauka jazdy, egzaminy na prawo jazdy, prawa jazdy, obowiązkowy przegląd techniczny pojazdów
073	Usługi transportowe
073111	Transport pasażerski kolejowy
073121	Transport pasażerski metrem i tramwajem
073211	Transport pasażerski autobusem i autokarem
073221	Transport pasażerski taksówką lub wynajętym samochodem z kierowcą
073222	Napiwki dla kierowców taksówek
073311	Loty krajowe
073321	Loty międzynarodowe
073411	Pasażerski transport morski
073421	Transport pasażerski śródlądowy
073501	Transport pasażerski mieszany
073611	Transport kolejką linową naziemną, kolejkami linowymi, wyciągami krzesetkowymi
073621	Usługi związane z przeprowadzkami i magazynowaniem
073691	Pozostałe usługi transportowe, gdzie indziej niesklasyfikowane
08	ŁĄCZNOŚĆ
081	Usługi pocztowe
081011	Doręczanie listów, pocztówek
081091	Pozostałe usługi pocztowe
081092	Napiwki dla doręczycieli
082	Sprzęt telekomunikacyjny
082011	Sprzęt telefoniczny stacjonarny
082021	Sprzęt telefoniczny przenośny
082031	Pozostały sprzęt telekomunikacyjny
082041	Naprawa sprzętu telekomunikacyjnego
083	Usługi telekomunikacyjne
083011	Usługi telefonii stacjonarnej
083021	Usługi telefonii komórkowej
083031	Usługi internetowe
083041	Usługi telekomunikacyjne w pakiecie
083051	Pozostałe usługi telekomunikacyjne

Symbol	Rozchody
09	REKREACJA I KULTURA
091	Sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny
091111	Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku
091121	Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu
091131	Przenośne odtwarzacze dźwięku i obrazu
091191	Pozostały sprzęt i akcesoria do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu
091211	Sprzęt fotograficzny i kinematograficzny
091221	Akcesoria do sprzętu fotograficznego i kinematograficznego
091231	Przyrządy optyczne
091311	Komputery osobiste
091321	Akcesoria do sprzętu do przetwarzania informacji
091331	Oprogramowanie
091341	Kalkulatory i pozostały sprzęt do przetwarzania informacji
091411	Nośniki nagrane
091421	Nośniki do nagrywania
091491	Pozostałe nośniki do nagrywania wcześniej nie wyszczególnione
091501	Naprawa sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i do przetwarzania informacji
092	Inny sprzęt trwałego użytku związany z rekreacją i kulturą
092111	Samochody z częścią mieszkalną, przyczepy kempingowe i przyczepki (naczepek)
092121	Samoloty, szybowce, lotnie i balony
092131	Łodzie, silniki przyczepne i wyposażenie łodzi
092141	Konie, kucyki i akcesoria jeździeckie
092151	Pozostały sprzęt trwałego użytku do sportu i rekreacji na wolnym powietrzu
092211	Instrumenty muzyczne
092221	Sprzęt trwałego użytku do rekreacji w pomieszczeniach
092301	Konserwacja i naprawa innego sprzętu trwałego użytku związanego z rekreacją i kulturą
093	Pozostały sprzęt związany z rekreacją, artykuły ogrodnicze i zwierzęta domowe
093111	Gry i artykuły kolekcjonerskie
093121	Zabawki i artykuły okolicznościowe
093211	Sprzęt sportowy
093221	Sprzęt kempingowy do rekreacji na wolnym powietrzu
093231	Naprawa sprzętu sportowego, kempingowego i do rekreacji na wolnym powietrzu
093311	Artykuły ogrodnicze
093321	Rośliny i kwiaty
093411	Zwierzęta domowe
093421	Artykuły dla zwierząt domowych
093501	Usługi weterynaryjne i pozostałe usługi dla zwierząt domowych
094	Usługi związane z rekreacją i kulturą
094111	Usługi związane z rekreacją i sportem – Kibice
094121	Usługi związane z rekreacją i sportem – Uczestnicy
094211	Kina, teatry, koncerty
094221	Muzea, biblioteki, ogrody zoologiczne
094231	Opłaty radiowo-telewizyjne
094241	Wypożyczanie sprzętu i akcesoriów związanych z kulturą

Symbol	Rozchody
094251	Usługi fotograficzne
094291	Pozostałe usługi związane z kulturą
094301	Gry hazardowe
095	Czasopisma, gazety, książki oraz artykuły piśmienne, kreślarskie, malarskie
095111	Książki beletrystyczne
095121	Podręczniki
095131	Pozostałe książki
095141	Oprawa książek i zakup e-książek
095211	Gazety
095221	Czasopisma
095301	Druki różne
095411	Artykuły piśmienne papiernicze
095491	Pozostałe artykuły piśmienne, malarskie i kreślarskie
096	Turystyka zorganizowana
096011	Turystyka zorganizowana w kraju
096021	Turystyka zorganizowana za granicą
10	EDUKACJA
101	Przedszkola i szkoły podstawowe
101011	Przedszkola
101021	Nauczanie początkowe
101022	Szkoły podstawowe
101023	Korepetycje – szkoły podstawowe
102	Gimnazja, szkoły zasadnicze, średnie techniczne, zawodowe, licea
102001	Gimnazja
102002	Szkoły zasadnicze, średnie techniczne i zawodowe, licea
102003	Korepetycje – gimnazja, szkoły zasadnicze, średnie techniczne, zawodowe, licea
103	Szkoły policealne
103001	Szkoły policealne
103002	Korepetycje – szkoły policealne
104	Szkoły wyższe
104001	Szkoły wyższe
104002	Korepetycje – szkoły wyższe
105	Edukacja niezdefiniowana poziomem nauczania
105001	Edukacja niezdefiniowana poziomem nauczania
11	RESTAURACJE I HOTELE
111	Gastronomia
111111	Restauracje
111112	Kawiarnie, herbaciarnie
111113	Napiwki w restauracjach, kawiarniach, herbaciarniach
111121	Bary szybkiej obsługi i żywność kupowana na wynos
111201	Stołówki

Symbol	Rozchody
112	Zakwaterowanie
112011	Hotele, motele i podobne usługi zakwaterowania
112012	Napiwki w hotelach, motelach i podobnych miejscach zakwaterowania
112021	Kempingi, pola namiotowe, schroniska
112031	Internaty, akademiki oraz pozostałe usługi zakwaterowania
12	POZOSTAŁE WYDATKI NA TOWARY I USŁUGI
121	Higiena osobista
121111	Usługi fryzjerskie dla mężczyzn i dzieci
121112	Napiwki za usługi fryzjerskie dla mężczyzn i dzieci
121121	Usługi fryzjerskie dla kobiet
121122	Napiwki za usługi fryzjerskie dla kobiet
121131	Usługi kosmetyczne i pielęgnacyjne
121132	Napiwki związane z usługami kosmetycznymi i pielęgnacyjnymi
121211	Urządzenia elektryczne do higieny osobistej
121221	Naprawa urządzeń elektrycznych do higieny osobistej
121311	Urządzenia nielektryczne do higieny osobistej
121321	Środki kosmetyczne i higieniczne
121322	Artykuły papierniczo-higieniczne i pozostałe
122	Prostytucja
122001	Prostytucja
123	Artykuły użytku osobistego, gdzie indziej niesklasyfikowane
123111	Bizuteria
123121	Zegary i zegarki
123131	Usługi jubilerskie, naprawa zegarów i zegarków
123211	Artykuły podróżne i galanteryjne
123221	Artykuły dla dzieci
123231	Naprawa pozostałych artykułów użytku osobistego
123291	Pozostałe artykuły użytku osobistego, gdzie indziej niesklasyfikowane
124	Opieka społeczna
124011	Opieka nad dziećmi (poza domem)
124021	Domy opieki dla osób w podeszłym wieku, domy opieki dla osób niepełnosprawnych
124031	Pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym
124041	Poradnictwo
125	Ubezpieczenia
125101	Ubezpieczenie na życie
125201	Ubezpieczenie związane z mieszkaniem
125202	Inne ubezpieczenia związane z zamieszkiwaniem
125311	Ubezpieczenie społeczne związane ze zdrowiem
125321	Ubezpieczenie prywatne związane ze zdrowiem
125411	Ubezpieczenie pojazdów silnikowych
125421	Ubezpieczenie podróży
125501	Pozostałe ubezpieczenia

Symbol	Rozchody
126	Usługi finansowe, gdzie indziej niesklasyfikowane
126211	Usługi finansowe świadczone przez banki i inne instytucje
126221	Usługi doradztwa ubezpieczeniowego i finansowego
127	Pozostałe usługi, gdzie indziej niesklasyfikowane
127011	Opłaty administracyjne
127021	Usługi prawnicze i księgowość
127031	Usługi pogrzebowe i cmentarne
127041	Pozostałe opłaty i usługi
127042	Napiwki związane z pozostałymi usługami
129	Kieszonkowe
129999	Kieszonkowe
13	POZOSTAŁE WYDATKI
131	Dary przekazane z gospodarstwa domowego
131111	Wydatki na utrzymanie młodzieży uczącej się i mieszkającej poza domem
131112	Alimenty od osób prywatnych
131113	Wydatki na cele społeczne
131114	Pozostałe dary
132	Pozostałe wydatki, gdzie indziej niesklasyfikowane
132111	Pozostałe wydatki, gdzie indziej niesklasyfikowane
133	Wydatki za granicą
133111	Wydatki za granicą poza turystyką
133112	Wydatki za granicą na turystykę
14	PODATKI I INNE OPŁATY
141	Bieżące podatki dochodowe od osób fizycznych
141111	Podatek od dochodów z pracy najemnej stałej
141112	Podatek od odpraw
141121	Podatek od dochodów z pracy najemnej dorywczej
141211	Podatek od emerytur
141212	Podatek od rent z tytułu niezdolności do pracy
141221	Podatek od zasiłków dla bezrobotnych
141222	Podatek od pozostałych świadczeń dla bezrobotnych
141223	Podatek od świadczeń i zasiłków przedemerytalnych
141231	Podatek od rent rodzinnych
141232	Podatek od zasiłków macierzyńskich
141233	Podatek od zasiłku chorobowego
141234	Podatek od renty socjalnej
141311	Podatek od pozostałych dochodów (bieżący)
141411	Podatek od dochodów z tytułu własności (bieżący)
142	Podatki i opłaty niebieżące
142111	Podatek od dochodów z tytułu własności (niebieżący)
142121	Podatek od dochodów z wynajmu ziemi
142122	Podatek od dochodów z wynajmu budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą
142131	Podatek od alimentów od osób prywatnych

Symbol	Rozchody
142132	Podatek od pozostałych dochodów (niebieżący)
142141	Podatek od dochodów ze sprzedaży użytkowanych artykułów konsumpcyjnych
142151	Podatek od przychodów ze sprzedaży budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą
142152	Podatek od przychodów ze sprzedaży ziemi niezwiązanej z działalnością gospodarczą
142153	Podatek od przychodów ze sprzedaży majątku rzeczowego pozostałego po zlikwidowaniu działalności gospodarczej
142211	Dopłata do podatku dochodowego od osób fizycznych
142311	Podatek od nieruchomości
142411	Cła i podatki związane z importem
142511	Podatek od spadków i darowizn
142512	Opłata za wieczyste użytkowanie gruntu
142513	Pozostałe podatki i opłaty
142611	Składki na ubezpieczenia społeczne płacone samodzielnie przez członków gospodarstwa domowego
15	ROZCHODY KAPITAŁOWE (RZECZOWE)
151	Budynki i budowle niezwiązane z działalnością gospodarczą
151111	Pozyskanie budynków i budowli na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą
151211	Materiały do budowy, przebudowy, rozbudowy, remontu i modernizacji budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą
151221	Usługi związane z budową, przebudową, rozbudową, remontem i modernizacją budynków i budowli niezwiązanych z działalnością gospodarczą
151222	Fundusz remontowy
152	Pozyskanie ziemi na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą
152111	Pozyskanie ziemi na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą
153	Rozchody na przyszłą działalność gospodarczą
153111	Rozchody na przyszłą działalność gospodarczą
154	Pozostałe rozchody kapitałowe
154111	Pozostałe rozchody kapitałowe
16	ROZCHODY FINANSOWE
161	Rozchody finansowe
161111	Splata pożyczek i kredytów hipotecznych, których zabezpieczeniem jest pierwszy dom/mieszkanie (łącznie z odsetkami)
161112	Splata pożyczek i kredytów hipotecznych, których zabezpieczeniem jest nieruchomość inna niż pierwszy dom/mieszkanie (łącznie z odsetkami)
161113	Splata pozostałych pożyczek i kredytów zaciągniętych w bankach (łącznie z odsetkami)
161114	Splata pożyczek i kredytów zaciągniętych w bankach kartą kredytową (łącznie z odsetkami)
161121	Splata pożyczek i kredytów zaciągniętych w innych instytucjach (łącznie z odsetkami)
161131	Splata pożyczek pieniężnych zaciągniętych od osób prywatnych (łącznie z odsetkami)
161211	Pożyczki pieniężne udzielone osobom prywatnym
161311	Lokaty wpłacone do kas mieszkaniowych
161312	Pozostałe lokaty wpłacone do banków
161321	Lokaty wpłacone do innych instytucji
161322	Kaucje
161341	Zakup papierów wartościowych

Symbol	Rozchody
17	ROZCHODY BIEŻĄCE ZWIĄZANE Z GOSPODARSTWEM ROLNYM
171	Koszty produkcji rolniczej
171111	Nakłady bieżące na gospodarstwo rolne
171121	Opał
171122	Energia elektryczna
171123	Gaz ziemny
171124	Gaz ciekły
171125	Benzyny silnikowe
171126	Olej napędowy
171127	Pozostałe rodzaje paliwa
171128	Woda
171131	Materiały i usługi związane z konserwacją środków trwałych
171211	Wynagrodzenie brutto pracowników najemnych
171411	Składki ubezpieczeniowe na gospodarstwo rolne
172	Pozostałe rozchody bieżące związane z gospodarstwem rolnym
172111	Podatki i inne opłaty związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego
172211	Składka na ubezpieczenie społeczne rolników
18	ROZCHODY INWESTYCYJNE NA GOSPODARSTWO ROLNE
181	Nakłady inwestycyjne na gospodarstwo rolne
181111	Nakłady inwestycyjne na gospodarstwo rolne
182	Obciążenia finansowe związane z inwestycjami
182111	Obciążenia finansowe związane z inwestycjami

2.3. Spożycie towarów w naturalnych jednostkach miary

Towary	Jednostka miary
TOWARY ŻYWNOŚCIOWE	
Ryż	kg
Mąka pszenna	kg
Pozostałe mąki	kg
Kasze i ziarna zbóż	kg
Pieczywo	kg
Pozostałe wyroby piekarskie	kg
Makarony i produkty makaronowe	kg
Płatki śniadaniowe	kg
Mięso wołowe	kg
Mięso cielęce	kg
Mięso wieprzowe	kg
Mięso baranie, kozie	kg
Kury, koguty, kurczęta	kg
Pozostały drób	kg
Pozostałe mięsa	kg
Podroby i przetwory podrobowe	kg

Towary	Jednostka miary
Wędliny z wyjątkiem drobiowych	kg
Wędliny drobiowe	kg
Mięso mielone mieszane	kg
Inne przetwory mięsne	kg
Ryby świeże lub chłodzone	kg
Ryby mrożone	kg
Owoce morza świeże lub chłodzone	kg
Owoce morza mrożone	kg
Ryby i owoce morza suszone, wędzone lub solone	kg
Mleko pełne świeże	l
Mleko świeże niskotłuszczowe	l
Mleko zagęszczone i w proszku	kg
Jogurt	kg
Sery dojrzewające i topione	kg
Twarogi	kg
Śmietana	kg
Jaja	szt.
Masło	kg
Margaryna i inne tłuszcze roślinne	kg
Oliwa z oliwek	l
Pozostałe oleje jadalne	l
Pozostałe tłuszcze zwierzęce	kg
Owoce cytrusowe	kg
Banany	kg
Jabłka	kg
Owoce jagodowe	kg
Owoce pestkowe	kg
Pozostałe owoce	kg
Owoce mrożone	kg
Owoce suszone i orzechy	kg
Przetwory owocowe	kg
Kapusta	kg
Kalafiorowate	kg
Pomidory	kg
Ogórki	kg
Marchew	kg
Buraki	kg
Cebula	kg
Pozostałe warzywa i grzyby	kg
Warzywa i grzyby mrożone	kg
Kapusta kwaszona	kg
Pozostałe przetwory warzywne i grzybowe	kg
Ziemniaki	kg
Przetwory ziemniaczane	kg

Towary	Jednostka miary
Chipsy	kg
Pozostałe warzywa bulwiaste i przetwory z warzyw bulwiastych	kg
Cukier	kg
Dżemy, marmolady	kg
Miód	kg
Czekolada	kg
Wyroby cukiernicze	kg
Lody	l
Sztuczne substytuty cukru	kg
Sól	kg
Kawa	kg
Herbata	kg
Kakao i czekolada w proszku	kg
Wody mineralne lub źródlane	l
Napoje bezalkoholowe, gdzie indziej niesklasyfikowane	l
Soki owocowe	l
Soki warzywne i owocowo-warzywne	l
NAPOJE ALKOHOLOWE I WYROBY TYTONIOWE	
Napoje spirytusowe, likiery	l
Napoje o niskiej zawartości alkoholu	l
Wino z winogron	l
Wino z pozostałych owoców	l
Wino wzmocnione	l
Napoje na bazie wina	l
Piwo typu „Lager”	l
Pozostałe piwo alkoholowe	l
Piwo niskoalkoholowe i bezalkoholowe	l
Napoje na bazie piwa	l
Papierosy	szt.
Cygara	szt.
TOWARY NIEŻYWNOŚCIOWE	
Olej napędowy	l
Benzyna	l
Smary, oleje, płyny	l

2.4. Wyposażenie gospodarstwa domowego w wybrane dobra trwałego użytkowania i nieruchomości

symbol	Wyszczególnienie
01	Odbiornik telewizyjny kineskopowy
02	Odbiornik telewizyjny do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4
03	Odbiornik telewizyjny inny
04	Urządzenie do odbioru TV kablowej
05	Urządzenie do odbioru TV satelitarnej
06	Urządzenie do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4
07	Zestaw kina domowego
08	Radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieża
09	Telefon stacjonarny
10	Telefon komórkowy prywatny
11	w tym smartfon
12	Telefon komórkowy służbowy
13	Komputer osobisty
14	w tym laptop, tablet
15	Urządzenie z dostępem do Internetu (np.: komputer, smartfon)
16	Drukarka
17	w tym drukarka wielofunkcyjna
18	Konsola do gier
19	Pralka automatyczna
20	Pralko-suszarka
21	Suszarka automatyczna do prania
22	Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną
23	Kuchenka mikrofalowa
24	Zmywarka do naczyń
25	Rower (bez dziecięcego)
26	Łódź motorowa, żaglowa
27	Motocykl, skuter, motorower
28	Samochód osobowy prywatny
29	Samochód osobowy służbowy
30	Pierwszy dom/mieszkanie
31	Drugi dom/mieszkanie
32	Domek letniskowy
33	Działka rekreacyjna
34	Garaż, stałe miejsce postojowe w budynku – jako właściciel (w budynku, w którym mieszka respondent lub w jego pobliżu)
35	Garaż, stałe miejsce postojowe w budynku – jako najemca (w budynku, w którym mieszka respondent lub w jego pobliżu)
36	Stable miejsce do parkowania poza budynkiem (np. na parkingu obok bloku w pobliżu miejsca zamieszkania)
37	Garaż, stable miejsce parkingowe – niezwiązane z miejscem zamieszkania (oddalone od miejsca zamieszkania)

III. KLASYFIKACJA OPISOWA WYDATKÓW NA TOWARY I USŁUGI KONSUMPCYJNE

WYDATKI NA TOWARY I USŁUGI KONSUMPCYJNE – kwoty przeznaczone na zaspokojenie różnorodnych potrzeb gospodarstwa domowego.

1. ŻYWNOSĆ I NAPOJE BEZALKOHOLOWE

ŻYWNOSĆ

Pieczyno i produkty zbożowe

Ryż, pieczywo, pozostałe wyroby piekarskie (np. pieczywo chrupkie, chleb tostowy, maca, krakersy, suchary, wyroby ciastkarskie), mąka, kasze i ziarna zbóż, pizze i inne półprodukty mączne (np. naleśniki, pierogi, z różnym farszem), makarony i produkty makaronowe, płatki śniadaniowe, pozostałe produkty zbożowe (np. mąka ziemniaczana, bułka tarta, żywność dietetyczna i odżywki na bazie produktów zbożowych).

Pieczyno – wszystkie gatunki i rodzaje, z wyjątkiem pieczywa chrupkiego, tostowego i pieczywa cukierniczego (rogale, bułeczki maślane, chałki, itp.).

Pozostałe wyroby piekarskie – pieczywo chrupkie, chleb tostowy, maca, wafle ryżowe, pieczywo cukiernicze (np. chałki, rogalce, bułeczki maślane), wyroby ciastkarskie (np. z ciasta drożdżowego, francuskiego, parzonego, kruchego, biszkoptowego, z masy orzechowej, migdałowej, pieczywo cukiernicze trwałe (wafle, pierniczki), drożdżowe, tarty ze słodkim nadzieniem).

Makarony i produkty makaronowe – wszystkie gatunki i rodzaje makaronu, produkty makaronowe (np. gotowe dania przygotowane głównie z makaronu lub kuskus).

Mąka – wszystkie gatunki i rodzaje z wyjątkiem mąki ziemniaczanej, mąki z tapioki, sago.

Płatki śniadaniowe – kukurydziane, owsiane, jęczmieniane, orkiszowe, musli, otręby, inne.

Mięso

Mięso surowe – wołowe, cielęce, wieprzowe (w tym boczek), baranie, jagnięce, kozie, końskie, z królików, z dzicyzny, inne; kości konsumpcyjne.

Drób – kury, koguty, kurczęta, pozostały drób (kaczki, gęsi, bażanty hodowlane, indyki, perliczki) bity i żywy przeznaczony do spożycia, kości konsumpcyjne.

Wędliny i inne przetwory mięsne – wędliny wysokogatunkowe wędzone i gotowane (np. szynka, polędwica, baleron, kiełbasy trwałe (myśliwska, salami, kabanosy), wędliny drobiowe, wędliny podrobowe (salceson, kaszanka, pasztetowa), pozostałe wędliny (np. parówki, zwyczajna, mielonka), konserwy mięsne, wyroby garmazeryjne takie jak tatar, flaki garmazeryjne, kotlety smażone, surowe kotlety panierowane, farsze, pasty, pasztety, pieczenie, szynka w galarecie, faszerowany drób, boczek faszerowany, golonka gotowana, inne wyroby kulinarne, (np. galaretki mięsne i mięsno-warzywne), pozostałe.

Podroby i przetwory podrobowe – wątroba, nogi, głowy, ogony, ozory, płuca, serca, nerki, żołądki, mózdzki, flaki, pozostałe – ze zwierząt rzeźnych, drobiu i dzicyzny, przetwory podrobowe (np. salceson, kaszanka, pasztetowa).

Ryby i owoce morza

Ryby morskie i słodkowodne, owoce morza, skorupiaki i inne zwierzęta słodkowodne świeże, chłodzone, mrożone, ryby i owoce morza suszone, wędzone lub solone, pozostałe przetwory z ryb i owoców morza (np. konserwy rybne, marynaty oraz pozostałe wyroby na bazie ryb i owoców morza np.: kotlety rybne panierowane, ryby z warzywami, w galarecie, po grecku).

Mleko, sery i jaja

Mleko świeże, zagęszczone i w proszku, jogurty, sery dojrzewające i topione, twarogi, śmietana, napoje i inne produkty mleczne, jaja.

Mleko – krowie oraz innych zwierząt, świeże, pasteryzowane, UHT, homogenizowane.

Mleko zagęszczone i w proszku – pełne i odtłuszczone.

Jogurty.

Twarogi – twarogi, twarożki (z wyjątkiem serków słodkich), bryndza, feta, pozostałe.

Sery dojrzewające i topione — sery twarde, półtwarde, topione, wędzone, pleśniowe, pozostałe.

Napoje mleczne i inne produkty mleczne — kefir, maślanka, desery mleczne (np. serki smakowe słodkie, desery twarogowe), mleko sojowe, kokosowe.

Śmietana.

Jaja — kurze i innych ptaków.

Oleje i tłuszcze

Tłuszcze zwierzęce — masło, słonina, smalec, tój, podgardle, pozostałe (surowe i topione).

Masło — świeże, topione, solone oraz zawierające dodatek oleju do 20%.

Tłuszcze roślinne — margaryna, masło roślinne, mieszanki masła i masła roślinnego, olej, oliwa, pozostałe.

Owoce

Owoce cytrusowe i banany, pozostałe owoce świeże, chłodzone, mrożone, owoce suszone, orzechy, przetwory owocowe.

Owoce cytrusowe i banany — owoce cytrusowe (np. cytryny, pomarańcze, mandarynki, grapefruity, inne), banany.

Pozostałe owoce świeże — jabłka, gruszki, śliwki, czereśnie, wiśnie, morele, brzoskwinie, owoce jagodowe, melony, arbuzy, figi, ananasy, mango, kiwi, winogrona, inne.

Owoce suszone, mrożone, orzechy, przetwory owocowe — owoce suszone, owoce mrożone, orzechy, również solone i prażone, migdały, nasiona, pestki jadalne (np. mak, siemię lniane, pestki dyni, słonecznika, chipsy owocowe, owoce marynowane, sałatki owocowe, żywność dietetyczna i odżywki, której głównym składnikiem są owoce).

Warzywa

Warzywa i grzyby świeże, chłodzone, mrożone, ziemniaki, warzywa i grzyby suszone, pozostałe przetwory warzywne i grzybowe.

Warzywa świeże lub chłodzone — sałata, kapusta, kalafiorowate (kalafior, brokuły), pomidory, ogórki, marchew, buraki, cebula, pozostałe warzywa i grzyby (pozostałe warzywa liściaste, łądogowe np. cykorja, szpinak, koperek, szczypiorek), dynia, papryka, kalarepa, cukinia, groszek zielony w strąkach, kukurydza, pozostałe warzywa korzeniowe i bulwiaste (np. rzodkiewka, seler, por, szparagi), grzyby, pozostałe.

Warzywa i grzyby mrożone.

Warzywa suszone i pozostałe przetwory warzywne — kapusta kwaszona, pozostałe przetwory warzywne i grzybowe (warzywa kwaszone, solone, marynaty, koncentraty, przeciery, sałatki i surówki, susz warzywny, grzybowy, suszone ziarna roślin strączkowych np. groch łuskany, fasola, bób, soczewica, soja, pozostałe), żywność dietetyczna i odżywki, których głównym składnikiem są warzywa), przetwory ziemniaczane (np.: puree ziemniaczane, frytki, knedle, kopytka, pyzy), chipsy (ziemniaczane, warzywne).

Cukier, dżem, miód, czekolada i wyroby cukiernicze

Cukier, dżemy, marmolady, powidła, kompoty, miód naturalny i sztuczny, czekolada, wyroby cukiernicze, lody jadalne, sztuczne substytuty cukru.

Cukier — kryształ, rafinowany, puder, w kostkach, glukoza.

Wyroby cukiernicze — cukierki nieczekoladowe, wyroby czekoladopodobne i w polewie kakaowej, toffi, pastylki, batony wieloskładnikowe typu snickers, mars, corny, pozostałe wyroby cukiernicze (marmoladki, galaretki, marmelady, chałwa), kremy czekoladowe typu „Nutella”, orzechy lukrowane i w czekoladzie, guma do żucia, pozostałe.

Wyroby żywnościowe, gdzie indziej niesklasyfikowane

Sosy przyprawowe i inne (np. musztarda, majonez, ketchup, ocet), sól, przyprawy korzenne i zioła kulinarne (np. cynamon, imbir, goździki, jarzynka, vegeta, ziele angielskie, wanilia), homogenizowana żywność dla dzieci, gotowe dania zakonserwowane, posiłki świeże wieloskładnikowe lub mrożone (np. gołąbki, fasolka po bretońsku, leczo, bigos, zupy, kanapki, hot-dogi, hamburgery, zapiekanki, produkty sojowe z wyjątkiem mleka sojowego), inne artykuły żywnościowe gdzie indziej niesklasyfikowane (drożdże, żywność dietetyczna specjalnego przeznaczenia np. odżywki dla sportowców, napoje izotoniczne, dieta Cambridge, koncentraty (np. koncentraty: zup, drugich dań, sosów do potraw, deserów, śmietanka do kawy w proszku), gotowe desery z wyjątkiem deserów mlecznych, inne artykuły żywnościowe np. kwas cytrynowy, pektyna, żelatyna, barwniki spożywcze), pozostałe.

NAPOJE BEZALKOHOLOWE

Kawa, herbata, kakao i czekolada w proszku, wody mineralne, źródlane, napoje bezalkoholowe gazowane (np. lemoniada, oranżada, coca-cola), koncentraty do sporządzania napojów w płynie i w proszku, soki owocowe, warzywne.

Kawa – naturalna palona i ekstrakty kawy naturalnej, kawa zbożowa, substytuty kawy.

Herbata – naturalna, herbata zawierająca dodatki zapachowe i smakowe, herbaty owocowe i ziołowe, rozpuszczalne.

Kakao i czekolada w proszku.

Wody mineralne i źródlane – wody źródlane, mineralne gazowane i niegazowane.

Soki owocowe – soki pitne i zagęszczone.

Soki warzywne i owocowo-warzywne – soki pitne i zagęszczone.

2. NAPOJE ALKOHOLOWE, WYROBY TYTONIOWE I NARKOTYKI

Napoje alkoholowe

Napoje spirytusowe, likiery, wina, piwa – bez skonsumowanych i zakupionych „na wynos” w placówkach gastronomicznych.

Napoje spirytusowe, likiery – spirytus, wódki, likiery, miody pitne, pozostałe napoje alkoholowe o wysokiej zawartości alkoholu.

Piwo – wszystkie rodzaje piwa, napoje na bazie piwa, piwo bezalkoholowe.

Wyroby tytoniowe

Wyroby tytoniowe: papierosy, cygara, tabaka, tytoń.

3. ODZIEŻ I OBUWIE

Materiały bieliźniarskie i odzieżowe, odzież (zarówno do użytku codziennego jak również do uprawiania sportu, turystyki): okrycia, ubiory gotowe, szyte na miarę, bielizna osobista, wyroby pończosnicze, nakrycia głowy, artykuły galanteryjne, pasmanteria, wyroby włókiennicze, usługi krawieckie i odzieżowe, usługi pralnicze, obuwie, części obuwia i usługi obuwnicze.

Odzież i materiały odzieżowe

Materiały odzieżowe, ubiory (męskie, damskie, dziecięce) z dowolnych materiałów (w tym ze skóry, z futer naturalnych, tworzyw sztucznych i gumy), bielizna osobista, wyroby pończosnicze, akcesoria odzieżowe i inne artykuły galanteryjne, pasmanteria i wyroby włókiennicze, usługi związane z odzieżą, czyszczenie, farbowanie, pranie, naprawa odzieży, wypożyczanie odzieży.

Obuwie

Obuwie męskie, damskie, dziecięce skórzane, skóropodobne, tekstylne, z tworzyw sztucznych, gumowe, akcesoria obuwnicze (np. obcasy, zelówki), usługi obuwnicze, wypożyczanie obuwia.

4. UŻYTKOWANIE MIESZKANIA LUB DOMU I NOŚNIKI ENERGII

Opłaty za najem mieszkania, materiały i usługi związane z konserwacją mieszkania lub domu i inne usługi związane z zamieszkiwaniem (zaopatrywanie w wodę, usługi kanalizacyjne, wywóz nieczystości, koszty zarządzania i administracji nieruchomością, pozostałe usługi związane z zamieszkiwaniem), nośniki energii.

Opłaty na rzecz właścicieli oraz inne usługi związane z zamieszkiwaniem

Opłaty (odstępne) na rzecz właściciela lub głównego użytkownika poniesione przez najemcę lub podnajemcę za użytkowanie domu (pierwszego, drugiego lub kolejnych), garażu lub miejsca do parkowania związane z pierwszym, drugim lub kolejnymi domami; wywóz nieczystości; koszty zarządu i administracji nieruchomością (opłaty eksploatacyjne); pozostałe usługi związane z zamieszkiwaniem (utrzymanie w czystości klatek schodowych i innych urządzeń wspólnego użytkowania, konserwacja wind, anteny zbiorczej, domofonu itp.).

Zimna woda łącznie z usługami kanalizacyjnymi – dostarczanie zimnej wody łącznie z usługami kanalizacyjnymi.

Nośniki energii

Energia elektryczna i gaz — opłaty za zużycie energii elektrycznej dla celów oświetleniowych i grzewczych, opłaty za zużycie gazu ziemnego oraz za napełnienie butli gazowych dla potrzeb gospodarstwa domowego.

Energia ciepła — centralne ogrzewanie i ciepła woda.

Opał — paliwa płynne (oleje opałowe, nafta), węgiel kamienny, koks, drewno opałowe, pozostałe artykuły opałowe (węgiel brunatny, torf, trociny), pozostałe.

5. WYPOSAŻENIE MIESZKANIA I PROWADZENIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Meble, artykuły dekoracyjne, sprzęt oświetleniowy, dywany, wykładziny podłogowe i ich naprawa, artykuły włókiennicze, sprzęt gospodarstwa domowego, wyroby szklane, zastawa stołowa oraz inne artykuły kuchenne i domowe, narzędzia i sprzęt do domu i ogrodu przydomowego, inne artykuły użytku domowego oraz usługi związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego (środki czyszczące i konserwujące, pozostałe nietrwałe artykuły użytku domowego, wynagrodzenia pracowników zatrudnionych na stałe przez badane gospodarstwo domowe, czyszczenie, farbowanie artykułów włókienniczych gospodarstwa domowego, wynajem mebli, sprzętu i artykułów wyposażenia mieszkania, pozostałe usługi związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego (np. sprzątanie mieszkania, dezynsekcja, szycie na zamówienie zasłon, firanek, itp.).

Meble do mieszkania lub domu — meble i elementy meblarskie, półwyroby meblarskie (np. skrzynie do kanap i tapczanów, materace, wkłady do łóżek), obudowy stolarskie na kaloryfery, piecyki, kominki, lodówki; meble łazienkowe, kabiny prysznicowe, pozostałe.

Dywany i wykładziny dywanowe — dywany, chodniki, wykładziny dywanowe.

Artykuły włókiennicze — firanki, serwety, tkaniny pościelowe, stołowe, ręcznikowe, bielizna stołowa (obrussy) i pościelowa, ręczniki, koce, inne, naprawa artykułów włókienniczych.

Urządzenia gospodarstwa domowego

Chłodziarki, zamrażarki, urządzenia do mycia naczyń, prania i suszenia (pralki i suszarki, wirówki, zmywarki do naczyń, maszyny do maglowania, pozostałe), kuchenki, urządzenia grzewcze i wentylacyjne, sprzęt czyszczący, maszyny do szycia i dziewiarskie, pozostały sprzęt trwałego użytku (sejfy), urządzenia do przygotowywania i przetwarzania żywności, pozostały elektryczny sprzęt gospodarstwa domowego (np. ekspresy, młynki do kawy, czajniki elektryczne, żelazka), instalacje i naprawy sprzętu gospodarstwa domowego.

Wyroby szklane, zastawa stołowa i artykuły użytku domowego

Wyroby szklane, zastawa stołowa, sztucce, srebro stołowe, nieelektryczny sprzęt i artykuły użytku domowego, (np. żaluzje, drabiny, kosze na śmieci), naprawy artykułów.

Środki czyszczące i konserwujące — pasty, proszki, płatki i płyny do prania, krochmal, środki chemiczne do prania i wywabiania plam, farby do tkanin, środki do pielęgnacji i konserwacji obuwia, artykułów galanteryjnych skórzaných, tekstylnych, pozostałe.

6. ZDROWIE

Wyroby medyczno-farmaceutyczne, urządzenia i sprzęt medyczny

Leki, surowice, szczepionki, zielarskie produkty farmaceutyczne, zioła, tran, urządzenia i sprzęt terapeutyczny (np. okulary optyczne, protezy kończyn, protezy zębowe, obuwie ortopedyczne) oraz pozostałe wyroby medyczne, (np. materiały chirurgiczne i opatrunkowe, aparaty słuchowe, termometry, smoczki), pozostałe.

Usługi ambulatoryjne i inne usług i związane ze zdrowiem

Opłaty za: porady lekarskie, wykonanie zabiegów chirurgicznych, zdjęć rentgenowskich, EKG, USG, echogramów, usługi dentystryczne i protezowni dentystrycznych, analizy laboratoryjne, robienie zastrzyków, wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych, opiekę nad chorymi, usługi pogotowia ratunkowego, medycyna niekonwencjonalna, pozostałe.

Usługi szpitalne i sanatoryjne

Opłaty za usługi świadczone osobom przebywającym w szpitalu: opłaty administracyjne związane z leczeniem szpitalnym, zakwaterowanie, wyżywienie osób przebywających w szpitalu, porady lekarskie, wykonywanie zabiegów chirurgicznych, badań medycznych, zdjęć rentgenowskich, zabiegi pielęgnacyjne, usługi dentystyczne, optyczne, kręgarskie, opłaty związane z leczeniem sanatoryjnym, w zakładach rehabilitacyjnych, pozostałe.

7. TRANSPORT

Środki transportu (samochody osobowe nowe i używane, pojazdy motorowe jednośladowe, rowery, pojazdy ciągnięte przez zwierzęta), eksploatacja prywatnych środków transportu, usługi transportowe.

Eksploatacja prywatnych środków transportu

Części zapasowe i akcesoria do środków transportu, paliwo, smary, oleje, płyny, konserwacja i naprawy środków transportu, opłaty za użytkowanie garażu (nie związane z pierwszym i kolejnymi domami), wynajem garażu, opłaty za parking, kursy prawa jazdy, wynajem środków transportu (bez kierowcy), pozostałe.

Usługi transportowe

Opłaty za przejazd i przewozy bagażu: koleją, autobusami, taksówkami, samolotami, statkami morskimi i śródlądowymi, środkami komunikacji miejskiej, pozostałe usługi transportowe: opłaty za przewozy kolejkami górskimi, przewóz zakupionych towarów, przeprowadzki, pozostałe.

8. ŁĄCZNOŚĆ

Usługi pocztowe: doręczanie listów, paczek, zakup znaczków i kart pocztowych (z wyjątkiem zakupionych do celów kolekcjonerskich); sprzęt telekomunikacyjny: zakup aparatów telefonicznych, radiotelefonicznych, telefaxów; usługi telekomunikacyjne.

Usługi telekomunikacyjne

Opłaty za rozmowy telefoniczne z telefonów stacjonarnych, komórkowych, opłaty za instalacje telefoniczne, opłaty za Internet, pozostałe usługi telekomunikacyjne: opłaty za rozmowy z automatów publicznych, rozmowy z hoteli, restauracji, zakup kart telefonicznych.

9. REKREACJA I KULTURA

Sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny, sprzęt trwałego użytku związany z rekreacją i kulturą (np. samochody z częścią mieszkalną, przyczepy kempingowe, samoloty, szybowce, lotnie, balony, łodzie, konie, kuce, kajaki, deski surfingowe, sprzęt do nurkowania, sprzęt do gry w golfa, sprzęt kulturystyczny, bilard), instrumenty muzyczne.

Sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny

Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu (m.in. odbiorniki radiofoniczne, magnetofony i radiomagnetofony, odtwarzacze płyt kompaktowych, zestawy sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku, gramofony, dyktafony, mikrofony, kolumny, słuchawki, wzmacniacze, anteny, odbiorniki telewizyjne, magnetowidy i odtwarzacze wideo), przenośne odtwarzacze dźwięku i obrazu (np. MP3, MP4), instalacja telewizji kablowej, anten satelitarnych, sprzęt fotograficzny i kinematograficzny, przyrządy optyczne (mikroskopy, teleskopy, kompas), sprzęt informatyczny (komputery osobiste, modemy, drukarki, monitory), oprogramowanie, kalkulatory, maszyny do pisania, nośniki informacji (kasyety magnetofonowe i wideo, płyty kompaktowe, DVD, dyskietki, dyski zewnętrzne, karty pamięci, filmy i taśmy do kamery, materiały fotograficzne), naprawa i konserwacja artykułów.

Pozostały sprzęt związany z rekreacją, artykuły ogrodnicze i zwierzęta domowe

Gry, zabawki, artykuły kolekcjonerskie, dewocjonalia, wyposażenie sportowe, kempingowe (piłki, rakietki tenisowe i badmintonowe, akcesoria lekkoatletyczne, gimnastyczne, sprzęt do gier sportowych, sprzęt narciarski, saneczkarski, tyżwiarski, żeglarski, wioślarski, wędkarski, pływakowski, turystyczny: butle gazowe turystyczne, namioty, spi-

wory, materace, osprzęt myśliwski łącznie z amunicją, piecyki, różna i inne urządzenia kempingowe, obuwie wykorzystywane wyłącznie do celów sportowych lub turystycznych, pozostałe), naprawa wyposażenia sportowego, kempingowego, artykuły ogrodnicze do domu i ogrodu przydomowego (sadzonki, ziemia, naturalne i sztuczne kwiaty, nawozy, nasiona, doniczki, skrzynki na kwiaty), zwierzęta domowe (karma, lekarstwa, akcesoria), usługi związane ze zwierzętami domowymi (leczenie zwierząt, usługi kosmetyczne).

Usługi związane rekreacją i kulturą

Opłaty za wstęp: do kina, teatru, opery, na koncert, do muzeum, galerii, cyrku, ogrodu zoologicznego, parku narodowego, opłaty związane z działalnością kulturalną, sportową i rekreacyjną (korzystanie z basenów, lodowisk, siłowni, wypożyczanie koni, sprzętu sportowego i turystycznego, wypożyczanie sprzętu zaspokajającego potrzeby kulturalne, opłaty za radio i telewizję, pozostałe usługi związane z działalnością kulturalną (np. wynajem muzyków, wykonywanie zdjęć i inne usługi fotograficzne i filmowe), udział w grach hazardowych, pozostałe.

Opłaty za radio i telewizję – abonament RTV, opłaty za radio i telewizję sieciową, kablową, cyfrową.

Czasopisma, gazety, książki oraz artykuły piśmienne, kreślarskie, malarskie

Czasopisma, gazety, książki naukowe, beletrystyczne, podręczniki, encyklopedie, atlasy, słowniki, wydawnictwa albumowe, gazety i czasopisma: tygodniki, miesięczniki, wydawnictwa periodyczne łącznie z opłatą za prenumeratę, oprawa książek i zakup e-książek, druki różne: wizytówki, reprodukcje, obrazy na papierze, płótnie, mapy, plakaty, pocztówki, artykuły piśmienne, malarskie, kreślarskie, globusy, pozostałe.

Turystyka zorganizowana

Turystyka zorganizowana w kraju, za granicą: opłaty za wycieczki zorganizowane, wczasy, obozy, zimowiska, kolonie dla dzieci i młodzieży.

10. EDUKACJA

Szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły zasadnicze, średnie zawodowe, licea ogólnokształcące, szkoły policealne, szkolnictwo wyższe, edukacja nie zdefiniowana poziomem nauczania (zawodowe kursy doszkalające, inne kursy) – opłaty za naukę w szkołach publicznych, prywatnych, społecznych. Opłaty za przedszkole.

Przedszkola – opłaty za przedszkole.

Szkoły wyższe – opłaty za naukę w szkołach wyższych.

11. RESTAURACJE I HOTELE

Restauracje, kawiarnie, bary, stołówki, bufety, uliczne punkty gastronomiczne, (automaty sprzedażowe); zakwaterowanie (hotele, kwatery prywatne, schroniska, domy wypoczynkowe, internaty, akademiki, kempingi, pozostałe).

Gastronomia

Wydatki w placówkach żywienia zbiorowego: restauracjach, kawiarniach, herbaciarniach, barach i punktach gastronomicznych łącznie z posiłkami gotowymi kupionymi na wynos, produktami do bezpośredniej konsumpcji sprzedawanymi np. z automatów (kanapki, przekąski, kawa), napiwki, wydatki na żywienie w stołówkach: pracowniczych, szkolnych, uniwersyteckich, bufetach.

12. POZOSTAŁE WYDATKI NA TOWARY I USŁUGI

Higiena osobista, artykuły użytku osobistego, opieka społeczna, ubezpieczenia, pozostałe usługi wcześniej nie wyszczególnione: usługi finansowe świadczone przez banki i inne instytucje, usługi doradztwa ubezpieczeniowego i finansowego, usługi administracyjne, usługi prawnicze i księgowość, usługi pogrzebowe i cmentarne, pozostałe opłaty i usługi (np. usługi poligraficzne, usługi agencji pośrednictwa pracy, usługi agencji towarzyskich, biur matrymonialnych, pozostałe).

Higiena osobista

Usługi w zakresie higieny osobistej, przyrządy elektryczne i inne artykuły do higieny osobistej: przyrządy do strzyżenia, suszenia i pielęgnacji włosów, golenia, do pielęgnacji rąk i twarzy, szczotki do: włosów, paznokci, zębów, środki kosmetyczne i higieniczne, artykuły papierniczo-higieniczne, naprawa urządzeń do higieny osobistej, pozostałe.

Usługi fryzjerskie, kosmetyczne i pielęgnacyjne – usługi salonów fryzjerskich, usługi kosmetyczne i pielęgnacyjne (zabiegi kosmetyczne, sauny, solaria, masaże niemedyce), pozostałe.

Środki kosmetyczne i higieniczne – szminki, produkty do makijażu, lakiery i płyny do włosów, paznokci, perfumy, mydła toaletowe, szampony do włosów, pasty do zębów, inne środki do mycia, pozostałe.

Artykuły papierniczo-higieniczne i pozostałe – papier toaletowy, chusteczki higieniczne papierowe, ręczniki papierowe, pieluchy jednorazowe, pozostałe.

Artykuły użytku osobistego, gdzie indziej niesklasyfikowane

Biżuteria, zegary, zegarki, artykuły podróżne i galanterijne: walizki, torby podróżne, torebki, plecaki, portfele, artykuły związane z paleniem tytoniu (np. fajki, papierośnice, zapalniczki), artykuły dla niemowląt: wózki, nosidełka, foteliki dla niemowląt, artykuły cementarne, pozostałe: okulary przeciwsłoneczne, parasole, laski, termometry zaokienne i pokojowe, broń biała, gazowa, naprawa artykułów, usługi złotnicze, jubilerskie, pozostałe.

Opieka społeczna

Prywatna i publiczna pomoc i opieka społeczna – usługi świadczone dla osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych, rodzin wymagających stałej lub czasowej opieki (usługi te zawierają pomoc w domu, opiekę dzienną, opiekę rehabilitacyjną), opieka nad dziećmi poza domem, opłata za żłobek, pozostałe usługi w zakresie opieki socjalnej: doradztwo, poradnictwo, posiłki dla biednych, pozostałe.

Ubezpieczenia

Ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia związane z mieszkaniem i zamieszkiwaniem, prywatne ubezpieczenia związane ze zdrowiem, ubezpieczenia związane z transportem, pozostałe ubezpieczenia: od odpowiedzialności cywilnej, od szkód wyrządzonych innym osobom, ich życiu, zdrowiu lub mieniu, ubezpieczenie garażu, działki, pozostałe.

Ubezpieczenia na życie – ubezpieczenie na życie łącznie z wariantami dodatkowych ubezpieczeń.

Ubezpieczenia związane z mieszkaniem i zamieszkiwaniem – ubezpieczenia mieszkania (głównie jego wyposażenia), ubezpieczenia budynków, garażu, działki, inne.

Ubezpieczenia związane ze zdrowiem (prywatne) – ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorobowe.

Ubezpieczenia związane z transportem – ubezpieczenia środków transportu, OC, AC, NW kierowców i pasażerów, ubezpieczenie turystyczne.

Kieszonkowe

Kieszonkowe, jeżeli jest przeznaczone na konsumpcję (nie jest przeznaczone na oszczędności), a nie można wyszczególnić na zakup jakich artykułów i usług zostało przeznaczone.

III. CLASSIFICATION OF EXPENDITURES ON CONSUMER GOODS AND SERVICES

EXPENDITURES ON CONSUMER GOODS AND SERVICES — amount allocated to satisfying household's need

1. FOOD AND NON-ALCOHOLIC BEVERAGES

FOOD

Bread and cereals

Rice, bread and other bakery products (e. g. crisp bread, toasted bread, rask), flour, groats, pizzas, products based on flour (e.g. pancakes, dumplings with all kind of fillings), pasta and pasta products, breakfast cereals, other cereals (e.g. potato starch, breadcrumbs, dietary products based on cereals).

Bread — in all kinds, excluding pastry-cook products.

Other bakery products — pastry-cook products as crisp bread, toasted bread, rice wafers, cakes, tarts, pies, wafers.

Pasta and pasta products — in all forms, ready-to-eat pasta based dishes.

Flour — all kinds, excluding potato starch.

Breakfast cereals — cornflakes, oatflakes, muesli.

Meat

Raw meat — meat of beef, bovine, swine (including raw bacon), sheep, goat, horse, rabbit, boar, other, bones.

Poultry — hen, cock, chicken, other poultry (duck, goose, pheasant, turkey), bones.

Processed meat and other meat preparations — dried, boiled, salted or smoked meat in all kinds (e.g. ham, sausages, salami, bacon), canned meat, semi-finished food products — culinary products (pate, stuffings, fry cutlets stew, etc.) others.

Edible offal and offal preparations.

Fish and seafood

Fresh, chilled or frozen fish and seafood, dried, smoked or salted fish and seafood, other preserved or processed fish and seafood preparations, canned fish and seafood.

Milk, cheese, eggs

Fresh milk, preserved milk, yogurt, cheese and curd, cream, milk-based beverages and other similar milk-based products, eggs.

Milk — whole, from cows and other animals — low fat, fresh, pasteurized or sterilized milk.

Preserved milk — condensed, evaporated or powdered.

Yoghurt.

Curd — excluding sweet cottage cheese.

Ripening and melted cheese.

Milk-based beverages and other milk products — milk-based beverages and desserts, sweet cottage cheese, soya and coconut milk.

Cream.

Eggs — poultry eggs.

Oils and fats

Animal fats — butter, lard, other (raw and fuse).

Butter — raw, fuse, salted, butter containing up to 20 per cent oil.

Vegetable fats — margarine, oils, olive oil, peanut butter, other.

Fruit

Citrus fruit and bananas, other fruit (fresh, chilled or frozen), dry fruit, nuts, preserved fruit.

Citrus fruit and bananas — oranges, lemons, mandarins, grapefruits, bananas, others.

Other fresh fruit – apples, pears, plums, cherries, apricots, peaches, melons, watermelons, berries, figs, pineapple, mangos, grapes, others.

Dried, frozen fruit, nuts and processed fruit – dried and frozen fruit, nuts of which salted or roasted nuts, almonds, seeds, edible kernel (e.g. poppy-seed, kernel of pumpkin, sunflower); dried, pasteurized fruit, marinade fruit, fruit salads, dietary preparations and culinary ingredients based exclusively on fruit.

Vegetables

Vegetables and mushrooms fresh, chilled or frozen, potatoes, dried, preserved or processed vegetables and mushrooms.

Vegetables (fresh or chilled) – lettuce, leaf and stem vegetables (e.g. chicory, spinach, celery, parsley), cabbages (cabbage, broccoli, cauliflower), tomato, cucumber, pumpkin, paprika, kohlrabi, beans, sweet corn, potatoes, beetroot, carrot, onion, other root crops, non-starchy bulbs (f.e. radish, leek, asparagus), mushrooms, others.

Frozen vegetables and mushrooms.

Dried vegetables and other processed vegetables – dried vegetables and mushrooms, sauerkraut, sour vegetables, salted vegetables, pickle, vegetables salads, pulses grains (peas, beans, lentil, soy-bean, others), products of potatoes, dietary preparations and culinary ingredients based exclusively on vegetables.

Sugar, jam, honey, chocolate and confectionery

Sugar, jam, marmalade, compote, natural and artificial honey, chocolate, confectionery, ice cream, artificial sugar substitutes.

Sugar – unrefined or refined, powdered, crystallized or in lumps.

Confectionery – non-chocolate sweets, toffees, pastilles, multi-ingredient candy-bars, chewing gum, glucose, chocolate and frosting covered nuts, others.

Other food products n.e.c.

Condiment sauces (e.g. mustard, mayonnaise, ketchup, vinegar), salt, spices (e.g. cinnamon, ginger, pimento), homogenized baby food, fresh or frozen ready-to-eat dishes (e.g. stuffed cabbages, beans with meat, bigos, sandwich, hot dogs, hamburgers, soya substitutes except soya milk), other food products (e. g. baker's yeast, dietary preparations, diet supplement for sportsman, isotonic drinks, soup and others concentrate, powdered cream, ready-to-serve dessert (excluding milk-based dessert), lemon acid, pectin, gelatin, food dye, others).

Non – alcoholic beverages

Coffee, tea, cocoa and powdered chocolate, mineral waters, soft drinks (e.g. lemonades, colas), syrups and concentrates for the preparation of beverages, fruit and vegetable juices.

Coffee – natural, roasted, coffee extracts and essences, coffee substitutes.

Tea – natural, herbal tea, fruit tea, instant tea, other plant products for infusions.

Cocoa and powdered chocolate

Mineral and spring waters – mineral or spring waters – still or sparkling.

Fruit juices

Vegetable and fruit and vegetable juices

2. ALCOHOLIC BEVERAGES, TOBACCO AND NARCOTICS

Alcoholic beverages

Spirits, liqueurs, wine, beer – excludes alcoholic beverages sold for immediate consumption by hotels, restaurants, cafes.

Spirits and liqueurs – spirits, vodkas, liqueurs, meads, others.

Beer – all kinds of beer including low and non-alcoholic beer.

Tobacco

Tobacco: cigarettes, cigars, pipe tobacco.

3. CLOTHING AND FOOTWEAR

Fabrics of natural fibres, of man-made fibres and of mixtures of natural and man-made fibres, clothing (for everyday wear, for sport, tourism): garments ready to wear or made-to-measure, underwear, stockings, other articles of clothing and clothing accessories, tailors services, repair and hire of clothing, dry-cleaning, footwear and accessories for footwear, repair and hire of footwear.

Clothing and clothing materials

Fabrics of natural fibres, of man-made fibres and of mixtures of natural and man-made fibres, garments for: men, women, children in all materials including leather, plastics and rubber (overcoats, capes, raincoats, jackets, trousers, costumes, waistcoats, shirts, blouses, pullovers, cardigans, skirts, dresses), underwear, pyjamas, socks, stockings, tights, other articles of clothing and clothing accessories, dry-cleaning, laundering and dyeing of garments, repair and hire of clothing.

Footwear

Footwear for men, women, children in all materials, parts of footwear (heels, soles), repair and hire of footwear.

4. HOUSING, WATER, ELECTRICITY, GAS AND OTHER FUELS

Rentals for housing, materials and services for the maintenance and repair of the dwelling, water supply and other services relating to the dwelling (water supply, sewerage collection, refuse collection, management and administration costs, other services relating to the dwelling), electricity, gas and other fuels.

Actual rentals for housing and other services connected with the dwelling

Payments (actual rentals) to the owner or main user effected by a tenant or subtenant for the occupation of a dwelling (the first, second or any other), garage or parking space related to the first, second or any other dwelling; refuse collection, management and administration costs; other services relating to the dwelling (cleaning staircases and other commonly used facilities, maintenance of lift, community aerial, interphone etc.).

Cold water supply including sewerage services – water supply, including sewerage services.

Electricity, gas and other fuels

Electric power and gas – payment for consumption of electricity, gas (town gas and natural gas).

Heat energy – central heating and hot water.

Fuel – liquid fuels (petroleum, domestic heating oil), coal, coke, briquettes, firewood, other fuel (peat, sawdust), others.

5. FURNISHINGS, HOUSEHOLD EQUIPMENT AND ROUTINE MAINTENANCE OF THE HOUSE

Furniture, furnishings, decoration articles, lighting equipment, carpets and other floor coverings, repairs of furniture, furnishings and floor coverings, household textiles, household appliances, glassware, tableware and household utensils, tools and equipment for house and garden, goods and services for routine household maintenance (cleaning and maintenance products such as soaps, washing powders, detergents, others), other non-durable household articles, domestic services and home care services (e.g. the employment of paid staff in private service such as butlers, cooks, gardeners, disinfecting, fumigation and pest extermination).

Household furniture – furniture, furniture elements (e.g. chest of drawers, base-mattresses), covers for heater, chimney, refrigerators; bathrooms cabinets, others.

Carpets and other fitted carpets – carpets, linoleum and other such floor coverings.

Textiles – furnishing fabrics, curtains, bedlinen such as sheets, table and bathroom linen such as tablecloths, towels, blankets, others, repair of household equipment.

Household appliances

Refrigerators, freezers, washing machines, drying machines and dish washers, ironing and pressing machines, others, cookers, heaters, air-conditioners, cleaning equipment, sewing and knitting machines, other major

household appliances such as safes, other electric household appliances (f.e. coffee mills, irons, tea kettle), repair of household appliances.

Glassware, tableware and household utensils

Glassware, tableware, cutlery, flatware, non-electric kitchen and domestic utensils, other small tools and miscellaneous accessories (e.g. blinds, ladders, waste baskets), repair of this articles.

Cleaning and maintenance products – washing powders, scouring powders, detergents, disinfectant bleaches, polishes, agents for routine household maintenance, others.

6. HEALTH

Medical products, appliances and equipment

Pharmaceutical products, serum and vaccines, herbs, cod liver, other medical products and therapeutic appliances and equipment (e.g. clinical thermometers, adhesive and non-adhesive bandages, corrective eye-glasses, orthopedic braces and supports, orthopedic footwear, surgical materials, hearing aids, dummies), others.

Out-patient services and health-related services

Consultations of physicians in general or specialist practice, services of surgeons, dental services, fitting costs of dentures, services of medical analysis laboratories and X-ray centers, services of medical auxiliaries (nurses and midwives), ambulance services other than hospital ambulance, paramedical services, others.

Hospital and sanatorium services

Services provided to hospitalized persons: administration, accommodation, food and drink, services of physicians in general or specialist practice, services of surgeons and of dentists, medical analysis, services of auxiliaries such as nurses, midwives, chiropractors, optometrists, X-ray centers, services of rehabilitation centers, sanatorium treatment, others.

7. TRANSPORT

Purchase of new and second hand motor cars, motor cycles, bicycles, animal drawn vehicles, operation of personal transport equipment, transport services, others.

Operation of private transport equipment

Spare parts and accessories of transport equipment, fuels and lubricants, maintenance and repairs of personal transport equipment, hire of garages or parking spaces not connected with the first and the second residences, driving lessons, hire of personal transport equipment without drivers, others.

Transport services

Transport of persons and luggage by railway (train, tram and underground), by road (bus, coach, taxi), by air, by sea and inland waterway, combined transport services, other purchased transport services (funicular, moving and storage of household goods), others.

8. COMMUNICATION

Postal services: payments for the delivery of letters, parcels, purchase of new postage stamps and post-cards (excludes purchase of used or cancelled postage stamps for collecting purposes), telecommunications equipment: purchase of telephones, radio-telephones, telefax machines, telecommunications services.

Telephone and telefax services

Phone call charges for landline and mobile phones, installation costs of telephone equipment, Internet charges, other telephone and telefax services: telephone calls from a public line or from hotels, restaurants, buying telephone cards.

9. RECREATION AND CULTURE

Audio-visual, photographic and information processing equipment, other major durables for recreation and culture (camper vans, caravans and trailers, aeroplanes, microlights aircraft, gliders, hang-gliders and hot-air balloons, boats, horses, ponies, kayaks, wind-surfing boards, sea-diving equipment and golf carts, bodybuilding equipment, billiard tables), musical instruments.

Audio-visual, photographic and information processing equipment

Radio sets, tape recorders and radio-tape-recorder, CD, MP3 player, hi-fi stereo music system, gramophones, microphones, columns, earphones, tuners, aerials, television sets, video recorders and satellite aerials, photographic and cinematographic equipment, optical instruments (telescopes, compasses, binoculars, microscopes), data processing equipment (personal computers, modems, printers, monitors, calculators, typewriters, others), recording media (cassettes, pre-recorded tapes, video cassettes, CD record, diskettes, cartridges and discs for photographic and cinematographic use, photographic supplies, unexposed films), maintenance and repair of articles.

Other recreational items and equipment, gardens and pets

Games, toys, hobbies, devotional articles, equipment for sport, camping (balls, tennis and badminton rackets, athletic and gymnastic accessories, equipment for sport games, skis, ice skates, yachting, rowing, fishing, swimming, tourism equipment: gas-cylinder, tents, sleeping bags, mattresses, fire arms and ammunition for hunting, camping stoves and barbecues, game-specific footwear for tourism and sporting only, others), repair of recreational items, flowers and gardens (plants, soil, natural and artificial flowers, manures, seeds, pots, flower boxes), pets (pet foods, veterinary products, accessories), veterinary and other services for pets such as grooming and boarding.

Recreational and cultural services

Services provided by: cinemas, theatres, opera houses, concert halls, museums, art. galleries, circuses, zoological gardens, national parks, sporting, recreational and cultural services (swimming pools, ice rinks, hire of horses, hire of equipment and accessories for sport and recreation, hire of equipment for culture), television and radio broadcasting, other cultural services (services of musicians, services of photographers such as developing, portrait photography), games of chance, others.

Television and radio taxes – television and radio broadcasting, license fees for and subscriptions to television networks.

Newspapers, magazines, books and stationery

Newspapers, magazines, scientific and belletristic books, school-books, encyclopaedias, atlases, dictionaries, scrapbooks and albums, newspapers and periodicals: newspapers, magazines and others periodicals with fees for subscription, miscellaneous printed matter: catalogues, advertising materials, posters, greeting cards and visiting cards, announcement and message cards, picture postcards, maps, binding services and E-book downloads, stationery and drawing materials, globes, others.

Group tourism

Group tourism in the country, foreign: holiday, camps, winter quarters for children and young people.

10. EDUCATION

Primary, lower secondary, basic vocational, secondary vocational, secondary general, post-secondary vocational schools, tertiary education, education not definable by level (vocational trainings and other courses) – fees for educational services, other. Fees for nursery schools.

Nursery schools – fees for nursery school.

Tertiary education – fees for educational services.

11. RESTAURANTS AND HOTELS

Restaurants, cafes, bars, canteens, buffets, street kiosks and the like, automatic vending machines; accommodation (hotels, boarding houses, motels, camping and caravan sites), others.

Catering services

Catering services provided by: restaurants, cafes, tearooms, bars and in places providing recreational, cultural and sporting services, included are cooked dishes to take away, products dispensed ready for consumption by automatic vending machines (sandwiches, snack bars, coffee), tips, catering services of works canteens, office canteens and canteens in schools, universities.

12. MISCELLANEOUS GOODS AND SERVICES

Personal hygiene, personal use objects, social care, insurance, other services: financial services provided by banks and other institutions, financial and insurance advisers, services of public administration, legal services and accountancy, funeral services, payment for the services of matrimonial agencies and marriage guidance counselors, others.

Personal hygiene

Personal grooming establishment and hairdressing salons, electrical appliances and other articles and products for personal care: electric and non-electric razors and hair trimmers, hair dryers, articles for face and hand, brushes for hair, nail, toothbrushes, articles for personal hygiene, paper-based and other hygienic articles, repair of electrical or non-electrical appliances, others.

Hairdressing salons and personal grooming establishments — hairdressing salons and personal grooming establishments, others.

Articles for personal hygiene — toilet soaps, toothpaste, shampoo, other washing and cleaning agents includes special medicinal soaps.

Paper-based and other hygienic articles — toilet paper, paper tissues, kitchen towels, nappies and others.

Other personal effects

Jewellery, clocks and watches, travel goods and other carriers: suitcases, trunks, travel bags, hand bags, rucksacks, wallets, articles for smokers (e.g. pipes, lighters, cigarette cases), articles for babies: baby carriages, push-chairs, car beds and seats, funerary articles, miscellaneous personal articles: sun-glasses, umbrellas, fans, wall thermometers, cold, gas weapon, repair of such articles, jeweler services, others.

Social care

Private and public welfare, either wholly or in part, for the elderly, the disabled and the family. Such services include residential care, home help, services of crèches, childcare outside the home, other services connecting with social protection: counseling, guidance, day care and rehabilitation, meal-programs, others.

Insurance

Life insurance, insurance connected with the dwelling, insurance connected with housing, private insurance connected with health, insurance connected with transport, other insurance: charges for other insurance such as civil liability for injury or damage to third parties or their property not arising from the operation of personal transport equipment, insurance of garage, plot insurance, others.

Life insurance — life insurance policies including additional insurance variants.

Insurance connected with the dwelling and housing — dwelling insurance (mainly of durables), building insurance as well as insurance of garage, summer house and recreation plot insurance, other.

Insurance connected with health (private) — health and accident insurance.

Insurance connected with transport — insurance of personal transport means, civil liability, autocasco, accident insurance of drivers and passengers, travel insurance (including all kinds of accidents), insurance of garage or parking place not connected with housing.

Pocket-money

Pocket money particular intended for consumption (not for savings), when it is difficult to separate expenditures for consumer goods and services.

IV. TABLICE PRZEGLĄDOWE LATA 2000–2017

IV. REVIEW TABLES FOR THE YEARS 2000–2017

TABL. 1. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE DOCHODY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH OGÓŁEM ZA LATA 2000, 2005, 2010–2017

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA INCOMES IN HOUSEHOLDS FOR THE YEARS 2000, 2005, 2010–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lata Years									
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w złotych					in zlotys				
Dochód rozporządzalny <i>Available income</i>	610,51	761,46	1192,82	1226,95	1278,43	1299,07	1340,44	1386,16	1474,56	1598,13
w tym dochód do dyspozycji	588,63	731,84	1147,18	1183,66	1232,85	1254,89	1293,32	1337,87	1425,75	1548,87
<i>of which disposable income</i>										
w tym: <i>of which:</i>										
dochody z pracy najemnej	290,99	350,39	636,56	667,03	685,77	690,31	723,57	757,89	778,01	831,94
<i>income from hired work</i>										
dochody z pracy na własny rachunek	52,81	61,48	109,26	109,01	108,46	111,81	114,51	120,14	124,38	134,58
<i>income from self-employment</i>										
dochody z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	32,75	34,10	50,32	44,61	52,84	57,24	44,65	44,22	48,21	67,45
<i>income from a private farm in agriculture</i>										
dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych	169,20	221,93	297,03	309,41	327,21	333,44	343,09	353,35	369,67	381,52
<i>income from social security benefits</i>										
w tym: <i>of which:</i>										
emerytury krajowe	105,55	156,61	232,34	242,60	258,06	261,37	270,15	280,62	298,23	310,23
<i>domestic retirement pensions</i>										
renty z tytułu niezdolności do pracy krajowe	44,75	39,39	30,66	30,63	31,96	32,35	32,11	31,55	30,92	29,54
<i>domestic disability pensions</i>										
renty rodzinne krajowe	16,58	23,69	28,01	29,56	29,88	31,32	31,26	30,73	30,81	30,23
<i>domestic survivors pensions</i>										
dochód z pozostałych świadczeń społecznych	29,39	44,07	40,00	39,45	42,04	44,77	44,61	43,95	89,47	117,58
<i>income from other social benefits</i>										
w tym zasiłki dla bezrobotnych krajowe	5,53	4,17	4,20	3,67	4,31	4,57	3,46	2,92	2,52	2,33
<i>of which domestic unemployment benefits</i>										
pozostałe dochody	33,68	46,86	55,27	52,27	56,75	55,33	65,03	59,76	59,15	59,67
<i>other income</i>										
w tym dary otrzymane od osób prywatnych na gospodarstwo domowe	28,70	41,99	47,64	46,84	51,19	50,80	60,02	54,98	53,88	55,39
<i>of which gifts received from private persons for households</i>										

TABL. 2. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH OGÓŁEM ZA LATA 2000, 2005, 2010–2017

AVERAGE MONTHLY EXPENDITURES PER CAPITA IN HOUSEHOLDS FOR THE YEARS 2000, 2005, 2010–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lata Years									
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w złotych					in zlotys				
Wydatki^{a)}	599,49	690,30	991,44	1015,12	1050,78	1061,70	1078,74	1091,19	1131,64	1176,44
<i>Expenditures^{a)}</i>										
Towary i usługi konsumpcyjne	577,62	660,67	945,80	971,83	1005,19	1017,52	1031,62	1042,91	1082,83	1127,18
<i>Consumer goods and services</i>										
żywność i napoje bezalkoholowe	184,77	194,10	246,14	254,13	263,85	264,36	263,34	262,32	273,49	286,44
<i>food and non-alcoholic beverages</i>										
napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe i narkotyki	17,98	18,85	26,94	27,41	28,46	27,30	27,24	27,06	27,98	28,11
<i>alcoholic beverages, tobacco and nar- cotics</i>										
napoje alkoholowe	6,31	7,34	11,24	11,61	12,71	12,72	13,06	13,44	14,50	15,13
<i>alcoholic beverages</i>										
wyroby tytoniowe i narkotyki	11,67	11,51	15,69	15,80	15,75	14,58	14,17	13,62	13,48	12,98
<i>tobacco and narcotics</i>										
odzież i obuwie	33,10	35,00	52,35	51,77	51,69	53,72	57,78	59,22	63,32	62,22
<i>clothing and footwear</i>										
użytkowanie mieszkania i nośniki energii . <i>housing, water, electricity, gas and oth- er fuels</i>	107,21	135,64	199,88	210,34	213,77	220,56	216,73	219,48	221,35	229,92
w tym nośniki energii	58,19	75,83	118,18	124,21	127,26	129,80	123,65	124,38	121,84	125,48
<i>of which electricity, gas and other fuels</i>										
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	35,59	34,28	51,19	49,05	50,35	49,67	52,76	54,47	57,73	61,57
<i>furnishings, household equipment and routine maintenance of the house</i>										
zdrowie	26,63	34,72	47,42	50,41	52,68	53,94	53,95	57,61	60,52	64,81
<i>health</i>										
transport	59,56	61,49	94,78	97,03	102,92	102,38	98,99	95,81	98,40	102,01
<i>transport</i>										
łącznie ^{b)}	21,05	36,67	43,43	42,59	41,90	54,69	54,17	54,91	56,11	55,05
<i>communication^{b)}</i>										
rekreacja i kultura ^{c)}	40,08	47,25	79,80	81,81	85,55	69,22	70,13	73,48	78,06	81,71
<i>recreation and culture^{c)}</i>										
edukacja	8,61	9,07	12,75	12,48	12,41	12,53	11,98	11,18	10,72	11,33
<i>education</i>										
restauracje i hotele	8,41	12,80	22,93	24,82	29,25	30,64	45,09	45,36	49,31	53,69
<i>restaurants and hotels</i>										
pozostałe towary i usługi ^{a)}	29,60	34,22	51,63	52,31	54,26	61,28	62,51	64,34	68,03	71,63
<i>miscellaneous goods and services^{a)}</i>										
w tym higiena osobista	14,57	18,19	29,09	29,17	30,08	30,04	31,34	33,00	34,80	36,15
<i>of which personal hygiene</i>										
kieszonkowe	5,03	6,58	16,57	17,67	18,09	17,23	16,96	17,67	17,81	18,72
<i>pocket-money</i>										
Pozostałe wydatki	21,87	29,62	45,64	43,29	45,58	44,18	47,12	48,28	48,81	49,26
<i>Other expenditures</i>										
w tym dary przekazane innym gospo- darstwom domowym	18,91	23,94	36,06	33,79	34,09	31,69	33,57	33,80	33,74	33,26
<i>of which gifts donated to other households</i>										

a) Od 2013 r. łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b) Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. c) Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe.

a) Since 2013 including expenditures for life insurance. b) Since 2013 including expenditures for Internet services. c) Since 2013 excluding expenditures for Internet services.

TABL. 3. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH OGÓŁEM ZA LATA 2000, 2005, 2010–2017
AVERAGE MONTHLY CONSUMPTION PER CAPITA IN HOUSEHOLDS FOR THE YEARS 2000, 2005, 2010–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lata Years									
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pieczywo i produkty zbożowe w kg <i>Bread and cereals in kg</i>	9,17	8,44	7,01	6,70	6,60	6,45	6,26	6,06	5,88	5,67
w tym: <i>of which:</i>										
Ryż w kg <i>Rice in kg</i>	0,22	0,24	0,20	0,19	0,18	0,18	0,17	0,17	0,16	0,15
Pieczywo ^{a)} w kg <i>Bread^{a)} in kg</i>	6,61	5,90	4,67	4,46	4,38	4,13	3,94	3,74	3,52	3,31
Mąka ^{b)} w kg <i>Flour^{b)} in kg</i>	1,20	1,07	0,88	0,82	0,82	0,76	0,76	0,72	0,68	0,63
Mięso ^{c)} w kg <i>Meat^{c)} in kg</i>	5,47	5,48	5,57	5,48	5,42	5,26	5,29	5,27	5,32	5,28
w tym: <i>of which:</i>										
mięso surowe ^{c)} <i>raw meat^{c)}</i>	2,87	3,14	3,09	3,04	2,99	2,96	3,00	3,02	3,04	3,00
w tym drób <i>of which poultry</i>	1,34	1,54	1,52	1,51	1,53	1,51	1,53	1,53	1,57	1,56
wędliny i inne przetwory mięsne ^{d)} ... <i>processed meat and other meat preparations^{d)}</i>	2,25	2,21	2,35	2,32	2,32	2,05	2,03	2,00	2,03	2,04
Ryby i owoce morza ^{e)} w kg <i>Fish and seafood^{e)} in kg</i>	0,43	0,42	0,45	0,43	0,42	0,34	0,33	0,33	0,32	0,29
Mleko ^{f)} w l <i>Milk^{f)} in l</i>	5,39	4,43	3,51	3,42	3,41	3,35	3,26	3,15	3,08	2,99
Jogurty w l <i>Yogurt in l</i>	0,33	0,34	0,54	0,54	0,52	0,51	0,50	0,50	0,53	0,52
Sery i twarogi ^{g)} w kg <i>Cheese and curd^{g)} in kg</i>	0,83	0,87	0,95	0,94	0,95	0,83	0,82	0,83	0,85	0,86
w tym twarogi <i>of which curd</i>	0,54	0,52	0,55	0,56	0,56	0,44	0,43	0,43	0,44	0,44
Jaja w szt <i>Eggs in units</i>	14,62	15,16	12,81	12,54	12,50	12,17	12,02	11,76	11,64	11,42
Oleje i tłuszcze ^{h)} w kg <i>Oils and fats^{h)} in kg</i>	1,56	1,53	1,35	1,31	1,31	1,23	1,21	1,15	1,13	1,11
w tym masło <i>of which butter</i>	0,31	0,31	0,27	0,26	0,25	0,25	0,25	0,26	0,28	0,26
Owoce w kg <i>Fruit in kg</i>	4,10	3,72	3,43	3,29	3,45	3,43	3,59	3,59	3,66	3,64
Warzywa w kg <i>Vegetables in kg</i>	13,27	12,42	9,95	9,88	9,60	9,03	8,99	8,68	8,59	8,24
w tym ziemniaki <i>of which potatos</i>	7,82	6,68	4,83	4,73	4,40	4,03	3,92	3,69	3,48	3,16
Cukier w kg <i>Sugar in kg</i>	1,80	1,53	1,30	1,18	1,20	1,17	1,19	1,09	1,01	0,93
Wody mineralne lub źródlane w l <i>Mineral and spring waters in l</i>	1,11	2,13	3,85	3,98	4,07	4,09	4,17	4,57	4,91	5,16
Soki owocowe i warzywne w l <i>Fruit and vegetable juices in l</i>	0,79	1,00	1,07	0,95	0,87	0,86	0,88	0,94	0,97	0,97

a) Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i pieczywa cukierniczego. b) Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. c) Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym. Od 2008 r. łącznie z wyrobami gotowymi. d) Od 2013 r. bez przetworów podrobowych. e) Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów gotowych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f) Bez zagęszczonego i w proszku. g) Od 2013 r. bez słodkich serków. h) Od 2013 r. bez boczku surowego.

a) Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. b) Since 2013 excluding potato flour. c) Since 2013 including raw bacon. Since 2008 including ready-to-serve food. d) Since 2013 excluding offal preparations. e) Excluding pickles, processed sea and fresh water food and fish, ready-to-serve food including coated food products and since 2013 without canned fish. f) Excluding condensed and powdered milk. g) Since 2013 excluding sweet cottage cheese. h) Since 2013 excluding raw bacon.

TABL. 4. GOSPODARSTWA DOMOWE OGÓŁEM WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^{a)} ZA LATA 2000, 2005, 2010–2017
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS FOR THE YEARS 2000, 2005, 2010–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lata Years									
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w %					in %				
Odbiornik telewizyjny <i>Television set</i>	98,8	98,2	98,4	98,4	97,9	97,1	96,7	96,8	96,4	95,2
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej <i>Satellite or cable television equipment</i>	48,1	48,2	64,5	67,6	69,4	66,3	65,9	66,5	62,2	60,6
Zestaw kina domowego <i>Home theater system</i>	x	x	17,1	15,6	14,6	14,2	13,6	13,0	11,7	10,8
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^{b)} <i>Equipment for reception, recording and reproduction of sound^{b)}</i>	x	x	x	x	18,5	62,0	63,5	75,2	71,3	69,0
Odtwarzacz DVD <i>DVD recorder</i>	x	22,9	54,2	51,7	48,1	45,2	40,7	37,7	31,4	26,3
Kamera wideo <i>Video camera</i>	3,8	6,2	10,4	10,1	9,8	9,2	8,8	8,8	7,9	7,0
Cyfrowy aparat fotograficzny <i>Digital camera</i>	x	x	49,6	50,0	49,4	50,8	50,6	48,8	44,6	40,1
Komputer osobisty <i>Personal computer</i>	14,3	38,6	64,9	66,7	68,3	71,5	73,1	74,2	75,2	75,9
z dostępem do Internetu <i>with access to the Internet</i>	5,1	22,5	59,6	62,3	64,7	68,8	71,2	72,8	74,0	74,8
w tym z dostępem szerokopasmowym <i>of which broadband access</i>	x	x	43,3	48,2	52,4	55,4	58,9	60,9	56,1	53,8
bez dostępu do Internetu <i>without access to the Internet</i>	9,5	16,7	7,4	6,9	6,0	4,9	3,8	3,1	2,0	1,7
Drukarka <i>Printer</i>	8,8	25,8	41,4	40,2	37,2	35,8	35,6	34,9	32,0	31,1
Telefon komórkowy <i>Mobile phone</i>	x	65,2	88,8	90,3	92,0	93,5	94,4	95,2	95,7	96,2
w tym smartfon <i>of which smartphone</i>	x	x	x	x	x	21,5	32,9	45,4	53,4	60,6
Pralka automatyczna <i>Automatic washing machine</i>	70,9	79,8	89,8	91,1	92,3	93,2	94,0	95,5	95,8	96,3
Odkurzacz elektryczny <i>Vacuum cleaner</i>	92,4	93,0	95,0	94,4	93,8	93,7	93,8	94,2	93,9	94,1
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka lub zamrażarka <i>Refrigerator, fridge-freezer or freezer</i>	98,4	98,0	98,9	98,6	98,9	98,5	98,7	99,0	98,9	98,8
Kuchenka mikrofalowa <i>Microwave oven</i>	17,0	33,3	52,6	53,3	54,3	56,2	56,9	58,9	58,1	58,7
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną <i>Elektric cooker with ceramic or induction cooktop</i>	x	x	8,2	8,1	8,4	10,1	11,0	11,0	12,0	13,1
Zmywarka do naczyń <i>Dishwasher</i>	1,8	4,9	15,7	17,7	19,5	22,3	24,7	27,2	29,2	31,8
Rower <i>Bicycle</i>	60,1	62,4	64,3	62,9	62,4	62,2	62,3	62,2	62,5	60,7
Motocykl, skuter, motorower <i>Motorcycle, scooter, motorbike</i>	3,9	3,3	6,2	6,1	6,1	6,3	6,5	6,7	6,4	5,9
Samochód osobowy <i>Passenger car</i>	47,2	47,3	59,5	60,2	60,1	61,2	62,0	62,8	63,7	65,0

a) Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b) Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych, radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a) Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b) Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player, radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 5. WSPÓŁCZYNNIK GINIEGO^{a)} ZA LATA 2003–2005, 2010–2017
GINI COEFFICIENT^{a)} FOR THE YEARS 2003–2005, 2010–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lata Years										
	2003	2004	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	0,343	0,344	0,345	0,342	0,338	0,338	0,338	0,326	0,322	0,304	0,298
<i>POLAND</i>											
Gospodarstwa domowe <i>Households</i>											
Pracowników	0,364	0,371	0,371	0,347	0,346	0,343	0,341	0,334	0,327	0,307	0,293
<i>Employees</i>											
Rolników	0,473	0,491	0,497	0,533	0,539	0,559	0,599	0,544	0,553	0,541	0,547
<i>Farmers</i>											
Pracujących na własny rachunek	0,408	0,403	0,397	0,375	0,373	0,382	0,374	0,378	0,373	0,346	0,340
<i>The self-employed</i>											
Emerytów	0,252	0,243	0,241	0,249	0,244	0,242	0,239	0,236	0,233	0,224	0,223
<i>Retirees</i>											
Rencistów	0,282	0,290	0,281	0,291	0,292	0,279	0,280	0,276	0,277	0,263	0,259
<i>Pensioners</i>											
MIASTA	0,330	0,331	0,333	0,323	0,317	0,317	0,312	0,306	0,303	0,288	0,281
<i>URBAN</i>											
WIEŚ	0,326	0,330	0,336	0,339	0,337	0,343	0,352	0,329	0,323	0,305	0,302
<i>RURAL</i>											

a) Współczynnik liczony jest na podstawie dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym. Gospodarstwom o dochodzie ujemnym przypisano wartość równą zero.

a) Coefficient is calculated on the base of available income per capita in household. Value zero is attributed to households with minus incomes.

TABL. 6. ROZKŁAD DOCHODU ROZPORZĄDZALNEGO WEDŁUG GRUP DECYLOWYCH W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH ZA LATA 2005, 2010–2017
AVAILABLE INCOME DISTRIBUTION IN HOUSEHOLDS BY DECILE GROUPS FOR THE YEARS 2005, 2010–2017

GRUPY DECYLOWE DECILE GROUPS	Lata Years									
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
	Ogółem Total									
Pierwsza	2,1	2,4	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,5	2,9	
<i>First</i>										
Druga	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	5,0	5,3	
<i>Second</i>										
Trzecia	5,4	5,6	5,6	5,5	5,6	5,7	5,7	6,1	6,3	
<i>Third</i>										
Czwarta	6,5	6,7	6,7	6,7	6,7	6,8	6,9	7,1	7,2	
<i>Fourth</i>										
Piąta	7,7	7,7	7,8	7,8	7,8	7,9	8,0	8,2	8,2	
<i>Fifth</i>										
Szósta	8,9	8,9	9,0	9,0	9,1	9,2	9,2	9,3	9,2	
<i>Sixth</i>										
Siódma	10,4	10,4	10,4	10,5	10,5	10,7	10,6	10,6	10,4	
<i>Seventh</i>										
Ósma	12,5	12,2	12,2	12,3	12,3	12,5	12,4	12,3	12,0	
<i>Eight</i>										
Dziewiąta	15,5	15,1	15,2	15,1	15,2	15,2	15,1	14,8	14,6	
<i>Ninth</i>										
Dziesiąta	26,6	26,6	26,6	26,6	26,7	25,7	25,5	24,0	23,9	
<i>Tenth</i>										

V. WYKAZ BADAŃ MODUŁOWYCH ZREALIZOWANYCH W LATACH 1993–2018

Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych – moduły tematyczne

- „Pomoc społeczna w Polsce” (1993),
- „Potrzeby żywnościowe gospodarstw domowych” (1993),
- „Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych” (1993),
- „Sytuacja społeczno-zawodowa kobiet” (1994),
- „Gospodarstwa domowe w gospodarce rynkowej” (1994),
- „Zdrowie rodziny i wydatki na ochronę zdrowia” (1994),
- „Wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania” (1995),
- „Poziom zaspokojenia potrzeb rodzin” (1995),
- „Pilotażowe badanie budżetu czasu ludności (1996),
- „Skutki powodzi, która miała miejsce w lipcu 1997 r. w gospodarstwach domowych (1997),
- „Potrzeba oszczędzania w gospodarstwach domowych” (1999),
- „Spożycie żywności w gospodarstwach domowych i pomiary antropologiczne” (2000),
- „Budżet czasu ludności” (2003/2004),
- „Ścieżki edukacyjne Polaków” (2004, 2011),
- „Ubezpieczenia osobowe i majątkowe w gospodarstwach domowych” (1998, 2004),
- „Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnej w gospodarstwach domowych” (ICT) (2004),
- „Uczestnictwo w turystyce i kulturze” (1994/1995),
- „Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej” (1999, 2008, 2012, 2016),
- „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych” (1998, 2001, 2005, 2009, 2013),
- „Uczestnictwo ludności w kulturze” (1990, 2005, 2009, 2014),
- „Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych” (1998, 1999, 2000, 2003, 2006, 2010, 2013, 2017),
- „Zużycie paliw i energii w gospodarstwach domowych” (2000, 2002, 2010, 2013, 2016).

VI. PUBLIKACJE GUS Z LAT 1999–2018 I INNE ŹRÓDŁA ZAWIERAJĄCE WYNIKI BADANIA BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH

1. *Budżety gospodarstw domowych* (publikacja wydawana corocznie), seria: Informacje statystyczne GUS; publikacja w formie papierowej, CD oraz w Internecie (www.stat.gov.pl).
2. Fall M., Varger D., Szukiełojć-Bieñkuńska A., *Porównanie warunków życia we Francji i w Polsce (Conditions de hien en France et en Pologne)*, GUS, Warszawa 2000.
3. *Mały Rocznik Statystyczny*.
4. *Polska w liczbach* (folder zawierający podstawowe informacje dotyczące sytuacji społecznej i stanu gospodarki Polski oraz wybrane dane dla krajów UE, wydawany corocznie od 2008 r.).
5. *Rocznik Statystyczny Województw*.
6. *Rocznik Statystyczny Rolnictwa*.
7. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*.
8. *Sytuacja gospodarstw domowych w ... r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych* (Notatka analityczna, coroczna).
9. *Sytuacja społeczno-ekonomiczna gospodarstw domowych w latach 2000–2011 – zróżnicowanie miastowieś*, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa, 2013.
10. *Sytuacja społeczno-ekonomiczna gospodarstw domowych w latach 2000–2015 – zróżnicowanie miastowieś*, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa, 2017.
11. Szukiełojć-Bieñkuńska A., *Pomiar ubóstwa i wykluczenia społecznego w urzędowej statystyce polskiej. Dotychczasowe podejście i jego adaptacja do wymogów Unii Europejskiej*. W: Pomiar ubóstwa, zmiany koncepcji i ich znaczenie, IPISS, 2008.
12. Szukiełojć-Bieñkuńska A., *Ubóstwo w Polsce. Zasięg i społeczne zróżnicowanie*. W: Księga Ubogich, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 2009.
13. *Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014*, GUS, seria: Studia i analizy statyczne, Warszawa 2015.
14. *Ubóstwo w Polsce w latach 2015–2016*, GUS, Warszawa 2017.
15. *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, seria: Studia i analizy statyczne, Warszawa 2013.
16. *Warunki życia ludności (w latach 1999–2002)*, seria: Studia i analizy statystyczne GUS, Warszawa.
17. *Warunki życia ludności Polski w latach 2004–2005*, GUS, Warszawa 2007 r.
18. www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych.
19. www.stat.gov.pl – Działowa Baza Wiedzy.

Załączniki

KWESTIONARIUSZE STOSOWANE W BADANIU BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2019 ROKU

Załącznik 1.

INFORMACJA O UDZIALE W BADANIU (symbol BR-01b).

Załącznik 2.

KARTA STATYSTYCZNA GOSPODARSTWA DOMOWEGO (symbol BR-01a).

Załącznik 3.

KSIĄŻECZKA BUDŻETU GOSPODARSTWA DOMOWEGO (symbol BR-01).

Załącznik 4.

INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE O GOSPODARSTWIE DOMOWYM (symbol BR-04).

Bibliografia

1. *Budżety gospodarstw domowych w 2017 r.*, GUS, Warszawa 2018.
2. *Eksperymentalne badania budżetów rodzinnych metodą rotacyjną*, Biblioteka Wiadomości Statystycznych t. 18, GUS, Warszawa 1972.
3. *Household budget surveys in the EU*, EUROSTAT 1997.
4. *Household Budget Surveys In the EU. Methodology and recommendation for harmonization – 2003* Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2003.
5. *Instrukcja dotycząca organizacji i sprawozdawczości z badania budżetów gospodarstw domowych metodą rotacji miesięcznej w latach 1997–2000*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 1996.
6. *Instrukcja organizacyjno-metodologiczna do badania budżetów gospodarstw domowych na lata 2001–2004*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 2000.
7. *Instrukcja organizacyjno-metodologiczna do badania budżetów gospodarstw domowych na lata 2005–2008*, GUS, Departament Statystyki Społecznej, Warszawa 2004.
8. *Instrukcja organizacyjno-metodologiczna do badania budżetów gospodarstw domowych na lata 2010–2012*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 2009.
9. *Instrukcja organizacyjno-metodologiczna do badania budżetów gospodarstw domowych obowiązująca od 2018*, GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia”, Warszawa 2017.
10. *Klasyfikacja przychodów i rozchodów BBR/SRN na lata 1997–2000*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 1996.
11. *Klasyfikacja spożycia indywidualnego według celu do badania budżetów gospodarstw domowych (COICOP/HBS) na lata 2001–2004*, GUS, Departament Statystyki Społecznej, Warszawa 2000.
12. *Klasyfikacja spożycia indywidualnego według celu do badania budżetów gospodarstw domowych (COICOP/HBS) na lata 2005–2008*, GUS, Departament Statystyki Społecznej, Warszawa 2004.
13. *Klasyfikacja spożycia indywidualnego według celu do badania budżetów gospodarstw domowych (COICOP/HBS) na lata 2009–2012*, GUS, Departament Pracy i Warunków Życia, Warszawa 2009.
14. *Klasyfikacja przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowana na podstawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu – COICOP/HBS/PPP obowiązująca od 2013 r.*, GUS, Warszawa 2013.
15. Kordos J., *Czterdzieści lat badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce*, Wiadomości Statystyczne nr 7/1997, GUS i PTS, Warszawa 1997.
16. Kordos J., *Dokładność danych w badaniach społecznych*, GUS, Warszawa 1987.
17. Kordos J., *Jakość danych statystycznych*, PWE, Warszawa 1988.
18. *Materiały z seminarium 28-29 IV 1971*, GUS, Warszawa 1972.
19. *Metoda i organizacja badań budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 1986.
20. *Metodyka badania budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 1999.
21. *Metodologia Badań Budżetów Gospodarstw Domowych*, GUS, Departament Warunków Życia, Warszawa 2011.
22. *Program badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2019*, GUS, Warszawa 2018.
23. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017*, GUS, Warszawa 2017.
24. Zasępa R., *Metoda reprezentacyjna*, PWN, Warszawa 1972.
25. Zasępa R., *Zarys metody reprezentacyjnej*, Biblioteka Wiadomości Statystycznych, Warszawa 1991.